

PŘÍRODNÍ ŠKOLA

C E S T A J A K O C Í L

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO NIŽŠÍ STUPEŇ OSMILETÉHO GYMNÁZIA (základní vzdělávání)

GYMNÁZIUM PŘÍRODNÍ ŠKOLA, O.P.S.

2016

OBSAH

IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE	1
CHARAKTERISTIKA ŠKOLY	3
VELIKOST ŠKOLY	3
VYBAVENÍ ŠKOLY	3
PEDAGOGICKÝ SBOR	4
DLOUHODOBÉ PROJEKTY, MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE	4
SPOLUPRÁCE SE ZÁKONNÝMI ZÁSTUPCI A JINÝMI SUBJEKTY	5
CHARAKTERISTIKA ŠVP.....	6
ZAMĚŘENÍ ŠKOLY	6
PROFIL ABSOLVENTA.....	7
ORGANIZACE PŘIJÍMACÍHO ŘÍZENÍ.....	7
ORGANIZACE POSTUPU DO DRUHÉHO, TŘETÍHO A ČTVRTÉHO ROČNÍKU.....	8
ORGANIZACE PŘESTUPU DO II., III. A IV. ROČNÍKU GYMNAZIA PŘÍRODNÍ ŠKOLA Z JINÉHO TYPU ŠKOLY.....	8
ORGANIZACE POSTUPU DO VYŠŠÍHO STUPNĚ STUDIA OSMILETÉHO GYMNAZIA	8
ORGANIZACE MATURITNÍ ZKOUŠKY	9
VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE	12
ROZVOJ KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ – CELKOVÝ PŘEHLED POSTUPŮ UPLATŇOVANÝCH NA ÚROVNI ŠKOLY	21
ZABEZPEČENÍ VÝUKY ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI.....	23
PŘEHLED PODMÍNEK ZAJIŠŤOVANÝCH PRO ŽÁKY SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI	ERROR! BOOKMARK
NOT DEFINED.	
ZABEZPEČENÍ VÝUKY ŽÁKŮ MIMOŘÁDNĚ NADANÝCH.....	25
PREVENCE SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ	26
ZAČLENĚNÍ PRŮŘEZOVÝCH TÉMAT.....	26
UČEBNÍ PLÁN ŠKOLY	30
POZNÁMKY K UČEBNÍMU PLÁNU	30
UČEBNÍ OSNOVY	32
ČESKÝ JAZYK A LITERATURA	32
ANGLICKÝ JAZYK	47
RUSKÝ JAZYK.....	56
MATEMATIKA.....	60
INFORMATIKA	68
FYZIKA.....	70
CHEMIE	76
BIOLOGIE	83
ZEMĚPIS	92
DĚJEPIS	99
OBČANSKÁ VÝCHOVA	106
UMĚNÍ A KULTURA.....	114
VÝCHOVA KE ZDRAVÍ.....	127
TĚLESNÁ VÝCHOVA.....	130
HODNOCENÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ.....	134
PRAVIDLA PRO HODNOCENÍ ŽÁKŮ	134
AUTOEVALUACE ŠKOLY	139
ÚČINNOST	141

Identifikační údaje

Název ŠVP:

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO NIŽŠÍ STUPEŇ OSMILETÉHO GYMNÁZIA (základní vzdělávání)

Motivační název:

PŘÍRODNÍ ŠKOLA – CESTA JAKO CÍL

Verze ŠVP: zpracováno podle RVP ZV v. 2013, platná od **1. 9. 2016**

Vzdělávací program: Osmiletý vzdělávací program na střední škole

Studijní forma vzdělávání: Denní

Údaje o škole:

Název školy Gymnázium Přírodní škola, o.p.s.
Adresa Strossmayerovo nám. 990/4
170 00 Praha 7 – Holešovice
Ředitel školy: Mgr. František Tichý
Telefon: +420 283 922 299; +420 603 995 726
E-mail: info@prirodniskola.cz, sekretariat@prirodniskola.cz
Web: www.prirodniskola.cz
IČ: 25 107 500
DIČ: CZ 25 107 500
IZO: 108 056 911
RED-IZO: 600005984
Koordinátor ŠVP: RNDr. Marek Matura, Ph.D.

Zřizovatel:

Jméno: Mgr. František Tichý
Adresa: Šiškova 1231, 182 00 Praha 8 – Kobylisy
Telefon: +420 603 995 726
E-mail: tichy@prirodniskola.cz

Znak školy:

Platnost dokumentu od:

datum

razítko školy

podpis ředitele školy

Charakteristika školy

VELIKOST ŠKOLY

Maximální počet žáků na Gymnáziu Přírodní škola (dále také Přírodní škola) je sto žáků. Reálný počet žáků v jedné třídě se pohybuje mezi 14–25. Do primy je zpravidla přijímáno 20 až 25 žáků, ve vyšším stupni studia počet žáků ve třídách většinou klesá. Vzhledem k celkovému počtu žáků jsou ve škole vždy maximálně čtyři třídy. Věk žáků se pohybuje mezi 11–20 lety. Prima je otvírána průměrně jedenkrát za dva roky.

Výuku na škole zajišťuje zhruba dvanáctičlenný pedagogický sbor (viz níže).

VYBAVENÍ ŠKOLY

Gymnázium Přírodní škola s maximální kapacitou 100 žáků si z ekonomických důvodů nemůže dovolit vlastní budovu. Gymnázium se proto nachází v dlouhodobě pronajatých prostorách (doposud vždy některá pražská základní škola s dostatečnou prostorovou kapacitou, od srpna 2016 ZŠ Strossmayerovo nám. na Praze 7, resp. její budova v Letohradské ulici 370/1, Praha 7). Vždy se snažíme, aby prostory gymnázia byly dostatečně oddělené od prostor pronajímatele. Samozřejmostí je dostatečné hygienické a sociální zařízení.

Základ výuky probíhá ve čtyřech kmenových třídách (na Gymnáziu Přírodní škola jsou zároveň otevřeny maximálně čtyři ročníky, viz výše), které jsou k výuce dostatečně vybaveny a vyhovují hygienickým nárokům. Každá třída umožňuje vyučujícím i žákům používat vedle klasických pomůcek (tabule, schémata) přenosný počítač v kombinaci s dataprojektorem, zvukovou aparaturou a projekčním plátnem. Díky tomu je ve škole běžné používání výukového SW a dalších interaktivních materiálů.

Pro výuku některých předmětů využíváme v případě potřeby další specializované učebny pronajímatele (např. počítačovou učebnu, učebnu chemie a fyziky). Zejména praktická cvičení jsou z části realizována v prostorách odborných ústavů, se kterými dlouhodobě spolupracujeme (například praktická cvičení z biologie v Hrdličkově muzeu PřF UK v Praze, praktická cvičení z fyziky na MFF UK v Praze – Troji apod.). Tělocvičny na ZŠ mohou naši žáci na základě dohody využít i ve volném čase v rámci dobrovolných sportovních hodin. Vzhledem k počtu žáků ve třídách na Gymnáziu Přírodní škola je systém nájmu prostor více než vyhovující. Při ZŠ Strossmayerovo nám. je vedle tělocvičny a venkovního hřiště na míčové hry také atletická hala. Tyto prostory mohou využívat také žáci a pedagogové Gymnázia Přírodní škola, ať už v rámci výuky, delších přestávek nebo ve volném čase. Gymnázium Přírodní škola je dobře vybavena sportovním náčiním (fotbal, volejbal, florbal, badminton, softbal ad.), které je používáno nejen při výuce v hodinách tělesné výchovy, ale i na výjezdech ve volném čase.

Stravování zajišťuje jídelna při ZŠ pronajímatele (ve stejné budově, jako jsou prostory najaté Přírodní školou).

Ve třídách nechybí prostory pro relaxaci během přestávek (odpočinkový kout). Žáci sami mají vliv na podobu třídy – na základě jejich výtvarných návrhů je jim umožněno si třídu vymalovat a vybavit v souladu s aktuálními potřebami kolektivu i jednotlivých žáků. Máme zkušenost, že žáci tuto možnost poměrně často využívají.

S ohledem na nároky jednotlivých předmětů je škola vybavena učebními pomůckami a literaturou. Pomůcky jako mapy, atlasy, modely, nástěnná schémata jsou nejen pravidelně obnovovány nákupem, ale často vytvářeny žáky v rámci výuky (viz Podmínkový systém), což žákům usnadňuje pochopení tématu (vrstevnické učení) a oživuje výuku.

Na Gymnáziu Přírodní škola jsou k dispozici pevné pracovní PC stanice a přenosné počítače (notebooky) v množství, které dostatečně pokrývá potřebu ve výuce (ICT), jsou určeny i pro samostatnou práci žáků a práci na výjezdech. Přístup na internet v prostorách školy je mimo výuku žákům umožněn přes wi-fi nebo přes počítače učitelů (na základě domluvy). K dispozici jsou výkonná zařízení pro tisk, kopírování a získávání obrazů (tiskárna, kopírovací centrum, scanner, digitální fotoaparát s možností pořizování HD záznamu apod.).

Škola je vybavena řadou pomůcek pro práci v terénu a pro realizaci žákovských projektů. Nechybí kvalitní pH-metr, Eh-metr, geiger-počítač pro měření radioaktivity, konduktometr, monokulární dalekohled s možností připojení fotoaparátu, diktafony, vysílačky, přenosné a stolní mikroskopy, geologický kompas, ale také nafukovací dvojmístný kajak a řada dalších technických pomůcek (kalhotové gumáky, smýkačky apod.) pro pohyb a práci v terénu. Revitalizace technického vybavení závisí na aktuálních, zejména finančních, možnostech školy.

PEDAGOGICKÝ SBOR

Na Přírodní škole působí 11 až 13 pedagogických pracovníků. Snažíme se, aby učitelé byli nejen aprobovaní, ale aby se pokud možno jednalo o osobnosti, které jsou aktivní ve svém oboru. Pedagogický sbor je věkově smíšený, sdružuje mladé učitele i starší zkušené kolegy. Věkové rozpětí je od 23 do 55 let, převažují učitelé do 38 let. V zájmu žáků vybíráme pedagogy pokud možno tak, aby byl pedagogický sbor co nejstabilnější a obměna učitelů v jednotlivých předmětech co nejmenší. Důraz je samozřejmě kladen na kvalitní odbornou přípravu, ale také na flexibilitu a schopnost improvizace. V malém školním kolektivu je každý pracovník zatížen na maximum a musí často plnit i úkoly, které s pedagogickou prací přímo nesouvisí.

Na škole působí výchovný poradce a metodik primární prevence. Při řešení studijních, kázeňských nebo společenských problémů žáků spolupracujeme také s Pražskou pedagogicko-psychologickou poradnou a dalšími ověřenými subjekty, které působí v oblasti prevence a řešení uvedených problémů.

DLOUHODOBÉ PROJEKTY, MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

Projektová činnost školy je podrobně popsána v Charakteristice ŠVP. Financování projektů je zajišťováno z rozpočtu Gymnázia Přírodní škola, popřípadě ze sponzorských darů, nebo účelově vázaných grantů menšího rozsahu. Škola vzhledem k provozním nárokům a specifikům ŠVP zatím nerealizovala dlouhodobý (2 a více let) projekt financovaný z prostředků Evropské unie.

Mezinárodní spolupráce se odvíjí převážně z projektů školy realizovaných v příhraničních regionech. Volná spolupráce probíhá dlouhodobě s příhraničními obcemi a zájmovými sdruženími v Dolním Rakousku. V rámci realizovaných projektů probíhal žákovský průzkum i na rakouském území a v této souvislosti byla navázána spolupráce s místními úřady i školami. Pravidelné kontakty máme s kroužkem češtiny v rakouském Waidhofenu. Jeho členové se zúčastňují 1-2x do roka akcí, které v regionu naše škola, ve spolupráci s karmelitány v Kostelním Vydří, realizuje. Kromě tematických poznávacích výletů na české i rakouské území jsou to například poutě do zaniklých obcí v tzv. České Kanadě.

Žáci, kteří mají zájem o rozvíjení dovedností zejména v německém jazyce, mohou využít dlouhodobou spolupráci se studenty a pedagogy z německého Bogenau. Žáci z Čech a Německa se setkávají převážně ve volném čase, vzájemně se navštěvují a připravují program pro hosty z druhé strany hranic. Velmi dobrá spolupráce je navázána se školou Maxe Grundiga v německém Fürthu v rámci programu Comenius.

Od roku 2009, kdy naše škola zahájila dlouhodobý projekt „Šoa“, věnovaný holocaustu a nacistické perzekuci, jsme navázali spolupráci s celou řadou zahraničních partnerů. Především jde o pamětníky přeživší holocaust nebo jejich potomky žijící v USA, Kanadě a Izraeli, a izraelskou organizaci Beit Theresienstadt. Pravidelná spolupráce probíhá i s institucemi, které naše projekty, především organizačně, podporují (volné vstupy, poskytnutí prostor ad.). Jsou to například Židovské muzeum v Praze, Památník Terezín a Tereziánská iniciativa.

Na Přírodní škole se osvědčila přímá účast žáků na přípravě projektů, ale také účast při přípravě žádostí o grant či příspěvek od nadací a různých fondů. Například v rámci projektu Šoa žádali žáci o finanční podporu u Nadačního fondu obětem holocaustu. V roce 2009 byl realizován projekt naučné stezky v okolí obce Smolotely s významnou kulturní památkou a poutním místem Maková Hora. Vybudování stezky dlouhé přes 4 km finančně podpořila Nadace Vodafone. Žádost o grantový příspěvek formulovali v souladu se zadáním nadace sami žáci. Ti pak také odvedli největší kus práce při vztýčování zastavení a značení trasy.

SPOLUPRÁCE SE ZÁKONNÝMI ZÁSTUPCI A JINÝMI SUBJEKTY

(školská rada, školská poradenská zařízení, místní a regionální instituce aj.)

Spolupráce s rodiči

Úspěšná spolupráce s rodiči žáků Gymnázia Přírodní škola je založena na dodržování tří hlavních zásad.

- ***Vzájemně se poznat*** – zvykem je, že první rozhovor s rodinou probíhá již ve chvíli, kdy rodiče projeví zájemem přihlásit své dítě na Gymnázium Přírodní škola. Další rozhovory v době studia jsou často neformálního charakteru (během srazů na začátku výjezdových akcí, během kulturní akademie, prezentace výsledků expedičních skupin atd. – viz Výchovné a vzdělávací strategie). Mezi formální příležitosti k rozhovoru patří informativní schůzky a telefonáty.
- ***Pravidelně být v kontaktu a o všem důležitém se navzájem včas informovat*** – řádné třídní schůzky jsou třikrát do roka. Snažíme se, aby zde vládla přátelská atmosféra. Je zvykem, že společné části schůzek se mohou účastnit i svými rodiči i děti. Učitelé jsou s rodiči v pravidelném e-mailovém kontaktu, veškeré informace jsou k dispozici na webu školy a v urgentních případech používáme i formu sms zpráv.
- ***Umožnit rodičům, aby se zapojili do pomoci škole*** – rodiče školy pochopitelně pomáhají již tím, že její práci věří, oceňují ji, podporují pedagogy v jejich každodenním úsilí a pravidelně platí školné. V jistém smyslu je Přírodní škola vždy školou pro celou rodinu. Každopádně i další pomoc je vždy vítána, od pomoci v kanceláři, přes zapůjčení technického vybavení na školní akce a účelový sponzoring, až po zprostředkování odborné exkurze či tvůrčí dílny ad. Rodiče žáků jsou zastoupeni v Radě školy a ve správní radě obecně prospěšné společnosti. Zde pak tito zástupci mohou dění ve škole ovlivňovat zásadním způsobem (vč. investic, nasměrování a priorit pedagogické práce, složení a práce pedagogického sboru ad.).

Spolupráce s dalšími partnery

Bez partnerské spolupráce s celou řadou institucí a individuálních spolupracovníků by nebylo možné výchovně vzdělávací systém Gymnázia Přírodní škola realizovat. Jen díky této spolupráci je možné zajistit všechny potřebné podmínky pro bezpečné a podnětné pracovní prostředí žáků na studijních akcích a výjezdech, či realizovat celou řadu projektů. Ty směřují dále než jen k prostému naplňování očekávaných výstupů. Vedou žáky prostřednictvím svých cílů k autentickému podílu na životě ve společnosti, ve které žijí.

Není možné uvádět zde všechny partnery Gymnázia Přírodní škola, kteří kdy v historii přispěli k realizaci vzdělávacího programu, proto uvádíme jen jejich základní skupiny a několik konkrétních příkladů. Další příklady spolupráce lze najít na webu školy.

- ***Poradenské instituce*** (pedagogicko-psychologické poradny, speciálně pedagogická centra, Společnost pro talent a nadání) pomáhají při práci s žáky nadanými nebo s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.
- ***Státní a samosprávné instituce*** (Magistrát hl. m. Prahy, městské a obecní úřady, městská a obecní zastupitelstva, katastr nemovitostí) umožňují řešit administrativní problémy, ale také například pomáhají nalézt vhodné ubytovací kapacity pro akce školy ve svých obvodech apod. Žáci často realizují obhajoby a prezentace svých projektů na půdě těchto institucí.
- ***Vysokoškolská a vědecká pracoviště*** (Přírodovědecká, Matematicko-fyzikální a Pedagogická fakulta UK, fakulty Vysoké školy chemicko-technologické v Praze) poskytují prostory a vybavení pro práci na vybraných žákovských projektech a pro jejich obhajoby (např. laboratoře ÚGMNZ, GÚ PřF UK), umožňují a pomáhají realizovat výuku odborně náročných partií některých předmětů (pracovníci a laboratoře MFF UK, Hrdličkovo muzeum, katedra didaktiky fyziky MFF UK a katedra didaktiky biologie

PřF UK). Pracovníci těchto institucí také v některých případech poskytují zpětnou vazbu žakovským projektům při obhajobách. Na druhou stranu jsou studenti uvedených fakult (zejména učitelských kombinací) častými hosty na Přírodní škole v rámci pedagogické praxe, nebo při studiu středoškolských projektových činností.

- **Školy a školská zařízení** (regionální základní a střední školy) – prezentace výsledků žakovských výzkumných projektů, realizace společných projektů na školách, vrstevnické učení (první pomoc, terénní aktivity, umělecké projekty).
- **Paměťové a kulturní instituce** (regionální muzea, galerie, archivy, knihovny, speciálně Městská knihovna v Praze, Židovské muzeum v Praze, Památník Terezín, Hrdličkovo muzeum)
- **Ústavy sociální péče** (především Dětský domov Pyšely) navštěvují v rámci dobrovolných akcí žáci Přírodní školy a pomáhají připravovat a realizovat program pro děti, které jsou v těchto zařízeních umístěné.
- **Církevní instituce** (řádová společenství františkánů, premonstrátů, karmelitánů, vincentek, salesiánů) často umožňují ubytování žáků v objektech, které spravují, poskytují prostory pro projektovou činnost. Žáci také navštěvují nebo i spoluorganizují některé akce především se salesiány dona Bosca v Kobylisích, karmelitány v Kostelním Vydří a premonstráty v Klášteře Teplá.
- **Zájmová sdružení** (Táborská unie, přátelé Podlipnických kostelů) pomáhají realizovat některé výjezdy a akce (poskytují ubytování a vybavení ve svých zařízeních).
- **Podnikatelské subjekty** (např. nakladatelství Geum, firma Inset, ateliér TaK, vodácká půjčovna Dronte ad.) škole pomáhají jak s realizací některých projektů (vydání knihy, realizace projektu Voda, realizace projektu Architektura nebo projektu Řím, zajištění vybavení na putovní výjezdy ad.), tak ji podporují formou darů (finančních i hmotných).

Charakteristika ŠVP

ZAMĚŘENÍ ŠKOLY

Studium na Gymnáziu Přírodní škola je osmileté a je rozděleno na dva stupně – nižší (prima až kvarta) a vyšší (kvinta až oktáva). Školní vzdělávací program pro nižší stupeň osmiletého gymnázia vychází z celkové koncepce výchovně vzdělávacího systému Přírodní školy.

Základní teze výchovně vzdělávacího systému Gymnázia Přírodní škola

- Škola má být především plnohodnotným životem „tady a teď“, a ne jen přípravou na „někdy někde“.
- Škola připravuje na život v nejobecnějším smyslu. Připravuje je nejen na fungování v této době a v této zemi, ale i na život za dvacet, čtyřicet nebo šedesát let, kdekoli na světě a v jakékoli situaci. Z metafyzického hlediska musí být i přípravou pro život věčný.
- Výchova se nerealizuje primárně slovy, ale příkladem, činnostmi, prostředím, lidmi, kteří mě obklopují, způsobem bytí.
- Výchova musí být obohacující jak pro žáky, tak pro pedagogy. Všichni se vzájemně učí a kdo se učit nechce, nenajde na Přírodní škole místo.
- Nejpodstatnějším cílem výchovy je umožnit člověku, aby našel a uskutečnil sám sebe, svoje vlastní poslání a cestu. Znalosti, dovednosti, návyky, zvládání sociálních rolí i dosahování dílčích cílů jsou pouze prostředky k nalézání a uskutečňování sebe sama. Prvním předpokladem tohoto nalézání je emancipace dítěte v oblasti práv a možností, ale i povinností a zodpovědnosti. Druhým předpokladem je pak v praktické rovině vytvořit takový organizační systém, který dítěti umožní individuální volbu cesty i samostatné rozhodování a zajistí krátkodobou zpětnou vazbu reflektující důsledky jeho rozhodnutí. Hledání sama sebe se pak realizuje prostřednictvím mnoha kroků vlastních rozhodnutí a nasměrování sama sebe v konkrétních situacích a úkolech.

- Nikdo není sám. Skutečné naplnění sebe sama je ve společenství s druhými. Každý by měl mít své místo v přirozeně fungujícím kolektivu, kam patří a kde je mu dobře. Každý by se měl naučit spolupracovat, být obohacován druhými i obohacovat druhé, překročit úzký rámec svého sobectví
- Výchova a vzdělání by měly vést „směrem vzhůru“. Nejhlubším určením lidské bytosti je vlastní transcendence. „Ty nás naplňuješ radostí, Bože, z toho, že Tě můžeme chválit. A nepokojné je naše srdce, dokud nespočine v Tobě.“ (sv. Augustin).

PROFIL ABSOLVENTA

Absolventi a absolventky nižšího stupně osmiletého studia Gymnázia Přírodní škola

- ovládají pojmové základy hlavních oborů přírodních i humanitních věd, mají osvojeny základní teoretické, ale i praktické postupy pro tyto obory důležité;
- jsou schopni na základě předložených informací samostatně vyhodnotit problém a navrhnout jeho řešení na teoretické úrovni, u jednoduchých problémů i prakticky;
- jsou schopni samostatně vyhledat a uspořádat potřebné informace, a to nejen prostřednictvím informačních médií, ale i prostřednictvím osobních kontaktů, mj. s odborníky a zástupci příslušných institucí;
- při řešení problému jsou schopni postupovat od naplánování, přes realizaci až k prezentaci a reflexi problému a to jak samostatně, tak v týmu;
- jsou schopni vnímat svět kolem sebe a jeho problémy komplexně, dovedou integrovat poznatky z různých oborů;
- dokážou se alespoň na amatérské úrovni uplatnit v rámci hlavních uměleckých činností (hudby, divadla, výtvarného umění), tyto aktivity jsou pro ně nejen prostředkem k vnitřní abreakci, relaxaci a sebevyjádření, ale i způsobem komunikace a individuální i kolektivní realizace;
- jsou schopni nejen vysvětlit a prosadit svůj názor, ale zároveň v otevřené diskuzi připouštět názor druhého a hledat kompromisy;
- jsou schopni si samostatně uvědomovat výsledky a kvalitu své činnosti;
- jsou schopni samostatně reflektovat svůj osobní vývoj a vědomě samostatně pracovat na dalším vnitřním i vnějším rozvoji své osobnosti;
- jsou schopni přemýšlet a hovořit o svých problémech;
- jsou schopni pracovat v týmu a to jak v roli řadového člena, respektujícího autoritu, tak v roli organizátora, dokážou (podle potřeby) ve skupině zaujímat i další role;
- mají cit pro potřeby druhých lidí, zvláště mladších, slabších a handicapovaných, uvědomují si svoji míru odpovědnosti za tyto lidi a jsou schopni jim na úrovni svých schopností a věku pomáhat;
- dokážou požádat o pomoc a přijmout ji, ale zároveň ji nabídnout a poskytnout tam, kde je třeba;
- dokážou najít rozumnou míru mezi potřebami osobními a potřebami sociální skupiny, do které náleží;
- sledují okolní dění, jsou schopni o něm přemýšlet a úměrně svému věku, schopnostem a možnostem se aktivně zapojit do občanského života.

ORGANIZACE PŘIJÍMACÍHO ŘÍZENÍ

Zájemci o studium na Přírodní škole přicházejí k přijímacímu řízení v závěru pátého ročníku ZŠ (tj. ve věku 11-12 let). Přijímací zkoušky skládají formou písemných testů zaměřených na znalosti (matematika, český jazyk, všeobecný přehled), psychologického testu zaměřeného na zájem a strukturu osobnosti a formou ústního pohovoru před přijímací komisí.

Přijímací zkouškám předchází jednodenní soustředění všech uchazečů o studium. Soustředění má dva hlavní cíle. Ze strany školy je cílem bližší seznámení se zájemci o studium v nestresovém prostředí při různých činnostech. Naopak uchazečům o studium nabízí soustředění možnost vytvořit si přesnější představu o škole, na kterou se hlásí. Soustředění má formu výletu, kterého se účastní většina pedagogického sboru a celá řada stávajících žáků. Ti společně zajišťují program. Uchazeči jsou na začátku akce rozděleni do čtyř až pětičlenných skupin. Každé skupině je přidělen patron z řad starších studentů, jenž má skupinu celý den na starosti, vede děti po trase, povídá si s nimi apod. Na trase prochází skupina stanovišti různého zaměření a obvykle má navíc několik úkolů, které musí v rámci cesty zvládnout zcela samostatně (např. nacvičení krátkého divadla, které pak předvádějí ostatním apod.).

Do procesu přijímacího řízení jsou zástupci žáků zapojeni i po skončení soustředění. Tři stávající žáci Přírodní školy jsou členy přijímací komise s poradním hlasem a účastní se osobního pohovoru se všemi uchazeči. Žakovští členové přijímací komise jsou zvoleni tajným hlasováním jednotlivými třídami – každá třída, kromě oktávy, zvolí jednoho člena.

Aby měli uchazeči možnost dobře rozvážit svá rozhodnutí studovat na Přírodní škole a abychom se lépe seznámili s každým uchazečem osobně před započítím přijímacího řízení, organizuje škola centrální Dny otevřených dveří, ale také v některých případech umožňuje rodičům, aby se společně s dítětem individuálně sešli se zástupcem vedení školy, informovali se o systému práce školy, prodiskutovali zájmy i problémy dítěte, příp. i rodinnou situaci. Uchazeči o studium mají také možnost se účastnit vybraných dobrovolných akcí Přírodní školy. Nabídka těchto akcí je zveřejněna na webu současně s informacemi pro uchazeče.

ORGANIZACE POSTUPU DO DRUHÉHO, TŘETÍHO A ČTVRTÉHO ROČNÍKU

Na konci každého ročníku je hodnocen přístup žáků ke studiu v uplynulém roce. Vzhledem ke specifickým nárokům studia na Gymnázium Přírodní škola je průběžné sledování zájmu o studium a plnění studijních povinností způsobem, jak předcházet prospěchovým či kázeňským problémům a pečovat o celkové klima školy.

Do vyššího ročníku automaticky postupují žáci, kteří zvládají své studijní povinnosti (viz plnění studijních povinností) a účastní se školních akcí alespoň v minimálním rozsahu, tj. dosáhnou min. 10 bodů ročně za účast na studijních výjezdech a akcích a současně se aktivně účastní Expedice (viz Výchovné a vzdělávací strategie). Nesplní-li žák tyto požadavky, je jeho další setrvání na Gymnázium Přírodní škola projednáno v pedagogické radě. Pedagogická rada buď stanoví další podmínky setrvání žáka ve škole, nebo navrhne zákonným zástupcům přestup na jiný typ školy (zejména v případě opakovaného nesplnění minimálních požadavků).

ORGANIZACE PŘESTUPU DO II., III. A IV. ROČNÍKU GYMNÁZIA PŘÍRODNÍ ŠKOLA Z JINÉHO TYPU ŠKOLY

Na Gymnázium Přírodní škola mohou přestoupit zájemci z odpovídajícího ročníku jiného gymnázia. V tom případě se přestupové řízení řídí pravidly stanovenými platnou legislativou. Ředitel rozhodne, zda bude uchazeč skládat rozdílové zkoušky a z jakých předmětů, a rozhodne o přijetí uchazeče, resp. nepřijetí, případně o tom, do jakého ročníku bude ke studiu přijat. Důležitým kritériem přijetí do vyšších ročníků je mimo znalostí uchazeče také prokazatelný zájem o studium na Přírodní škole s ohledem na její specifika. Uchazeč by měl prokázat dlouhodobý zájem o přírodní nebo humanitní vědy, schopnost samostatné práce a motivaci k dalšímu vzdělávání.

ORGANIZACE POSTUPU DO VYŠŠÍHO STUPNĚ STUDIA OSMILETÉHO GYMNÁZIA

Dokončením studia na nižším stupni osmiletého gymnázia uzavírají žáci svou povinnou školní docházku. I když jsou žáci na začátku studia přijímáni do studia v celém osmiletém cyklu, je čtvrtý ročník – kvarta – příležitostí, aby se společně se svými zákonnými zástupci rozhodli, chtějí-li pokračovat dále ve studiu na Přírodní škole, nebo zda uvažují o přestupu, respektive přijímacích zkouškách na jinou školu. V tomto směru je důležitá především práce výchovného

poradce a třídního učitele. Přestup může doporučit i pedagogická rada a k tomu dochází především v následujících případech:

- Při vyhraněném zájmu žáka/žákyně o konkrétní obor a studium na odborné škole nebo učebním oboru daného směru (např. umělecké školy).
- Při dlouhodobě slabém prospěchu žáka/žákyně na nižším stupni gymnázia, zejména v případě, že student není schopen dosáhnout minimálních požadavků stanovených standardy pro hlavní předměty (jazyky, matematika).
- Při špatném zapojení do projektových a výjezdových akcí, které jsou páteří části pedagogického systému Přírodní školy.

Aby mohla pedagogická rada zodpovědně rozhodnout, zda vybranému žákovi/žákyni doporučí přestup, jsou u žáků/žákyní v průběhu studia dlouhodobě sledovány následující faktory:

- Celkový prospěch – sledován je prospěch na výročních vysvědčeních z 1.-3. ročníku a na pololetním vysvědčení ve 4. ročníku nižšího stupně. Za problematické považujeme, pokud je v hlavních předmětech na nižším stupni průměr horší než 2,5.
- Účast na školních akcích – tj. zejména výjezdových akcích, které jsou součástí povinné výuky a na kterých se realizuje většina výchovně-vzdělávacích projektů. Účast a zapojení žáků je kvantifikováno bonitním systémem, jehož skóre je průběžně žákům i jejich zákonným zástupcům k dispozici. Na konci čtvrtého ročníku by měli žáci/žákyně dosáhnout minimálně 40 bodů.
- Účast na Expedici (viz Výchovné a vzdělávací strategie) – u žáků/žákyní nižšího stupně se předpokládá účast na minimálně třech Expedicích a aktivní podíl na přípravě, realizaci, dokončení a prezentaci tří expedičních (výzkumných, tvůrčích apod.) projektů.
- Závěrečná profilová práce (viz Výchovné a vzdělávací strategie) – v rámci předmětu Občanská výchova ve čtvrtém ročníku (kvartě) by měl žák vypracovat a obhájit závěrečnou profilovou práci na téma, které si po konzultaci s vyučujícím zvolil. Zpracování závěrečné práce je přípravou na studium na vyšším stupni a současně ukazatelem, který umožňuje odhadnout, do jaké míry je žák schopen nárokům vyššího studia dostát. Vypracování a obhájení práce je součástí a předpokladem klasifikace v předmětu Občanská výchova.

V případě, že žák/žákyně výše zmíněná kritéria dlouhodobě (1–2 roky) nenaplní, je ze strany školy žákovi/žákyni (v úzké spolupráci se zákonnými zástupci) věnována zvýšená pozornost. Výsledky žáka/žákyně jsou konzultovány se zákonnými zástupci a je s nimi případně projednán potenciál dalšího setrvání žáka/žákyně na Gymnáziu Přírodní škola. Uvedený postup je uplatňován kdykoliv během studia, nikoliv pouze ve čtvrtém ročníku nižšího stupně gymnázia. Zákonní zástupci a zástupci z řad pedagogů tak společně mohou včas řešit případný přestup žáka/žákyně na jinou školu, která by mohla být pro jeho/její rozvoj vhodnější. Je dobré si uvědomit, že v případě nesplnění podmínek pro postup do vyššího ročníku není možné na Přírodní škole ročník opakovat, neboť škola nemá otevřeny všechny ročníky najednou (viz Velikost školy – první ročníky nejsou otevírány každý rok).

ORGANIZACE MATURITNÍ ZKOUŠKY

Maturitní zkoušku skládají žáci po úspěšném absolvování osmého roku studia. Maturitní zkouška se v souladu se zákonem 561/2004 Sb. v platném znění skládá ze společné a profilové části. Žák získá střední vzdělání s maturitní zkouškou, jestliže úspěšně vykoná obě části maturitní zkoušky. K maturitní zkoušce konané v jarním termínu se žáci musí přihlásit nejpozději do 1. prosince a pro podzimní termín do 25. června.

Společná část maturitní zkoušky

1. Zkušebními předměty společné části maturitní zkoušky jsou
 - a) český jazyk a literatura,
 - b) cizí jazyk, který si žák zvolí z nabídky stanovené prováděcím právním předpisem; žák může zvolit pouze takový cizí jazyk, který je vyučován ve škole, jíž je žákem, a
 - c) matematika.
2. Společná část maturitní zkoušky se skládá ze zkoušky z českého jazyka a literatury a druhé zkoušky, pro kterou si žák na přihlášce k maturitní zkoušce zvolí jeden ze zkušebních předmětů uvedených pod písmeny b) a c) odstavce 1. kapitoly *Společná část maturitní zkoušky*.
3. Zkouška ze zkušebního předmětu český jazyk a literatura a zkouška ze zkušebního předmětu cizí jazyk se skládají z dílčích zkoušek konaných
 - a) formou didaktického testu,
 - b) formou písemné práce a
 - c) ústní formou před zkušební maturitní komisí.
4. Zkouška ze zkušebního předmětu matematika se koná formou didaktického testu. Didaktickým testem se v souladu se zákonem 561/2004 Sb. v platném znění rozumí písemný test, který je jednotně zadáván a centrálně vyhodnocován, a to způsobem a podle kritérií stanovených prováděcím právním předpisem (vyhláškou MŠMT).
5. Žák se může ve společné části přihlásit až ke dvěma nepovinným zkouškám z předmětů podle odstavce 1. písm. b) a c) kapitoly *Společná část maturitní zkoušky*. Ostatní náležitosti Společné části maturitní zkoušky upravuje a stanovuje zákon 561/2004 Sb. (zejména §77 - §78a) a prováděcí právní předpisy.

Profilová část maturitní zkoušky

1. Profilová část maturitní zkoušky se na Gymnáziu Přírodní škola koná z 2 povinných zkoušek a nejvýše dvou zkoušek nepovinných.
2. Ředitel školy pro každý rok, ve kterém se na Gymnáziu Přírodní škola koná maturitní zkouška, určí formou vyhlášky nabídku povinných a nepovinných zkoušek, včetně formy a témat těchto zkoušek. Nabídku nepovinných a povinných zkoušek stanoví ředitel školy nejpozději 7 měsíců před konáním první zkoušky profilové části maturitní zkoušky.
3. Na Gymnáziu Přírodní škola jsou povinné a nepovinné zkoušky profilové části maturitní zkoušky nabízeny zpravidla z následujících předmětů:

a. anglický jazyk	b. chemie
c. německý jazyk	d. biologie
e. ruský jazyk	f. dějepis
g. matematika	h. zeměpis
i. fyzika	j. základy společenských věd
4. Žák si z nabídky stanovené pro aktuální školní rok volí dva předměty k povinné zkoušce profilové části maturitní zkoušky tak, že:
 - (i) pokud volí cizí jazyk, musí to být jiný jazyk, než ten, z kterého skládá povinnou zkoušku společné části;
 - (ii) pokud volí ve společné části maturitní zkoušky jiný předmět, než cizí jazyk, musí povinně zvolit jako jednu z povinných zkoušek profilové části cizí jazyk

(iii) pokud volí ve společné části maturitní zkoušky matematiku, nemůže volit matematiku jako povinnou zkoušku v profilové části maturitní zkoušky.

5. Žák si z nabídky stanovené pro aktuální školní rok může zvolit maximálně dva předměty k nepovinné zkoušce profilové části maturitní zkoušky tak, že:

(iv) pokud volí cizí jazyk, musí to být jiný jazyk, než ten, z kterého skládá povinnou zkoušku společné části a povinnou zkoušku profilové části;

(v) pokud volí ve společné části maturitní zkoušky matematiku, nemůže volit matematiku jako nepovinnou zkoušku v profilové části maturitní zkoušky.

6. Povinné a nepovinné zkoušky profilové části maturitní zkoušky se zpravidla konají formou ústní zkoušky před zkušební komisí.

7. Profilová část maturitní zkoušky je veřejná (s výjimkou zkoušek konaných formou písemné zkoušky a jednání zkušební maturitní komise o hodnocení žáka)

8. Žák vykoná úspěšně profilovou část maturitní zkoušky, pokud úspěšně vykoná všechny povinné zkoušky, které jsou její součástí.¹

¹ Viz navazující Školní vzdělávací program pro vyšší stupeň osmiletého gymnázia.

VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE

Hlavní prvky výchovně-vzdělávacího systému Gymnázia Přírodní škola²

- 1) Malý, vzájemně provázaný kolektiv školy.**
- 2) Studijní výjezdy, časté společné prožitkově-vzdělávací pobyty celého školního kolektivu mimo Prahu.**
- 3) Maximální zapojení žáků do organizace a života školy (samospráva, lektorské praxe). Možnost volby v rámci jednotlivých činností a programů i podílu na rozhodování o věcech celku pro každého člena komunity.**
- 4) Specifický systém zkoušení a hodnocení (podmínky a zápočty) vedoucí k tomu, že žák si sám do značné míry stanovuje konkrétní cestu dosažení výchovně – vzdělávacích cílů a stává se aktivním činitelem svého vlastního formování.**
- 5) Komplexní výzkumné a tvůrčí projekty vázané na malé věkově smíšené skupiny vyžadující maximální podíl práce dětí v rámci samostatně zvoleného tématu (Expedice, umělecké projekty).**
- 6) Individuální přístup k žákům.**

Výchovné a vzdělávací strategie jsou jednotlivě detailněji rozebrány v textech na následujících osmi stranách.

² Výchovně vzdělávací systém Gymnázia Přírodní škola podrobně popisuje kniha *Přírodní škola – Cesta jako cíl*, kterou u příležitosti patnáctého výročí školy napsal její zakladatel a dosavadní ředitel Mgr. František Tichý.

ad 1) Velikost školy, organizační struktura, komunitní ráz

Velikost školy je základním předpokladem pro vytvoření a udržení komunitního rázu školy, kde se vztahy neodvíjí od sociálních rolí a informace nejdu od rozhlasu do pléna, ale od srdce k srdci. Školní kolektiv, kde každý je sám sebou a ne jménem nebo dokonce číslem, kde se učitelé společně se žáky snaží vytvářet autentické společenství, dává celému projektu Přírodní školy smysl a vnitřní sílu. Optimální počet je proto mezi čtyřiceti a sto žáky, v současné době je maximum stanoveno na sto žáků v celé škole. Při reálném počtu 12-25 žáků v každé třídě jsou ve škole maximálně čtyři třídy. Prima je otvírána průměrně jedenkrát za dva roky.

Organizační prvky sloužící k zachování komunitního rázu Gymnázia Přírodní škola

- *Společné ranní shromáždění* – čtvrt hodinové společné setkání všech žáků a studentů a vyučujících před začátkem výuky. Cílem je naladění do nového dne i zprostředkování aktuálních informací.
- *Výuka a další činnosti probíhající ve věkově smíšených skupinách* v rámci projektových dní (pravidelně každou středu), studijních výjezdů, badatelských a umělecko-výchovných projektů. Skupiny se konstituují v rámci určitého úkolu, činnosti nebo akce. V jejich čele stojí buď volený, nebo jmenovaný žák, který skupinu, ve spolupráci se supervizorem z řad pedagogů, vede a zodpovídá za její práci.
- *Krátkodobé i dlouhodobé pobyty školního kolektivu mimo Prahu* (viz **ad 2**).
- *Dobrovolné akce* – probíhají ve volném čase žáků (např. letní putovní, vodácký tábor, sobotní výlety, dobrovolné návštěvy v Dětském domově v Pyšelicích, občanské sdružení Laguna) a jsou určeny pro zájemce ze všech tříd. Společné zážitky, zábava, ale také praktická realizace činností, které mají význam pro druhé lidi, pro ochranu přírody nebo život okolní společnosti, vedou na jedné straně k posilování soudržnosti a sebedůvěry, na straně druhé k překonávání egocentrismu, skupinové malosti a elitářství.
- *Patroni, imatrikulace a úvodní soustředění žáků primy* – každému žákovi primy je přidělen patron z řad studentů vyšších ročníků, aby mu pomáhal, chránil ho a tlumočil jeho problémy v rámci školního kolektivu. Zároveň musí každý nový žák splnit sedm tradičních úkolů, převážně tábornického charakteru, které mají jakousi iniciační funkci. Za splnění alespoň šesti úkolů ze sedmi dítě obdrží žakovský průkaz a po slavnostní imatrikulaci i právo podílet se na činnosti samosprávy, plnění podmínek v rámci školního systému. Žák se tak formálně stává plnohodnotným členem školní komunity. Koncem září se koná ještě speciální víkendové soustředění všech žáků primy, na jehož přípravě se podílejí kromě pedagogů také starší studenti. Jeho cílem je upevnění rodícího se třídního kolektivu, vzájemné poznání dětí a rozvoj jejich schopnosti spolupracovat.
- *Třídy, kruhy, třídnické hodiny* – základní organizační jednotkou na Gymnázium Přírodní škola jsou třídy. Každá třída je však ještě dále rozdělena na tzv. *kruhy*, tři až pět skupin přibližně po pěti žácích. Do kruhů jsou žáci rozděleni na začátku studia a zhruba jednou za dva až tři roky se jejich složení změní. Každá třída má třídního učitele, s nímž se pravidelně schází v rámci třídnických hodin i individuálních konzultací. Kromě každodenních organizačních záležitostí mají třídní učitelé významnou roli při realizaci průřezového tématu *Osobnostní a sociální výchova* (viz níže).
- *Komplexní systém hodnocení* (viz *Hodnocení výsledků vzdělávání žáků*)
- *Setkávání s bývalými studenty a absolventy školy* – v rámci školních výjezdů, jejichž organizaci pomáhají zajistit absolventi školy, nebo dobrovolných či společenských akcí pořádaných školou (např. putování na Říp, maturitní ples) se mohou žáci setkávat s bývalými členy školní komunity, hledat mezi nimi své vzory, uvědomovat si, že jsou součástí živého společenství, které přesahuje hranice školy.

ad 2) Studijní výjezdy – krátkodobé a dlouhodobé pobyty školního kolektivu mimo Prahu

Šestkrát až sedmkrát za školní rok opouštějí žáci a učitelé Gymnázia Přírodní škola zhruba na týden školní budovu a vydávají se na jeden z tzv. studijních výjezdů. Každý výjezd má své zvláštní výchovně vzdělávací cíle, jež vycházejí nejen z výchovně vzdělávacích potřeb žáků, ale reagují také na konkrétní situaci dané fáze kalendářního roku a prostředí regionu, v němž se odehrávají. K propojení vzdělávacích výstupů, jež jsou prostřednictvím činností na studijních výjezdech realizovány, s běžnou výukou je v některých případech využíváno mimo jiné výjezdové portfolio (viz např. Energetika).

Přehled a základní charakteristika studijních výjezdů Gymnázia Přírodní škola

- *Úvodní výjezd* – pětidenní putování na začátku školního roku. Cíle: 1) neformální obnovení osobních vazeb v rámci školního kolektivu, 2) společně naladění na nový školní rok, 3) poznávání zajímavých míst v Čechách a na Moravě, 4) zvýšení fyzické kondice. Formy: pěší a vodní turistika, popř. cyklistika; odborné exkurze (chráněné krajinné oblasti, památkové objekty, muzea, galerie apod.), táboření, společná četba na pokračování, aktivity zaměřené na komunikační dovednosti a rozvoj sebepoznání. (PT *Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Environmentální výchova*; dále viz *Učební osnovy*)
- *Podzimní výjezd* – týdenní vzdělávací pobyt pořádaný koncem října nebo v první polovině listopadu. V některých případech míří do regionu, kde se na závěr předchozího školního roku konala tzv. Expedic (viz níže). Cíle: 1) tematicky zaměřené projektové vyučování realizované buď po třídách, nebo ve věkově smíšených skupinách, 2) veřejné prezentace výsledků badatelských projektů, jež vznikly v rámci Expedice, tzv. obhajoby. Prezentace probíhají na školách dotčeného regionu nebo na školách, které o obhajoby projeví zájem (pražská gymnázia, ZŠ apod.). Formy: projektové vyučování, odborné exkurze atd. (PT – realizace různých tematických celků průřezových témat, dále viz *Učební osnovy*)
- *Zimní výjezd, lyžařský kurz, umělecko-výchovné projekty* – jde o týdenní pobyt na horách pořádaný v průběhu ledna. V některých letech může být realizace umělecko-výchovných projektů přesunuta na podzimní výjezd. Cíle: 1) zimní sporty (jednou za tři roky lyžařský výcvik, v ostatních letech rekreační formou), 2) realizace umělecko-výchovných projektů. Formy: sjezdové lyžování, snowboarding, jízda na běžkách; nácvik divadelního či hudebního vystoupení, natáčení filmu, kurz malby/kresby apod. (viz *Učební osnovy* Tělesná výchova, Umění a kultura; PT *Mediální výchova*).
- *Jarní výjezd* – čtyřdenní vzdělávací pobyt organizovaný na přelomu března a dubna. Bývá převážně organizován jako intenzivní zdravotnický kurz. Cíle: 1) kvalitní poskytování laické první pomoci, 2) realizace vybraných tematických okruhů předmětu Biologie, Chemie a Výchovy ke zdraví (viz *Učební osnovy*). Formy: výuka a praktický nácvik první pomoci, debata s odborníky, situační závod, lektorská praxe apod. (PT *Osobnostní a sociální výchova*). Studenti sexty (zpravidla) mívají v tomto termínu samostatný výjezd *Energetika ČR*. Cíle: 1) detailní seznámení se surovinovou základnou české energetiky, s provozy, které energetiku doprovází (důlní díla, objekty elektráren, sanace, rekultivace ad.), s problémy, možnostmi a novinkami v tomto oboru, 2) realizace vybraných tematických okruhů předmětu Chemie, Fyzika, Zeměpis, ZSV (viz *Učební osnovy*). Formy: návštěva a prohlídka souvisejících lokalit pod vedením odborníků, většinou dlouholetých zaměstnanců, debaty s odborníky a samostatná příprava studentů – tematické přednášky formou peer to peer. (PT *Environmentální výchova*).
- *Výjezd „Paseka“* – týdenní táboření spojené s poznáváním přírody a životem v dobrovolné skromnosti. Koná se většinou na přelomu dubna a května. Cíle: 1) zajištění základních životních potřeb ve skromných podmínkách přírodního tábořiště, 2) realizace vybraných tematických okruhů z předmětů Biologie a Zeměpis a vzdělávacího obsahu oboru Člověk a svět práce (viz *Učební osnovy*), 3) realizace různých tematických celků

průřezových témat *Environmentální výchova* a *Osobnostní a sociální výchova*. Formy: táboření, praktická cvičení z Biologie a Zeměpisu (určování rostlin, živočichů, souhvězdí atd. ve volné přírodě; orientace, meteorologie), zajištění běžného života (zpracování dřeva, příprava pokrmů atd.).

- *Expedice* – nejdůležitější a nejrozsáhlejší pedagogicko-výzkumný projekt Gymnázia Přírodní škola. Koná se každoročně, vždy od posledního květnového týdne do konce června. Prezentace výsledků se uskutečňují během podzimu následujícího školního roku (viz *Podzimní výjezd* a zejména viz **ad 5**)
- *Mimořádné výjezdy* – za příhodných okolností se může v průběhu školního roku uskutečnit ještě mimořádný výjezd, jehož cíle i organizační formy se odvíjí od konkrétní situace, nicméně vždy vycházejí z výchovně vzdělávací strategie školy.

ad 3) Studentská (žákovská) samospráva, zapojení žáků do organizace a života školy

Protože na Přírodní škole se v rámci většiny aktivit intenzivně setkávají žáci nižšího stupně se staršími studenty stupně vyššího a protože o většině věcí, které se žáků nebo studentů týkají, rozhodují ve smíšeném shromáždění, jsou orgány žákovské/studentické samosprávy pojmenovány z praktických důvodů jednotně a to terminologií z vyššího stupně, která běžně operuje se slovem student. Proto se dále v textu rozumí slovy studentská samospráva, studentská rada apod. orgán, ve kterém jsou zastoupeni jak žáci nižšího stupně, tak studenti stupně vyššího.

Studentská samospráva je jedním z nejdůležitějších prvků výchovně vzdělávacího systému Gymnázia Přírodní škola. A vzhledem k tomu, že školní kolektiv má spíše rysy komunity než organizace, je také studentská samospráva velmi úzce spojena s jeho dynamickým vývojem. Její hlavní orgán tvoří v současné době tzv. studentská rada. Žáci jsou ve třídách rozděleni do malých skupin, tzv. „kruhů“. Každý z těchto kruhů volí jednoho zástupce do studentské rady.

Funkční období rady je předmětem domluvy. Nejčastěji funguje rada ve stejném složení celý rok. Rada se schází podle potřeby, zpravidla jednou za měsíc, a její jednání je otevřené i pro nečleny rady, pokud rada nerozhodne jinak. Hlasovat ale mohou pouze členové rady. Podle potřeby se rada schází i na výjezdech.

Pokud je to možné, jsou jednáním rady přítomni i vyučující a nastíněné problémy se řeší konsenzem. Snahou je, aby nedocházelo k pouhému přenášení žáky a studenty nastíněných problémů do pedagogické rady a zpět do tříd.

Další formy zapojení žáků do organizace a života školy

- podíl na plánování, přípravě a organizaci studijních výjezdů, školních akcí a projektů
- volitelná lektorská praxe, zapojení starších studentů do výuky a zkoušení mladších žáků
- patroni (viz výše)
- zpětná vazba učitelům a škole (viz níže)

ad 4) Plnění studijních povinností – podmínkový systém, zápočtové předměty, kredity, závěrečná písemná práce

Prvním předpokladem na cestě k sebevýchově je emancipace dítěte v oblasti práv a možností, ale i povinností a zodpovědnosti. Druhým předpokladem je vytvoření organizačního systému, který mu umožní samostatné rozhodování, volbu individuální cesty a zajistí krátkodobou zpětnou vazbu reflektující důsledky jeho rozhodnutí. Plnění studijních povinností je součástí takového systému na úrovni vzdělávání.

Hlavní prvky organizačního systému směřujícího k rozvoji sebevýchovy v oblasti vzdělávání

- *Diferenciace systému hodnocení* – podle cílového zaměření jsou z hlediska hodnocení vyučovací předměty rozděleny do tří základních skupin. V první skupině jsou předměty, kde učitelé používají tradiční klasifikační stupnici (známky od 1 do 5). Do této skupiny patří český jazyk, cizí jazyky a matematika. Ve druhé, největší skupině jsou předměty, jež využívají tzv. podmínkový systém. Třetí skupinu tvoří tzv. zápočtové předměty (např. Tělesná výchova, Umění a kultura, viz *Učební osnovy, Hodnocení výsledků vzdělávání žáků*).
- *Podmínkový systém* – podrobně charakterizován níže.
- *Kreditní systém* – umožňuje ocenit osobnostní kvality žáků, jejich kreativitu, přínos pro školní kolektiv, účast na dobrovolných akcích či prospěšnou činnost mimo školu, včetně hlubšího zájmu v některém oboru. Kredity pak mohou žáci nahradit splnění některých studijních povinností v rámci podmínkového systému (viz *Hodnocení výsledků vzdělávání žáků*).
- *Závěrečná profilová práce* – hlavním předpokladem uzavření klasifikace v rámci předmětu Občanská výchova ve čtvrtém ročníku nižšího stupně gymnázia a tedy i plynulého postupu do vyššího stupně studia na Gymnáziu Přírodní škola je vypracování a obhajoba závěrečné profilové práce výzkumného nebo tvůrčího charakteru (viz *Organizace postupu do vyššího stupně studia osmiletého gymnázia*). Téma práce si žáci/žákyně volí podle svých zájmů a odborného zaměření, podle rozsahu mohou žáci práci vypracovat ve dvojici, výjimečně ve trojici. V prvním pololetí 3. ročníku žáci představí a obhájí téma a záměr své práce (v případě zájmu mohou žáci téma obhajovat již v prvním pololetí 2. ročníku). Poté je práce formálně zadána a žákovi je přidělen vedoucí práce z pedagogického sboru. Žáci však mohou využívat i dalších odborných konzultantů. Práci žáci odevzdávají ve čtvrtém ročníku v prvním pololetí a jsou v tomto ročníku hodnoceni v rámci předmětu Občanská výchova za první pololetí podle stanovených kritérií týkajících se způsobu vypracování práce a jejího odevzdání. Po obdržení odborných oponentských posudků připravují žáci obhajobu. První kolo obhajob probíhá zpravidla v únoru, další pak na jaře školního roku, kdy žák práci odevzdal. Formální náležitosti zpracování i hodnocení práce a obhajob se řídí předem danými kritérii. Celkový výsledek je podkladem pro hodnocení v předmětu Občanská výchova ve čtvrtém ročníku za druhé pololetí.

Podmínkový systém

Většina vyučovacích předmětů pracuje v tzv. podmínkovém systému. Vyučující těchto předmětů rozpracovávají vzdělávací obsah předmětu, tj. očekávané výstupy a učivo, do tzv. podmínek. Na začátku školního roku pak všichni žáci obdrží písemný seznam podmínek, které jsou v jednotlivých předmětech předpokladem zvládnutí daného ročníku (viz *Učební osnovy*). Podmínky pro daný předmět jsou podle svého charakteru dále rozčleněny na dva až tři typy (A, B a C).

Podmínky typu A odpovídají v podstatě rozpracování vzdělávacího obsahu pro daný ročník do tematických celků a okruhů a jsou zaměřeny především na osvojení učiva v kognitivní doméně. Aby bylo zajištěno, že si žák osvojí všechny podstatné znalosti, jsou podmínky rozděleny na povinné (základní znalosti, celkový přehled, obsahově odpovídají minimálně standardům stanoveným pro daný předmět) a nepovinné. Poté, co je určité téma v rámci výuky (vyučovací hodina, projektový den, studijní výjezd apod.) probráno, má žák možnost si jeho zvládnutí ověřit (písemný test, ústní zkoušení, závěrečná zpráva o projektu apod.), to jest, může si „splnit“ danou podmínku.

Podmínky typu B se zaměřují na osvojování praktických dovedností spojených s daným předmětem (např. určování přírodnin, práce s mapou, orientace na hvězdné obloze, účast na praktických cvičeních realizovaných v rámci výuky a odevzdání protokolů, kvalitní vedení

sešitu ad.) nebo na praktické úkoly realizované mimo rámec běžné výuky (např. vytvoření nástěnného schématu, počítačové prezentace, nebo animace pro potřeby výuky, vlastní pozorování ad.). Tyto podmínky si žáci mohou plnit buď při vhodných příležitostech (např. studijní výjezdy, praktická cvičení v rámci projektového dne) nebo formou domácí přípravy (např. výroba schématu, četba odborné literatury a zpracování recenze).

Podmínky typu C jsou pouze v některých předmětech. Jejich smyslem je, aby měli žáci prostor samostatně nastudovat (většinou z více zdrojů) téma, které je v souvislosti s výukou hlouběji zajímavé a jež má interdisciplinární charakter, a prohodit si o něm s vyučujícím. Diskuze o nastudovaném tématu probíhá s vyučujícím v konzultačních hodinách, příp. může žák prezentovat informace, které zjistil, i na některé z vyučovacích hodin. Podmínky typu C vytvářejí prostor zejména pro odbornou profilaci žáků a vycházejí vstříc vzdělávacím potřebám mimořádně nadaných žáků.

Konkrétní podoba podmínek vždy závisí na předmětu a vyučujícím. Důležité však je, aby se podmínkový systém realizoval jako systém jasných kroků a rozsah požadovaných znalostí, dovedností i činností a byl přesně definován. A to nejen v rámci daného předmětu, ale také v rámci jednotlivých fází školního roku. Jinak řečeno, každý žák musí vědět, kolik podmínek a případně jaké podmínky je třeba ke konkrétnímu datu splnit, a jak a kdy si je může splnit.

Pokud jsou tyto předpoklady splněny, stane se podmínkový systém skutečným prostředkem na cestě k převzetí odpovědnosti za vlastní vzdělávání ze strany žáka. Žák se stává aktivním činitelem v procesu osvojování a ověřování znalostí. Na něm je, aby si zorganizoval a naplánoval plnění podmínek v jednotlivých předmětech, zvolil si, jakým způsobem si potřebný počet podmínek splní, udělal si čas na ústní zkoušky. Navíc princip úspěšné zkoušky (tzn. že podmínka je splněna teprve tehdy, když žákův výkon odpovídá alespoň minimálnímu zvládnutí daného tématu nebo úkolu) a možnost opravovat si již splněné podmínky (tzn. zlepšovat svůj výkon) ještě posilují osobní odpovědnost žáka za výsledky své práce a stimulují jej k dosahování lepších výsledků.

O hodnocení v rámci podmínkového systému podrobně pojednává kapitola Hodnocení výsledků vzdělávání žáků.

ad 5) Komplexní výzkumné a tvůrčí projekty, projektové dny, střednědobé tematické projekty

Komplexní výzkumné a tvůrčí projekty, tj. Expedice a umělecko-výchovné projekty, představují ve výchovně vzdělávacím systému Gymnázia Přírodní škola nejvýznamnější prvek autentického učení. Projekty jsou koncipovány s důrazem na tvorbu nových kvalit a realizaci činností, které mají smysl samy o sobě, mají význam pro druhé lidi, pro ochranu přírody nebo život okolní společnosti. Znalosti, dovednosti nebo zkušenosti žáků přestávají být cílem, ale stávají se prostředky směřujícími k naplnění badatelských či tvůrčích cílů, stávají se prostředky smysluplné seberealizace.

Expedice

Nejdůležitější a nejrozsáhlejší pedagogicko-výzkumný projekt v systému Gymnázia Přírodní škola představuje tzv. Expedice. Koná se každoročně, vždy od posledního květnového týdne do konce června. Prezentace výsledků badatelských projektů, které v rámci čtrnáctidenního terénního výzkumu (první dva týdny v červnu) žáci realizují, probíhají na podzim následujícího školního roku. Na projektu se podílí všichni žáci i vyučující.

Příprava, průběh a uzavření Expedice – fáze projektu

- *Výběr destinace pro realizaci terénního výzkumu* – cílový region je vybírán zhruba rok před Expedicí, výběru se účastní žáci i pedagogové. Obecně lze říci, že jsou voleny typy oblastí, kde je výhodou značný badatelský potenciál jak v rámci přírodních, tak společenských věd, a oblastí, v nichž lze výzkumné i tvůrčí projekty tematicky zaměřit (např. změny regionu v důsledku živelné katastrofy apod.).

- *Výběr témat žákovských badatelských projektů* – základní tematické okruhy výzkumných (hydrologický, biologický, krajinně ekologický, historický, sociologický, památkový, etnografický) a tvůrčích (výtvarný, dokumentární) projektů jsou každoročně obměňovány a doplňovány podle zájmu a zaměření žáků či pedagogů, resp. podle možností dané destinace či ústředního tématu Expedice.
- *Vytváření výzkumných skupin, rozdělení žáků* – předpokladem pro plnohodnotnou účast na Expedici je splnění studijních povinností v rámci školního roku (viz *Hodnocení výsledků vzdělávání žáků*). Koncem května daného školního roku vypíše ředitel školy seznam zaměření expedičních skupin a žáci se podle své volby zapisují do dvou z nich, preferovanou volbu zvýrazní. Základem každé skupiny jsou žáci, kteří aktivně projevují o práci příslušného zaměření zájem (často pracují na podobném tématu i několik let za sebou) a věnují se přípravě výzkumů, většinou ve spolupráci s příslušným pedagogem, i několik měsíců před Expedicí, často ve svém volném čase. Ostatní jsou zařazeni rozhodnutím ředitele školy podle dvou základních kritérií: individuálního zájmu a věku žáka. Cílem je vytvořit sedm až osm věkově smíšených skupin s optimálním počtem 5 až 7 členů.
- *Odborné patronáty, vedení výzkumných a tvůrčích skupin* – vedení skupin a jejich odborná a organizační garance představují jeden z nejdůležitějších, ale i nejkomplicovanějších faktorů celé Expedice. Primární důraz je kladen na co největší samostatnost žáků při zajištění co nejvyšší odbornosti (zejm. z hlediska osvojení stylu myšlení, proniknutí do vnitřní logiky daného oboru, komplexního pojetí výzkumného úkolu). Na základě tohoto cíle byl vytvořen následující model.
 - Vedoucím skupiny je některý ze žáků, obvykle ze starších ročníků, který má již s prací v oboru i na Expedici určité zkušenosti a má v kolektivu přirozenou autoritu. Je buď zvolen skupinou, nebo vybrán pedagogem. Zastupuje skupinu na tzv. Radě expedice (viz níže), zodpovídá za průběh výzkumů, dosažení cílů i zpracování výzkumných zpráv. Míra jeho pravomocí záleží na důvěře, kterou dostane od členů své skupiny a garanta z řad pedagogů. Společně s pedagogem plánují postup prací, udělují úkoly, motivují členy a navrhují hodnocení účasti jednotlivých členů na práci expediční skupiny.
 - Každá skupina má dále odborného konzultanta, v některých případech pedagoga, často však externího odborníka z řad studentů nebo pracovníků vysokých škol, muzeí, místních znalců apod. S odborným konzultantem žáci rozebírají jednotlivé fáze výzkumu či tvůrčího projektu (tvorba cílů a metodiky, zpracovávání a interpretace výsledků apod.). Odborný konzultant přímo nezodpovídá za výsledek práce, jeho vliv je především v oblasti odborné.
 - Pedagogický dozor skupiny se v některých případech překrývá s odborným konzultantem. Ani v tomto případě však není vedoucím skupiny ve smyslu přímého řízení. Jeho úkolem je společně se žáky se na výzkumu či tvůrčí práci podílet, ale jen do té míry, aby nepřevzal veškerou iniciativu. Jde o to žáky doprovázet na jejich cestě, motivovat je i usměrňovat. Pedagog musí umět pracovat se skupinovou dynamikou a pochopitelně zajistit žákům bezpečné prostředí, zejména při pobytu a práci v terénu.
- *Zajištění materiálně technického zázemí* – předpokládá zajištění takových materiálních, bezpečnostních, hygienických i psychosociálních podmínek, které umožní všem účastníkům Expedice soustředění na realizaci badatelských a tvůrčích cílů.
- *Příprava výzkumů, resp. tvůrčích aktivit* – začíná, pokud je to možné, s několikaměsíčním předstihem (viz Vytváření výzkumných skupin). Po ustanovení expedičních skupin dochází k formulaci cílů, stanovení metodických postupů, rozdělení dílčích úkolů. Obvykle týden před zahájením terénní části Expedice probíhá nácvik výzkumných metod v Praze nebo jejím okolí, studium odborné literatury a pramenů dostupných v pražských institucích, zajištění mapových podkladů apod. Žáci si také připravují výzkumné nástroje (tabulky, dotazníky atd.) a technické a materiální vybavení (audiovizuální technika, notebooky,

výtvarné potřeby). Na závěr přípravného týdne se koná žákovská konference, kde zástupci jednotlivých skupin seznamují ostatní se svými cíli, smyslem a metodikou práce. Celková organizace a koordinace přípravného týdne, terénní fáze i první fáze zpracování výsledků Expedice je v kompetenci tzv. Rady Expedice, jež je tvořena vedoucími expedičních skupin a členy pedagogického sboru, kteří se Expedice účastní.

- *Terénní část Expedice* – trvá dva týdny a v jejím průběhu realizují jednotlivé expediční skupiny své badatelské nebo tvůrčí činnosti vedoucí k dosažení vytčených cílů. Expediční skupiny pracují samostatně pod vedením žakovských vedoucích při zajištění odborného dohledu a pedagogického dozoru (viz výše) podle předem stanoveného plánu. O průběhu a předběžných výsledcích své práce se skupiny vzájemně informují prostřednictvím Rady Expedice a dvou konferencí, jež se konají po prvním týdnu a na závěr terénní části Expedice. Velký důraz je kladen právě na průběžnou interpretaci zjištěných údajů a vzájemnou komunikaci skupin ohledně interdisciplinárních souvislostí jejich výzkumů či tvůrčích aktivit.
- *Zpracování výsledků terénní části Expedice* – průběžné zpracovávání výsledků práce expedičních skupin probíhá již v závěru terénní části. Po návratu do Prahy žáci přepisují data získaná v terénu do elektronické podoby, vyhodnocují je a interpretují, formulují odpovědi na položené otázky, hodnotí, zda dosáhli stanovených cílů, tvoří první verze výzkumných zpráv, vč. tabulek, grafů a fotodokumentace a připravují první veřejné prezentace svých prací. Prezentace probíhají na konci června (zpravidla den před předáváním vysvědčení) a jsou určeny rodičům a širšímu publiku z řad bývalých žáků a absolventů školy. Druhá fáze zpracování výsledků Expedice se odehrává na podzim dalšího školního roku (především v rámci projektových dní) a je zaměřena na dokončení výzkumných zpráv a přípravu materiálů pro potřebu veřejné prezentace výzkumných a tvůrčích projektů na veřejnosti (články do časopisu, obrazová dokumentace apod.).
- *Veřejné prezentace výsledků* – je stejně důležitá fáze projektu jako všechny předchozí. Završuje úsilí žáků a pedagogů Přírodní školy a poskytuje výsledky mj. obyvatelům regionu, jenž se stal pro Expedici cílovou destinací. Je také prostředkem pro vyjádření poděkování všem, kteří žákům při realizaci výzkumných a tvůrčích projektů pomohli. Veřejná prezentace má několik základních forem:
 - *Časopis* stručně informuje o průběhu a výsledcích Expedice, shrnuje zážitky a dojmy žáků a přináší seznam všech, kdo na Expedici participovali, případně poděkováním těm, kteří byli žákům nápomocni. Texty bývají doplněny žakovskými kresbami a fotografiemi. Vychází v nákladu od 500 do 1500 ks, (náklady na vydání hradí škola) a je zdarma distribuován v cílové oblasti (zejm. do škol, muzeí, knihoven, archivů, na místní úřady apod.). Část nákladu zůstává škole v archivu a pro propagační účely.
 - *Výzkumné zprávy a projektové výstupy* expedičních skupin jsou zálohovány v elektronické podobě (bývají ve formátu PDF zveřejněny na webových stránkách školy) a podobně jako časopisy distribuovány zájemcům z řad vzdělávacích a kulturních institucí cílového regionu.
 - *Obhajoby*, tj. ústní veřejné prezentace, probíhají na základních a středních školách buď v cílovém regionu nebo na školách, které o prezentace projeví zájem. Prezentace (někdy také obhajoby) probíhají v některých letech v průběhu Podzimního výjezdu (viz výše) nebo během října mimo výjezdy (záleží na celkové koncepci daného školního roku). Prezentace probíhají na více školách a to několik dní za sebou. Zástupci expedičních skupin se v jednotlivých dnech střídají, délka vystoupení každé skupiny se i s diskuzí pohybuje mezi deseti a patnácti minutami. Po každém bloku vystoupení následuje zpětná vazba ze strany doprovázejícího pedagoga i žáků navzájem. V některých případech probíhají prezentace i v institucích, pro které mají výsledky výzkumů podstatný význam. Závěrečná ústní prezentace probíhá obvykle na Pedagogické fakultě UK v rámci didaktického semináře. Výstupem těchto prezentací je

podrobná písemná zpětná vazba, kterou studenti fakulty připraví pro žáky Přírodní školy. Tato zpráva bývá cenným východiskem dalších prací a jejich prezentací.

- *Výstava*, představující výsledky výzkumných a tvůrčích projektů je připravována zpravidla formou posterů, které jsou umístěny na veřejném prostranství v daném regionu (např. městský úřad, kulturní centrum apod.). Tyto postery jsou obvykle po skončení výstavy uloženy ve škole a slouží k dalším propagačním účelům. Výstava však není realizována při každé Expedici, ale pouze tehdy, pokud jsou k dispozici vhodné prostory a termíny.

Umělecko-výchovné projekty

Umělecko-výchovné projekty tvoří jistou protiváhu důrazu na empirické poznávání a racionalitu výzkumných a vzdělávacích aktivit. Jejich cílem je umožnit žákům rozvoj fantazie a kreativity, vytvořit jim prostor pro vlastní uměleckou tvorbu. Projekty se realizují zpravidla na týdenním výjezdu (viz výše Zimní výjezd). Výjezdu předchází přípravná fáze, kdy se z prvotních nápadů rodí zaměření jednotlivých projektů, připravují se podklady a materiál, ustanovují realizační týmy. Naopak po výjezdu následuje období dokončování a veřejné prezentace výsledků projektů. Podrobně viz učební osnovy *Umění a kultura*.

Projektové dny, střednědobé tematické projekty

Realizace komplexních výzkumných a tvůrčích projektů ve věkově smíšených skupinách by nebyla možná a už vůbec ne úspěšná bez metodické přípravy žáků na tento typ práce. V rámci pravidelných projektových dní, zpravidla každou středu, mohou být žáci rozděleni do skupin, jež se zabývají různými dílčími úkoly a činnostmi. Projekty realizované v rámci projektových dní i jejich organizační formy jsou velmi různorodé. Mohou být tematicky spojené se vzdělávacím obsahem konkrétního vyučovacího předmětu nebo využívat interdisciplinární přístup. V jejich rámci jsou realizovány tematické okruhy průřezových témat. Projektové dny slouží také k nácviku výzkumných metodických postupů či využívání výzkumných nástrojů, které žáci využívají během terénní části Expedice.

Zvláštní typ tvoří střednědobé tematické projekty, které se většinou odehrávají v několika projektových dnech – vytvářejí tematický cyklus, jehož součástí jsou odborné přednášky a exkurze, návštěva muzejních expozic či tematických výstav apod. Žáci v průběhu cyklu zpracovávají dílčí úkoly, jež slouží k celkovému hodnocení. V některých případech je cyklus zakončen závěrečnou písemnou prací nebo souhrnným testem apod.

ad 6) Individuální přístup k žákům

Výchovně vzdělávací systém Gymnázia Přírodní škola umožňuje zohlednění individuálních vzdělávacích potřeb všech žáků. Jedním z prvků, který tuto možnost podporuje, jsou individuální konzultace, které pedagogové žákům poskytují. Konzultace probíhají buď neformálně, zejména v rámci volného času na studijních výjezdech, na školních i dobrovolných akcích, nebo formálně v rámci třídnických hodin a konzultací. Konzultace slouží jednak k ústnímu zkoušení (zejm. v rámci podmínkových předmětů), jednak k pravidelným konzultacím, jejichž cíle jsou následující:

- na základě pravidelného osobního pohovoru reflektovat společně se žákem jeho studijní úspěchy či potíže,
- pomoci žákům najít individuální studijní styl a zvládnout různé učební strategie,
- na základě výstupů z projektů (viz *Hodnocení výsledků vzdělávání žáků*) společně reflektovat žakovu schopnost sebevzdělávání a sebereflexe,
- pomoci žákům překonávat komunikační bariéry ve vztahu k vyučujícím, předcházet případným nedorozuměním.

Zejména poslední cíl je na nižším stupni gymnázia zajišťován pravidelným střídáním konzultantů. Dalším důležitým prvkem je systém patronů žáků (viz výše).

**ROZVOJ KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ – CELKOVÝ PŘEHLED POSTUPŮ
UPLATŇOVANÝCH NA ÚROVNI ŠKOLY**

Kompetence	Postupy
k učení	
vybírá a využívá pro efektivní učení vhodné způsoby, metody a strategie, plánuje, organizuje a řídí vlastní učení, projevuje ochotu věnovat se dalšímu studiu a celoživotnímu učení	1) patroni, individuální konzultace, třídnické hodiny 2) podmínkový systém
Vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá v procesu učení, tvůrčích činnostech a praktickém životě	1) podmínkový systém 2) studijní výjezdy 3) komplexní výzkumné a tvůrčí projekty
operuje s obecně užívanými termíny, znaky a symboly, uvádí věci do souvislostí, propojuje do širších celků poznatky z různých vzdělávacích oblastí a na základě toho si vytváří komplexnější pohled na matematické, přírodní, společenské a kulturní jevy	1) výuka 2) individuální konzultace
samostatně pozoruje a experimentuje, získané výsledky porovnává, kriticky posuzuje a vyvozuje z nich závěry pro využití v budoucnosti	1) Expedice 2) závěrečná písemná práce
poznává smysl a cíl učení, má pozitivní vztah k učení, posoudí vlastní pokrok a určí překážky či problémy bránící učení, naplánuje si, jakým způsobem by mohl své učení zdokonalit, kriticky zhodnotí výsledky svého učení a diskutuje o nich	1) podmínkový systém 2) individuální konzultace
k řešení problémů	
vnímá nejrozumnější problémové situace ve škole i mimo ni, rozpozná a pochopí problém, přemýšlí o nesrovnalostech a jejich příčinách, promyslí a naplánuje způsob řešení problémů a využívá k tomu vlastního úsudku a zkušeností	1) školní samospráva 2) podíl na organizaci školních akcí 3) patroni
vyhledá informace vhodné k řešení problému, nachází jejich shodné, podobné a odlišné znaky, využívá získané vědomosti a dovednosti k objevování různých variant řešení, nenechá se odradit případným nezdarem a vytrvale hledá konečné řešení problému	1) podmínkový systém 2) školní samospráva a podíl na organizaci školních akcí 3) komplexní výzkumné a tvůrčí projekty
samostatně řeší problémy, volí vhodné způsoby řešení, užívá při řešení problémů logické, matematické a empirické postupy	1) podmínkový systém 2) Expedice 3) lektorská praxe
ověřuje prakticky správnost řešení problémů a osvědčené postupy aplikuje při řešení obdobných nebo nových problémových situací, sleduje vlastní pokrok při zdolávání problémů	1) podmínkový systém 2) školní samospráva a podíl na organizaci školních akcí 3) komplexní výzkumné a tvůrčí projekty
kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit, uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí a výsledky svých činů zhodnotí	1) podmínkový systém 2) školní samospráva a podíl na organizaci školních akcí 3) komplexní výzkumné a tvůrčí projekty
komunikativní	
formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu	1) obhajoby závěrečných písemných prací 2) veřejné prezentace výsledků Expedice a umělecko- výchovných projektů

naslouchá promlouvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhajuje svůj názor a vhodně argumentuje	1) patroni 2) školní samospráva 3) lektorská praxe 4) spolupráce ve věkově smíšených skupinách 5) komunitní ráz školy
rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů, běžně užívaných gest, zvuků a jiných informačních a komunikačních prostředků, přemýšlí o nich, reaguje na ně a tvořivě je využívá ke svému rozvoji a k aktivnímu zapojení se do společenského dění	1) výuka 2) školní samospráva a podíl na organizaci školních akcí 3) komplexní výzkumné a tvůrčí projekty
využívá informační a komunikační prostředky a technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem	1) výuka 2) komplexní výzkumné a tvůrčí projekty
využívá získané komunikativní dovednosti k vytváření vztahů potřebných k plnohodnotnému soužití a kvalitní spolupráci s ostatními lidmi	1) patroni 2) školní samospráva a podíl na organizaci školních akcí 3) komplexní výzkumné a tvůrčí projekty 4) komunitní ráz školy
sociální a personální	
účinně spolupracuje ve skupině, podílí se společně s pedagogy na vytváření pravidel práce v týmu, na základě poznání nebo přijetí nové role v pracovní činnosti pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce	1) velikost a organizační struktura školy 2) patroni 3) individuální konzultace 4) spolupráce ve věkově smíšených skupinách (badatelské týmy, realizační týmy) 5) podíl na organizaci školních akcí
podílí se na utváření příjemné atmosféry v týmu, na základě ohleduplnosti a úcty při jednání s druhými lidmi přispívá k upevňování dobrých mezilidských vztahů, v případě potřeby poskytne pomoc nebo o ni požádá	1) velikost a organizační struktura školy 2) patroni 3) komunitní ráz 4) školní samospráva
přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska a čerpá poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají	1) spolupráce ve věkově smíšených skupinách (badatelské týmy, realizační týmy) 2) podíl na organizaci školních akcí 3) školní samospráva
vytváří si pozitivní představu o sobě samém, která podporuje jeho sebedůvěru a samostatný rozvoj, ovládá a řídí svoje jednání a chování tak, aby dosáhl pocitu sebeuspokojení a sebeúcty	1) individuální konzultace 2) komunitní ráz
občanská	
respektuje přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, je schopen vcítit se do situací ostatních lidí, odmítá útlak a hrubé zacházení, uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí	1) komunitní ráz 2) spolupráce ve věkově smíšených skupinách (badatelské týmy, realizační týmy) 3) podíl na organizaci školních akcí 4) školní samospráva
chápe základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy, je si vědom svých práv a povinností ve	1) školní samospráva 2) dobrovolné akce

škole i mimo školu	
rozhoduje se zodpovědně podle dané situace, poskytne dle svých možností účinnou pomoc a chová se zodpovědně v krizových situacích i v situacích ohrožujících život a zdraví člověka	1) zdravotnický kurz 2) studijní výjezdy 3) Expedice
respektuje, chrání a ocení naše tradice a kulturní i historické dědictví, projevuje pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost, aktivně se zapojuje do kulturního dění a sportovních aktivit	1) komplexní výzkumné a tvůrčí projekty 2) dobrovolné akce 3) podíl na organizaci školních akcí
chápe základní ekologické souvislosti a environmentální problémy, respektuje požadavky na kvalitní životní prostředí, rozhoduje se v zájmu podpory a ochrany zdraví a trvale udržitelného rozvoje společnosti	1) studijní výjezdy 2) komplexní výzkumné a tvůrčí projekty 3) dobrovolné akce 4) podíl na organizaci školních akcí
pracovní	
používá bezpečně a účinně materiály, nástroje a vybavení, dodržuje vymezená pravidla, plní povinnosti a závazky, adaptuje se na změněné nebo nové pracovní podmínky	1) studijní výjezdy 2) Expedice 3) podíl na organizaci školních akcí
přístupuje k výsledkům pracovní činnosti nejen z hlediska kvality, funkčnosti, hospodárnosti a společenského významu, ale i z hlediska ochrany svého zdraví i zdraví druhých, ochrany životního prostředí i ochrany kulturních a společenských hodnot	1) studijní výjezdy 2) komplexní výzkumné a tvůrčí projekty 3) dobrovolné akce 4) podíl na organizaci školních akcí
využívá znalosti a zkušenosti získané v jednotlivých vzdělávacích oblastech v zájmu vlastního rozvoje i své přípravy na budoucnost, činí podložená rozhodnutí o dalším vzdělávání a profesním zaměření	1) studijní výjezdy 2) komplexní výzkumné a tvůrčí projekty 3) dobrovolné akce 4) podíl na organizaci školních akcí 5) závěrečná písemná práce
orientuje se v základních aktivitách potřebných k uskutečnění podnikatelského záměru a k jeho realizaci, chápe podstatu, cíl a riziko podnikání, rozvíjí své podnikatelské myšlení	1) studijní výjezdy 2) komplexní výzkumné a tvůrčí projekty 3) dobrovolné akce 4) podíl na organizaci školních akcí

ZABEZPEČENÍ VÝUKY ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

Výuka žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP), kterým je přiznáno podpůrné opatření na základě vyhlášky č. 27/2016 Sb., je na Gymnáziu Přírodní škola uskutečňována formou individuální integrace do běžných tříd. Jak vyplývá z Charakteristiky školy a popisu výchovných a vzdělávacích strategií Gymnázia Přírodní škola, škola se integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami nebrání, zároveň se však na ni nespécializuje. Potřeba integrace vychází tedy především ze zájmu rodičů o umístění žáka na gymnáziu. Škola pak ve všech organizačních formách vzdělávání vytváří žákům podmínky pro jejich úspěšné vzdělávání a uspokojování jejich speciálních vzdělávacích potřeb.

Základní vzdělávání žáků nižšího gymnázia se specifickými vzdělávacími potřebami těží především z podnětného a vstřícného školního prostředí (nižší počet žáků v jednotlivých třídách, komunitní ráz školy, individuální přístup k žákům), které za přispění všech podpůrných opatření³ umožňují těmto žákům rozvíjení jejich vnitřního potenciálu, směřují je k celoživotnímu učení, k odpovídajícímu pracovnímu uplatnění, a tím podporují jejich sociální integraci.

Při plánování a realizaci vzdělávání žáků s příznaným podpůrným opatřením vychází škola z vyhlášky č. 27/2016 Sb. Podpůrná opatření prvního stupně uplatňuje škola i bez doporučení školského poradenského zařízení na základě plánu pedagogické podpory (PLPP). Podpůrná opatření druhého a vyššího stupně uplatňujeme pouze po doporučení školského poradenského zařízení, na jehož základě škola vypracovává individuální vzdělávací plán (IVP).

Škola není schopna zajistit odlišnou délku vyučovacích hodin pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, ani zařadit speciální vyučovací předměty a předměty speciálně pedagogické péče. Na základě doporučení školního poradenského zařízení škola poskytuje pedagogickou intervenci, asistenta pedagoga, kompenzační a jiné didaktické pomůcky. Škola programově rozvíjí a podporuje ochotu vrstevníků pomáhat spolužákům se speciálními vzdělávacími potřebami.

SYSTÉM PÉČE O ŽÁKY S PŘÍZNANÝMI PODPŮRNÝMI OPATŘENÍMI:

Pravidla a průběh, realizace a vyhodnocení PLPP dle školského zákona 561/2004 § 16 a vyhlášky 27/2016 Sb.:

Škola na základě vlastní pedagogické diagnostiky ve spolupráci s třídním učitelem a výchovným poradcem vypracuje PLPP. PLPP se realizuje v běžných hodinách i na školních akcích. PLPP se vypracovává na dva roky a je průběžně vyhodnocován, nejpozději však tři měsíce od začátku poskytování podpůrných opatření. Pakliže jsou poskytována podpůrná opatření prvního stupně nedostatečná, odesílá škola žáka do školského poradenského zařízení.

Pedagogický sbor je s PLPP pravidelně seznamován na klasifikačních poradách a v případě potřeby na týdenních poradách.

Pravidla a průběh, realizace a vyhodnocení IVP dle školského zákona 561/2004 § 16 a vyhlášky 27/2016 Sb.:

IVP je zpracován na základě doporučení školského pedagogického zařízení ve spolupráci třídního učitele a výchovného poradce. IVP se vypracovává na dva roky a je průběžně vyhodnocován. IVP se realizuje v běžných hodinách i na školních akcích.

Pedagogický sbor je s IVP pravidelně seznamován na klasifikačních poradách a v případě potřeby na týdenních poradách.

PODMÍNKY VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ S PŘÍZNANÝMI PODPŮRNÝMI OPATŘENÍMI

- 1) uplatňování zdravotního hlediska a respektování individuality a potřeb žáka
- 2) využívání všech stanovených podpůrných opatření⁴ při vzdělávání
- 3) uplatňování principu diferenciací a individualizace vzdělávacího procesu při organizaci činností, při stanovování obsahu, forem i metod výuky v rámci vyučovacích hodin jednotlivých předmětů, školních akcí či projektů
- 4) provádění potřebných změn a úprava školního prostředí
- 5) intenzivní spolupráce s rodiči nebo zákonnými zástupci žáka, školskými poradenskými zařízeními a odbornými pracovníky školního poradenského pracoviště při diagnostikování speciálních vzdělávacích potřeb a posuzování možností žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a při jejich vzdělávání, při tvorbě individuálních vzdělávacích plánů, zajišťování kompenzačních a didaktických pomůcek atd.
- 6) formativní hodnocení vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
- 7) podpora nadání a talentu žáků vytvářením vhodné vzdělávací nabídky
- 8) při vzdělávání žáka, který při komunikaci využívá prostředky alternativní nebo augmentativní komunikace, jako součást podpůrných opatření vzdělávání v komunikačním systému, který odpovídá jeho vzdělávacím potřebám⁵

⁴ § 16 odst. 2 školského zákona, specifikovaných ve vyhlášce 27/2016 Sb.

- 9) zajištění (v případě potřeby a v souladu s právními předpisy) působení asistenta pedagoga ve třídě nebo studijní skupině
- 10) zajištění pravidelné komunikace a zpětné vazby formou individuálních konzultací se žákem, jeho rodiči nebo zákonnými zástupci
- 11) spolupráci s ostatními školami.

ZABEZPEČENÍ VÝUKY ŽÁKŮ MIMOŘÁDNĚ NADANÝCH

Jak vyplývá z Charakteristiky školy a popisu výchovných a vzdělávacích strategií, poskytuje Gymnázium Přírodní škola velmi dobré podmínky pro úspěšné vzdělávání a uspokojování vzdělávacích potřeb žáků mimořádně nadaných. Škola klade důraz na individuální přístup ke všem žákům. Prostřednictvím podmínkového systému si žáci samostatně určují studijní tempo i hloubku osvojení vzdělávacího obsahu. Na školních akcích je programově vytvářen prostor pro zapojení žáků do samostatných a rozsáhlejších prací a projektů či volitelných aktivit, jež jsou realizovány ve věkově smíšených skupinách. Expedice nabízí žákům možnost specializace ve zvoleném oboru, rozvoj tvořivosti a uplatnění vlastních znalostí či dovedností ve školním i mimoškolním prostředí. Komunitní ráz školy přispívá k přirozenému překonávání socializačních problémů, které často doprovázejí dospívání mimořádně nadaných žáků.

Gymnázium Přírodní škola se na vzdělávání mimořádně nadaných žáků nespecializuje, proto při identifikaci a následné péči o mimořádně nadaného žáka využívají učitelé se souhlasem rodičů či zákonných zástupců žáka pomoc odborníků (ŠPZ, Společnost pro talent a nadání ad.).

Systém péče o nadané a mimořádně nadané žáky ve škole:

Škola může vypracovat plán pedagogické podpory na základě doporučení školského poradenského zařízení i individuální vzdělávací plán.⁶ Pravidla, průběh, realizace a vyhodnocení PLPP a IVP viz systém péče o žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními.

⁵ § 16 odst. 8 školského zákona.

⁶ § 28 vyhlášky č. 27/2016 Sb.

PREVENCE SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ

Systém Gymnázia Přírodní školy je od základu koncipován tak, aby vytvářel malý přátelský kolektiv s domácí atmosférou, ve kterém se všichni vzájemně znají, kde se vytvářejí přátelství i napříč věkovými skupinami. Otevřené vztahy mezi dětmi a dospělými by měly usnadnit včasné odhalení a řešení případných problémů. Základem prevence sociálně patologických jevů je tak celkové klima školy založené na příznivé a pozitivní atmosféře vzájemné důvěry a tolerance.

Otázka prevence je dále koncepčně řešena formou Koncepce protidrogové prevence a Opatření k minimalizaci šikany na Gymnáziu Přírodní škola, o.p.s., jež vychází z odborných doporučení i dosavadních zkušeností pedagogického sboru Gymnázia Přírodní škola. Oba dokumenty jsou k dispozici u výchovného poradce školy a pojmenovávají řadu způsobů, jak škola předchází zneužívání návykových látek žáky, tvorbě závislostí, rozvoji agresivního chování a šikany. V tomto směru škola úzce spolupracuje s rodiči, pedagogicko-psychologickými poradnami, odborníky na školní psychologii, lektory Linky bezpečí a dalšími metodickými centry primární prevence. Z hlediska vzdělávání jsou související témata součástí vzdělávacího obsahu jednotlivých předmětů (viz Učební osnovy) a zejména průřezového tématu Osobnostní a sociální výchova.

K preventivním opatřením patří mimo jiné striktní zákaz užívání návykových látek (alkohol, tabákové výrobky a další drogy) žáky a studenty ve škole i jejím okolí a dále na všech školních akcích. Porušení pravidel v tomto ohledu je postihováno vysokými kázeňskými tresty a může vést k vyloučení ze školy.

ZAČLENĚNÍ PRŮŘEZOVÝCH TÉMAT

Na nižším gymnáziu jsou do ŠVP začleněna průřezová témata Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova a Mediální výchova. Jednotlivé tematické okruhy jsou realizovány prostřednictvím začlenění do vzdělávacího obsahu předmětů (viz Učební osnovy), v rámci programů projektových střed (viz popis výchovných a vzdělávacích strategií), tematicky zaměřených výjezdů či badatelských projektů na Expedici.

Průřezové téma Osobnostní a sociální výchova je ve svém směřování identické s cíli výchovně vzdělávací strategie školy, a proto je realizováno jako autentická součást každodenního života ve škole (funkce patronů, školní liga, školní samospráva, život expedičních skupin, lístky díky atd.) a reflektováno v rámci třídnických hodin a individuálních konzultací. Příkladem dlouhodobého projektu směřujícího k osobnostnímu a sociálnímu rozvoji žáků Gymnázia Přírodní škola je spolupráce s Dětským domovem v Pyšelicích. Cílem projektu je zvýšení motivace dětí z dětského domova k vlastnímu rozvoji. Žáci na nižším stupni se do jednotlivých částí projektu zapojují dobrovolně, mají možnost se nejen seznámit, ale také spolupracovat s vrstevníky z jiné sociální a organizační skupiny. Zároveň poznávají problémy sociálně znevýhodněných lidí. Tento projekt má tedy přesah i do Multikulturní výchovy.

Vzdělávací obsah průřezového tématu Výchova demokratického občana je z největší části realizován formou integrace do předmětu Občanská výchova (viz Učební osnovy). V hodinách tohoto předmětu a v rámci třídnických hodin, společných shromáždění či individuálních konzultací jsou reflektovány otázky spojené s tímto tématem, které vyplývají z autentického života školy (problémy školní samosprávy, komunikace s úřady v rámci studijních výjezdů, organizace veřejně prospěšných aktivit apod.). Příkladem projektu, jehož se mohou účastnit i žáci nižšího stupně gymnázia a prakticky se tak zapojit do života občanské společnosti, je občanské sdružení Laguna, které vzniklo z iniciativy starších žáků a absolventů.

Průřezové téma Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech proniká nejen do vzdělávacího obsahu řady předmětů, ale také autentického života školy. Tematické okruhy, které byly v tomto tématu RVP definovány pro základní vzdělání, jsou jednak integrovány do Zeměpisu, Občanské výchovy, Dějepisu a Umění a kultury (viz Učební osnovy), jednak diskutovány (v podobě aktuálních otázek) v rámci společných shromáždění, studijních výjezdů apod. Ve snaze umožnit již žákům nižšího gymnázia syntézu jednotlivých poznatků o Evropské

unii vznikl interdisciplinární projekt, jenž se opakuje zhruba jednou za tři roky formou tematického studijního výjezdu.⁷

Tematické okruhy průřezového tématu Multikulturní výchova jsou opět realizovány formou integrace do vzdělávacího obsahu jednotlivých předmětů, zejména Občanské výchovy (viz Učební osnovy), a dále, především v afektivní doméně, prostřednictvím autentického života školy. Hlavní prostor pro témata Multikulturní výchovy je však vytvářen v rámci středečních projektů, které jsou v řadě případů připravovány ve spolupráci s odborníky (např. Humanitas Afrika, Jeden svět ve škole, Amnesty International, Vzdělávací a kulturní centrum Židovského muzea v Praze apod.). Reflexe projektů a činností spojených s tématy Multikulturní výchovy probíhá v rámci třídnických hodin a individuálních konzultací, v kvartě pak navíc v rámci výuky Mediální výchovy.

Průřezové téma Environmentální výchova je dalším, jež má ve svém směřování identické cíle s výchovně vzdělávací strategií školy, a jako takové je autentickou součástí každodenního života ve škole (např. třídění odpadu, pobyty v přírodě, aktivity směřující k ochraně přírody a krajiny apod.) a reflektováno v rámci třídnických hodin a individuálních konzultací. Tematické okruhy tohoto tématu jsou jednak součástí vzdělávacího obsahu celé řady předmětů, zejména Biologie, Zeměpisu, Fyziky, Chemie a Občanské výchovy (viz Učební osnovy), jednak jsou jim věnovány tematické projekty v rámci projektových dní, studijních výjezdů (zejm. Jarní výjezd, Expedice – viz výše) i dobrovolných akcí. Výše zmíněné občanské sdružení Laguna vzniklo mimo jiné s cílem ochrany přírody na Novobystřicku.

Tematické okruhy Mediální výchovy zaměřené na receptivní činnosti jsou integrovány do vzdělávacího obsahu předmětu Občanská výchova ve 4. ročníku nižšího gymnázia a tematické okruhy zaměřené na produktivní činnosti jsou začleněny do vzdělávacího obsahu předmětu Umění a kultura, zejména ve 3. a 4. ročníku (viz Učební osnovy). Na rozvoji vzdělávacích cílů průřezového tématu se však stejnou měrou podílí i jazyková výchova žáků.

Celkový přehled začlenění průřezových témat a jejich tematických okruhů do výchovně vzdělávací strategie školy i jednotlivých vyučovacích předmětů je představen v tabulce.

⁷ Celoškolní projekt zaměřený na Evropskou unii – formou týdenního výjezdu, kde studenti simulují ve skupinách členské státy unie a po dobu výjezdu kopírují fungování unie. Výuka se odehrává formou přednášek, tvůrčích dílen, exkurzí. Řeší mj. aktuální problémy EU a podobných společenství. Zároveň se studenti seznámí s projekty finančně podpořenými z fondů EU v místě výjezdu, komentují je (příprava v Praze), hodnotí.

Průřezová témata - tematické okruhy	Život školy/ projekty	Integrace v rámci předmětů			
		prima	sekunda	tercie	kvarta
Osobnostní a sociální výchova (OSV)	realizace:				
Osobnostní rozvoj	1) autentický život školy – komunitní ráz				
Rozvoj schopností poznávání	2) patroni		VZ		
Sebepoznání a sebepojetí	3) spolupráce ve věkově smíšených skupinách	UK	VZ	VZ, OV	Čj
Seberegulace a sebeorganizace	4) školní samospráva			VZ, OV	
Psychohygiena	5) studijní výjezdy	TV	TV	VZ, TV	Čj, TV
Kreativita	6) dobrovolné akce	UK, Čj	UK, Čj	OV, UK, Čj	OV, UK, Čj, Nj
Sociální rozvoj	reflexe:				
Poznávání lidí	1) individuální konzultace		VZ	Čj, Nj, Rj	Nj, Rj
Mezilidské vztahy	2) třídnické hodiny	Čj	VZ, Čj	Čj	
Komunikace	3) systém zpětnovazebních aktivit	Čj, Aj, Bi, UK	Čj, Aj, Bi, UK	VZ, OV, Čj, Aj, Nj, Rj, UK	OV, Aj, Nj, Rj, UK
Kooperace a kompetice		Čj, Bi, UK, TV	Bi, UK, TV	VZ, Nj, UK, TV	Nj, UK, TV
Morální rozvoj					
Řešení problémů a rozhodovací dovednosti		Bi	Bi	VZ, OV, Ch	OV
Hodnoty, postoje, praktická etika		Bi, TV	Bi, TV	OV, TV	OV, TV
Výchova demokratického občana (VDO)	realizace:				
Občanská společnost a škola	1) školní samospráva a podíl na organizaci školních akcí				
Občan, občanská společnost a stát	2) dobrovolné akce	OV		OV	OV, Bi
Formy participace občanů v politickém životě	3) studijní výjezdy	OV		OV	OV, Bi, D
Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování	reflexe: viz OSV	OV		OV	OV, Bi, D
Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech	realizace:				
Evropa a svět nás zajímá	1) interdisciplinární projekt v rámci studijního výjezdu (1x – 2x na nižším gymnáziu)	Z, Aj, D, UK	OV, Z, Aj, D, UK	Z, Aj, Nj, Rj, Čj, D, UK	Z, D, Aj, Rj, Nj, UK
Objevujeme Evropu a svět	2) studijní výjezdy do zahraničí	Z, Aj, D, UK	OV, Z, Aj, D, UK	Z, Aj, Nj, Rj, D, UK	Z, D, Aj, Nj, Rj, UK
Jsme Evropané	reflexe:		OV, D	D	Z, D, Aj, Nj, Rj
	1) součást projektu				

Multikulturní výchova (MKV)	realizace:				
Kulturní difference	1) projektové dny	Čj, Aj, D	OV, Čj, Aj, D, UK	Aj, Nj, Rj, D	OV, Aj, Nj, Rj, D
Lidské vztahy	2) studijní výjezdy	OV, Čj, Aj, UK	OV, Čj, Aj, UK	Čj, Aj, Nj, Rj, UK	OV, Čj, Aj, Nj, Rj, UK
Etnický původ	3) dobrovolné akce	Aj, D	OV, Z, Aj, D	Z, Aj, D	OV, Z, Bi, Aj, D
Multikulturalita	reflexe: viz OSV	Aj, D	OV, Z, Aj, D, UK	Z, Aj, Nj, Rj, D	OV, Z, Aj, Nj, Rj, D
Princip sociálního smíru a solidarity		TV	OV, TV	OV, D, TV	OV, D, TV
Environmentální výchova (EV)	realizace:				
Ekosystémy	1) autentický život školy				
Základní podmínky života	2) komplexní výzkumné a tvůrčí projekty	Bi, Z	Bi, Z	Bi, Z, Aj	Bi, Z
Lidské aktivity a problémy životního prostředí	3) projektové dny	Bi, Z	Bi, Z, Ch	Bi, Z, F, Ch, Aj	Bi, Z, F, Ch
Vztah člověka a prostředí	4) studijní výjezdy	OV, D	OV, Z, Ch, D	OV, Z, Ch, Aj, F, D	OV, Bi, Z, Ch, D
	5) dobrovolné akce	OV, Čj, D	VZ, Z, Ch, D	VZ, Z, Ch, Aj, F, D	OV, Bi, Z, Ch, Čj, D
	reflexe: viz OSV				
Mediální výchova (MV)	realizace:				
Receptivní činnosti	1) komplexní výzkumné a tvůrčí projekty				
Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení	2) dobrovolné akce	D	D	D	OV, D, Bi
Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality	reflexe: viz OSV	Čj		D	OV, D, Bi
Stavba mediálních sdělení					OV,
Vnímání autora mediálních sdělení				D	OV, D
Fungování a vliv médií ve společnosti				D	OV, D, Bi
Produktivní činnosti					
Tvorba mediálního sdělení				UK, IT	UK, OV, IT, Bi
Práce v realizačním týmu				UK	UK, OV, Bi

VZ = Výchova ke zdraví

UK = Umění a kultura

ICT = Informatika

Učební plán školy

Povinné předměty	Prima	Sekunda	Tercie	Kvarta	minimální dotace	Disponibilní hodiny	celkem
Český jazyk a literatura	4	4	3	4	15	0	15
Cizí jazyk (Aj)	4	3	3	3	12	1	13
Další cizí jazyk (Nj/Rj)	0	0	3	3	0	6	6
Matematika	4	4	3	4	15	0	15
Informační a komunikační technologie	0	0	0	1	1	0	1
Fyzika	1	2	2	2	21	8	29
Chemie	0	2	2	2			
Biologie	2	2	2	2			
Zeměpis	2	2	2	2			
Dějepis	2	2	2	2	14	2	16
Občanská výchova	2	2	2	2			
Umění a kultura (integrována Hv, Vv, Dv)	3	2	3	2	10	0	10
Výchova ke zdraví	0	1	1	0	10	0	10
Tělesná výchova	2	2	2	2			
Průřezová témata	2	2	2	1	0	7	7
Celkem za předměty	28	30	32	32	98	24	122

POZNÁMKY K UČEBNÍMU PLÁNU

Obsahové vymezení, organizační podmínky a jiná specifika realizace povinných a volitelných předmětů vyplývají jednak z výchovně vzdělávacího systému Gymnázia Přírodní škola tak, jak byl představen v Charakteristice ŠVP, jednak jsou uvedeny v úvodu Učebních osnov pro každý předmět zvlášť. Zde uvádíme pouze stručný přehled změn a úprav vzhledem k RVP ZV.

Člověk a svět práce

- vzdělávací obor není samostatným předmětem, ale jeho obsah je integrován do dalších předmětů a činností školy. Tematický okruh Svět práce je integrován do Občanské výchovy, tematické okruhy Provoz a údržba domácnosti a Příprava pokrmů jsou naplňovány na výjezdech školy, tematický okruh Práce s laboratorní technikou je součástí laboratorních cvičení z Chemie a tematický okruh Využití digitálních technologií je realizován v rámci předmětu Informační a komunikační technologie a při zpracování projektových výstupů a prezentací (viz *Učební osnovy*).

Povinné předměty

Anglický jazyk

- obsahové vymezení předmětu odpovídá vzdělávacímu obsahu vzdělávacího oboru Cizí jazyk tak, jak byl stanoven v RVP ZV (viz *Učební osnovy*)

Německý jazyk

- obsahové vymezení předmětu odpovídá vzdělávacímu obsahu vzdělávacího oboru Další cizí jazyk tak, jak byl stanoven v RVP ZV (viz *Učební osnovy*).

Ruský jazyk

- obsahové vymezení předmětu odpovídá vzdělávacímu obsahu vzdělávacího oboru Další cizí jazyk tak, jak byl stanoven v RVP ZV (viz *Učební osnovy*).

Matematika

- obsahové vymezení předmětu odpovídá vzdělávacímu obsahu vzdělávacího oboru Matematika a její aplikace tak, jak byl stanoven v RVP ZV (*viz Učební osnovy*)

Občanská výchova

- integruje Výchovu k občanství a příslušné tematické celky průřezových témat Výchova demokratického občana, Myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova a Mediální výchova. Dále je integrován vzdělávací obsah Svět práce vzdělávací oblasti Člověk a svět práce (*viz Učební osnovy*).

Umění a kultura

- integruje Hudební výchovu, Výtvarnou výchovu, Dramatickou výchovu a příslušné tematické celky průřezového tématu Mediální výchova (*viz Učební osnovy*)

Výchova ke zdraví

- je z velké části realizována blokově v rámci Zdravotnického kurzu (*viz Charakteristika ŠVP*)

Průřezová témata

- realizace průřezových témat probíhá v rámci disponibilních hodin i formou integrace do ostatních vzdělávacích předmětů (*viz Charakteristika ŠVP*)

Učební osnovy

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

Charakteristika vyučovacího předmětu

1) obsahové, časové a organizační vymezení

Obsahové vymezení předmětu odpovídá vzdělávacímu obsahu vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura tak, jak byl stanoven v RVP ZV. Předmět je vyučován čtyři vyučovací hodiny týdně v 1., 2. a 4. ročníku nižšího gymnázia a tři hodiny týdně ve 3. ročníku.

2) výchovné a vzdělávací strategie

Český jazyk a literatura nepatří mezi podmínkové předměty (viz *Charakteristika ŠVP*). Předpoklady vedoucí k rozvoji klíčových kompetencí v rámci cílového zaměření výuky českého jazyka a literatury představuje následující přehled:

- Český jazyk má významné postavení ve výchovně vzdělávacím procesu.
- Jazyková kultura je vizitkou ukončeného základního vzdělání.
- Vybavuje žáka znalostmi a dovednostmi, jež mu umožňují
 - správně vnímat různá jazyková sdělení a rozumět jim,
 - vhodně se vyjadřovat ústní i písemnou formou s ohledem na dosažení příslušného komunikačního cíle,
 - účinně uplatňovat i prosazovat výsledky svého poznávání.
- Dovednosti získané v oboru český jazyk a literatura jsou důležité pro
 - kvalitní jazykové vzdělání,
 - úspěšné osvojování poznatků v dalších oblastech vzdělávání.
- Užívání češtiny jako mateřského jazyka v mluvené i písemné podobě umožňuje žákům poznat a pochopit společensko – kulturní vývoj lidské společnosti.
- Při realizaci daného vzdělávacího oboru se vytvářejí předpoklady k efektivní lidské komunikaci jednak tím, že se žáci učí interpretovat své reakce a pocity, jednak tím, že se umí orientovat při vnímání okolního světa i sebe sama.

Vzdělávací obsah oboru český jazyk a literatura má komplexní charakter, pro přehlednost je však rozdělen do tří základních složek, jimž odpovídá i struktura učiva ve všech ročnících nižšího gymnázia.

V **komunikační a slohové výchově** se žáci učí vnímat a chápat různá jazyková sdělení s porozuměním, kultivovaně psát, mluvit a rozhodovat se na základě přečteného nebo slyšeného textu různého typu vztahujícího se k nejrůznějším situacím, analyzovat jej a kriticky posoudit jeho obsah. Ve vyšších ročnících se učí posuzovat i formální stránku textu a jeho výstavbu.

V **jazykové výchově** žáci získávají vědomosti a dovednosti potřebné k osvojování spisovné podoby českého jazyka. Učí se poznávat a rozlišovat jeho další formy. Jazyková výchova vede žáky k přesnému a logickému myšlení, které je předpokladem jasného, přehledného a srozumitelného vyjadřování. Uplatňují se i jejich obecné intelektové dovednosti. Český jazyk se tak stává nejen nástrojem k získávání většiny informací, ale i předmětem poznání.

V **literární výchově** žáci poznávají prostřednictvím četby základní literární druhy, učí se vnímat jejich specifické znaky, postihovat umělecké záměry autora a formulovat vlastní názory o přečteném díle. Učí se také rozlišovat literární fikci od skutečnosti. Získávají a rozvíjejí čtenářské návyky i schopnosti tvořivé recepce, interpretace a produkce literárního textu. Poznatky a prožitky mohou pozitivně ovlivnit jejich postoje, životní hodnotové orientace a obohatit jejich duchovní život.

Ke komplexnímu rozvoji klíčových kompetencí v rámci cílového zaměření českého jazyka a literatury dochází prostřednictvím autentického života ve škole (např. komunikace v rámci

školního kolektivu, školní samospráva), v rámci projektových dní (např. odborné exkurze, návštěvy filmových a divadelních představení či výstav, projekty zaměřené na dílčí téma probírané látky), studijních výjezdů (např. badatelské úkoly na Expedici, umělecko-výchovné projekty) i dobrovolných akcí. Neopominutelná je role českého jazyka při zpracovávání profilové práce a při její obhajobě či v průběhu lektorské praxe (viz Charakteristika ŠVP), do které se mohou zapojit zejména nadaní žáci již na nižším gymnáziu.

3) rozpracování očekávaných výstupů a učiva z RVP ZV do ročníků

Realizace vzdělávacího obsahu některých tematických celků průřezových témat, popřípadě ostatních vyučovacích předmětů, která se odehrává v rámci výuky českého jazyka a literatury je uvedena formou odkazu u příslušného učiva.

Třída: PRIMA

KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA

Očekávané výstupy

žák

- Dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci.
- Odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru.
- V připraveném mluveném projevu vhodně využívá verbálních, nonverbálních a paralingválních prostředků řeči.
- Zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu.
- Využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů.
- Odlišuje v čteném a slyšeném textu fakta od názorů
- Využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří výpisky nebo výtah z přečteného textu.

Učivo

čtení

- praktické (pozorné, přiměřeně rychlé, znalost orientačních prvků v textu, čtení s porozuměním)
- věcné (čtení jako zdroj informací, čtení vyhledávací, klíčová slova)
- prožitkové

naslouchání

- praktické (výchova k empatii, podnět k jednání)
- věcné (soustředěné, aktivní)
- zážitkové

mluvený projev – zásady kultivovaného projevu (technika mluveného projevu, prostředky nonverbální a paralingvální)

- rétorika; dialog (*PT Osobnostní a sociální výchova*)
- ústní zkoušení

písemný projev – vlastní tvořivé psaní (PT Osobnostní a sociální výchova)

- kontrolní slohové práce (vč. osnovy)
- vypravování
- popis postavy, charakteristika
- výtah, výpisky
- jednoduché komunikační žánry (PT Mediální výchova)
- vyplňování základních formulářů
- odborný text – studijní čtení, vyhledávání klíčových slov a odborných slov (termínů), formulace hlavních myšlenek textu, seznámení s hlavními částmi odborného článku (pro potřeby zpracování výstupů z Expedice)

JAZYKOVÁ VÝCHOVA

Očekávané výstupy

žák

- Spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova.
- Rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémeh.
- Samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami.
- Správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci.
- Rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí.
- V písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slootovorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí.
- Rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití.

Učivo

zvuková stránka jazyka

- zásady spisovné výslovnosti,
- modulace souvislé řeči, intonace, tempo (přízvuk slovní a větný),
- členění souvislé řeči (pauzy, frázování),
- verbální, nonverbální a paralingvální prostředky řeči.

slovní zásoba a tvoření slov

- slovní zásoba a její jednotky,
- slohové rozvrstvení slovní zásoby,
- význam slova,
- homonyma, synonyma, antonyma,
- obohacování slovní zásoby, způsoby tvoření slov,
- práce s jazykovými příručkami (Slovníkem spisovné češtiny).

tvarosloví

- rozlišování slovních druhů,
- ohebné slovní druhy (podstatná jména, přídavná jména, zájmena, číslovky, slovesa):
druhy, mluvnické významy a tvary slov, pravopis

skladba

- výpověď a věta,
- stavba věty, základní skladební dvojice,
- pořádek slov ve větě,
- základní a rozvíjející větné členy,
- věta jednoduchá, souvětí,
- přímá a nepřímá řeč,
- stavba textu,
- věty hlavní a vedlejší – úvod.

pravopis – lexikální, morfologický, syntaktický

- kontrolní diktáty
- práce v hodině, cvičení v sešitech, úprava a písmo všech rukou psaných projevů, domácí úkoly,
- práce s jazykovými příručkami (Pravidly českého pravopisu).

obecné poučení o jazyce

- čeština (jazyk národní, jazyk mateřský),
- rozvrstvení národního jazyka (spisovné a nespisovné útvary a prostředky),

LITERÁRNÍ VÝCHOVA

Očekávané výstupy

žák

- Uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla.
- Formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo.
- Tvoří vlastní literární text podle svých schopností.
- Rozlišuje základní literární druhy a žánry.

Učivo

tvořivé činnosti s literárním textem

- přednes vhodných literárních textů
- volná reprodukce přečteného nebo slyšeného textu,
- záznam a reprodukce hlavních myšlenek,
- dokončení příběhu,
- interpretace literárního textu,
- formulace dojmů z četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení,
- vytváření vlastních textů (*PT Osobnostní a sociální výchova*),
- dramatizace, výtvarný doprovod k literárním textům
(dramatizace vybraného literárního žánru, např. pohádky či pověsti – skupinová práce: tvorba scénáře, kresba postav v kostýmech, kresba krajiny, ve které se děj odehrává) (*PT Osobnostní a sociální výchova, Multikulturní výchova, Environmentální výchova; přesah: UK*)

způsoby interpretace literárních děl

- četba vhodných literárních textů domácích i cizích autorů (*PT Multikulturní výchova*),

- formulace vlastního názoru na přečtený text, reflexe textu,
- čtenářský deník.

literární druhy a žánry

- rozlišení základních rysů prózy, poezie, dramatu
- poezie (recitace; pojmy: sloka, verš, rým, obrazné pojmenování, personifikace),
- próza (pohádka, bajka, pověst, román; fantasy literatura, dobrodružná literatura),
- drama (kompozice dramatu, specifika divadelního sdělení),
- žánry lyrické, epické, dramatické v proměnách času – hlavní vývojová období národní a světové literatury, typické žánry a jejich představitelé.

Třída: SEKUNDA

KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA

Očekávané výstupy

žák

- Dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci.
- Odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru.
- V připraveném mluveném projevu vhodně využívá verbálních, nonverbálních a paralingválních prostředků řeči.
- Zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu.
- Uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování.
- Využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát.
- Odlišuje v čteném a slyšeném fakta od názorů.
- Využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů.

Učivo

čtení

- praktické (pozorné, přiměřeně rychlé, znalost orientačních prvků v textu, čtení s porozuměním),
- věcné (čtení jako zdroj informací, čtení vyhledávací, klíčová slova),
- prožitkové

naslouchání (*PT Osobnostní a sociální výchova*)

- praktické (výchova k empatii, podnět k jednání),
- věcné (soustředěné, aktivní),
- zážitkové

mluvený projev – zásady dorozumívání (komunikační normy, základní mluvené žánry podle komunikační situace), zásady kultivovaného projevu (technika mluveného projevu, prostředky nonverbální a paralingvální)

- ústní zkoušení
- samostatný připravený ústní projev

písemný projev – na základě poznatků o jazyce a stylu, o základních slohových postupech a žánrech; vyjádření postoje ke sdělovanému obsahu, vlastní tvořivé psaní (*PT Osobnostní a sociální výchova*)

- kontrolní slohové práce
- vypravování,
- popis výrobku/předmětu,
- popis pracovního postupu,
- popis krajiny,
- líčení (subjektivně zabarvený popis - krajina) (*PT Environmentální výchova, přesah UK*)
- charakteristika literární postavy (*PT Multikulturní výchova, přesah UK*)
- anketa
- písemný/ústní referát na zadané téma,
- odborný text – využívání a rozšiřování dovedností studijního čtení v přiměřeně náročném odborném textu; výpisky a výtah z odborného textu; uspořádání informací s ohledem na jejich účel a s ohledem na posluchače či čtenáře
- formální písemný kontakt (např. formální email, úřední dopis atd.)

JAZYKOVÁ VÝCHOVA

Očekávané výstupy

žák

- Spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova.
- Rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémeh.
- Samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami.
- Správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci.
- Využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace.
- Rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí.
- V písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovtvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí.
- Rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití.

Učivo

slovní zásoba a tvoření slov

- nauka o významu slov (význam věcný a mluvnický; slovní zásoba z hlediska významu a slohového zabarvení; slova jednoznačná a mnohoznačná; přenesená pojmenování, odborné názvy a ustálená spojení),

- práce s jazykovými příručkami,
- nauka o tvoření slov (slovní zásoba a její obohacování, způsoby tvoření slov, odvozování podstatných a přídavných jmen, sloves).

tvarosloví

- rozlišování slovních druhů,
- slovotvorný rozbor,
- slovesa (slovesný rod),
- neohebné slovní druhy (příslovce, předložky, spojky, částice, citoslovce).

skladba

- druhy vět podle postoje mluvčího,
- věty jednočlenné a dvojčlenné,
- interpunkce v souvětí,
- základní a rozvíjející větné členy (opakování, doplnění),
- věty hlavní a vedlejší (základní druhy vedlejších vět).

pravopis – lexikální, morfologický, syntaktický

- procvičování, upevňování, zásady českého pravopisu (práce s jazykovými příručkami),
- kontrolní diktáty,
- práce v hodině, cvičení v sešitech, úprava a písmo všech písemných projevů.

LITERÁRNÍ VÝCHOVA

Očekávané výstupy

žák

- Uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla.
- Formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo.
- Tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie.
- Rozlišuje základní literární druhy a žánry, porovná je i jejich funkci, uvede jejich výrazné představitele.
- Porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování.
- Vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích (viz *Komplexní výzkumné a tvůrčí projekty*).

Učivo

tvořivé činnosti s literárním textem (PT Osobnostní a sociální výchova)

- přednes vhodných literárních textů,
- volná reprodukce přečteného nebo slyšeného textu,
- záznam a reprodukce hlavních myšlenek,
- interpretace literárního textu,
- dramatizace,
- vlastní výtvarný doprovod k literárním textům
- vytváření vlastních textů,

způsoby interpretace literárních a jiných děl (PT Osobnostní a sociální výchova)

- četba vhodných literárních textů domácích i cizích autorů (PT Multikulturní výchova),
- komentář přečteného textu ústní i písemnou formou, dramatizace, výtvarný doprovod (přesah: UK),
- vlastní tvorba vztahující se k přečtenému textu,
- rozlišování postav hlavních a vedlejších, charakteristika a srovnání postav,
- čtenářský deník.

základy literární teorie a historie

- struktura literárního díla (námět a téma díla, literární hrdina, kompozice literárního příběhu),
- jazyk literárního díla (obrazná pojmenování; zvukové prostředky poezie: rým, rytmus; volný verš),
- literatura umělecká a věcná (populárně-naučná, literatura faktu, publicistické žánry).

literární druhy a žánry

- poezie (recitace; pojmy: strofa, verš, rým, volný verš, obrazné pojmenování, personifikace),
- próza (legenda, kronika, cestopis, mýtus, pohádka, bajka, povídka, román; humoristická literatura) (PT Multikulturní výchova, Environmentální výchova – mýty, cestopisy),
- drama (kompozice dramatu, specifika divadelního sdělení, základní divadelní pojmy),
- žánry lyrické, epické, dramatické v proměnách času – hlavní vývojová období národní a světové literatury, typické žánry a jejich představitelé.

Třída: TERCIE

KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA

Očekávané výstupy

žák

- Odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji.
- Dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci.
- Odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru.
- V mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči.
- Zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu.
- Využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát.
- Uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování.

- Využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů.

Učivo

čtení

- praktické (pozorné, přiměřeně rychlé, znalost orientačních prvků v textu),
- věcné (studijní, čtení jako zdroj informací, vyhledávací),
- kritické (analytické, hodnotící),
- prožitkové

naslouchání

- praktické (výchova k empatii, podnět k jednání),
- věcné (soustředěné, aktivní),
- zážitkové

mluvený projev – zásady dorozumívání, zásady kultivovaného projevu (technika mluveného projevu, prostředky nonverbální a paralingvální); komunikační žánry: připravený i nepřipravený projev na základě poznámek nebo bez poznámek, výklad, referát

- ústní zkoušení
- samostatný připravený i nepřipravený ústní projev

písemný projev – na základě poznatků o jazyce a stylu, o základních slohových postupech a žánrech; vyjádření postoje ke sdělovanému obsahu, vlastní tvořivé psaní

- kontrolní slohové práce,
- vypravování,
- popis místnosti, budovy,
- popis uměleckého díla,
- úvaha,
- recenze (vztahující se k psanému uměleckému textu, popř. k divadlu, filmu, výstavě atd.),
- odborný text – využívání a rozšiřování dovedností studijního čtení v přiměřeně náročném odborném textu; uspořádání informací s ohledem na jejich účel a s ohledem na posluchače či čtenáře,
- výklad,
- písemný/ústní referát na zadané téma.

JAZYKOVÁ VÝCHOVA

Očekávané výstupy

žák

- Spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova.
- Rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémeh.
- Samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami.
- Správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci.

- Využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace.
- Rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí.
- V písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovotvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí.
- Rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití.

Učivo

zvuková stránka jazyka – zásady spisovné výslovnosti, modulace souvislé řeči (přízvuk slovní a větný), intonace, členění souvislé řeči (pauzy, frázování)

- slova přejatá a jejich výslovnost. cizí jména vlastní. práce se slovníkem cizích slov. *(PT Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech)*

slovní zásoba a tvoření slov – slovní zásoba a její jednotky, slohové rozvrstvení slovní zásoby, význam slova, homonyma, synonyma, obohacování slovní zásoby, způsoby tvoření slov

- slova přejatá, přejímání z cizích jazyků, práce s jazykovými příručkami (např. Slovníkem spisovné češtiny, slovníkem cizích slov), pravopis slov přejatých a cizích vlastních jmen *(PT Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech)*
- nauka o tvoření slov; práce s etymologickým slovníkem

tvarosloví – slovní druhy, mluvnické významy a tvary slov

- skloňování jmen přejatých a cizích jmen vlastních. *(PT Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech)*
- slovesné tvary a jejich využití; kmen přítomný a minulý, slovesné třídy a vzory, slovesný vid.

skladba – výpověď a věta, stavba věty, pořádek slov ve větě, rozvíjející větné členy, souvětí, přímá a nepřímá řeč, stavba textu

- doplnění a procvičování učiva z minulých ročníků
- rozvíjející větné členy (opakování a doplnění), přístavek
- souvětí souřadné a podřadné
- významový poměr mezi větami hlavními; významové poměry mezi větnými členy a vedlejšími větami
- interpunkce v souvětí
- jazykový rozbor

pravopis – lexikální, morfologický, syntaktický

- procvičování, upevňování, zásady českého pravopisu (práce s jazykovými příručkami)
- kontrolní diktáty
- práce v hodině, cvičení v sešitech, úprava a písmo všech písemných projevů psaných

obecné poučení o jazyce

- čeština (jazyk národní, jazyk mateřský),
- skupiny jazyků (slovanské – především slovenština – a jiné, jazyky menšinové),
- rozvrstvení národního jazyka (spisovné a nespisovné útvary a prostředky),
- jazyk a komunikace (jazyková norma a kodifikace, kultura jazyka a řeči, původ a základy vývoje češtiny, jazykové příručky)

Očekávané výstupy

žák

- Uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla.
- Formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo.
- Tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie.
- Rozlišuje základní literární druhy a žánry, porovná je i jejich funkci, uvede jejich výrazné představitele.
- Uvádí základní literární směry a jejich významné představitele v české a světové literatuře.
- Porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování.
- Vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích (*viz Komplexní výzkumné a tvůrčí projekty*).

Učivo

tvořivé činnosti s literárním textem – prohlubování schopnosti čtení uměleckého textu na přiměřeně náročných literárních textech (*PT Osobnostní a sociální výchova, přesah UK*)

- přednes vhodných literárních textů,
- identifikace tématu či témat přečteného textu,
- volná reprodukce přečteného nebo slyšeného textu,
- záznam a reprodukce hlavních myšlenek,
- dramatizace, vlastní výtvarný doprovod k literárním textům
- tvůrčí psaní na zadané literární téma,

způsoby interpretace literárních a jiných děl

- rozvoj interpretačních schopností (porozumění doslovnému i implicitnímu významu),
- vlastní tvorba vztahující se k přečteným textům,
- úvaha, diskuse nad přečteným textem s využitím již známé odborné terminologie,
- recenze (vztahující se k jinému než psanému uměleckému textu, např. divadlu, filmu, výstavě atd.),
- čtenářský deník.

základy literární teorie a historie

- struktura literárního díla (námět a téma díla, literární hrdina, kompozice literárního příběhu),
- jazyk literárního díla (obrazná pojmenování; zvukové prostředky poezie: rým, rytmus; volný verš),
- literatura umělecká a věcná (populárně-naučná, literatura faktu, publicistické žánry)

literární druhy a žánry

- poezie (recitace; pojmy: obrazné pojmenování: metafora, metonymie, přirovnání, personifikace, alegorie),
- próza (balada, romance, satira, povídka, román; sci-fi literatura)
- drama (kompozice dramatu, specifika divadelního sdělení, informace o tvůrčím a technickém fungování divadla, další divadelní pojmy, divadelní žánry),
- žánry lyrické, epické, dramatické v proměnách času – hlavní vývojová období národní a světové literatury, typické žánry a jejich představitelé.

KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA

Očekávané výstupy

žák

- Odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji.
- Rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru.
- Rozpoznává manipulativní komunikaci v masmédiích a zaujímá k ní kritický postoj.
- Dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci.
- Odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru.
- V mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči.
- Zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu – samospráva (*viz Školní samospráva*).
- Využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát.
- Uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování.
- Využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů.

Učivo

čtení

- praktické (pozorné, přiměřeně rychlé, znalost orientačních prvků v textu),
- věcné (studijní, čtení jako zdroj informací, vyhledávací),
- kritické (analytické, hodnotící),
- prožitkové

naslouchání

- praktické (výchova k empatii, podnět k jednání),
- věcné (soustředěné, aktivní),
- kritické (objektivní a subjektivní sdělení, komunikační záměr mluvčího, manipulativní působení projevu, zvukové prostředky souvislého projevu a prostředky mimojazykové), zážitkové

mluvený projev – zásady dorozumívání (komunikační normy, základní mluvené žánry podle komunikační situace), zásady kultivovaného projevu (technika mluveného projevu, prostředky nonverbální a paralingvální); komunikační žánry: připravený i nepřipravený projev na základě poznámek nebo bez poznámek, referát, diskuse

- ústní zkoušení
- samostatný připravený i nepřipravený ústní projev (úvaha, diskuse, proslov) (*PT Osobnostní a sociální výchova*)

písemný projev – na základě poznatků o jazyce a stylu, o základních slohových postupech a žánrech; vyjádření postoje ke sdělovanému obsahu, vlastní tvořivé psaní

- kontrolní slohové práce
- opakování již probraných slohových útvarů,
- funkční styly, slohotvorní činitelé,
- administrativní útvary: životopis,
- publicistika, zpravodajství; bulvární a seriózní zpravodajství
- publicistické útvary: komentář, fejeton, reportáž (*PT Mediální výchova*),
- odborný text – využívání a rozšiřování dovedností studijního čtení v přiměřeně náročném odborném textu; uspořádání informací s ohledem na jejich účel a s ohledem na posluchače či čtenáře.

JAZYKOVÁ VÝCHOVA

Očekávané výstupy

žák

- Spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova.
- Rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémeh.
- Samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami.
- Správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci.
- Využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace.
- Rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí.
- V písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovtvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí a dokáže odůvodnit daný pravopisný jev z uvedených hledisek.
- Rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití.

Učivo

zvuková stránka jazyka – zásady spisovné výslovnosti českých i cizích slov, modulace souvislé řeči (přízvuk slovní a větný), intonace, členění souvislé řeči (pauzy, frázování)

- opakování a shrnutí učiva

slovní zásoba a tvoření slov – slovní zásoba a její jednotky, slohové rozvrstvení slovní zásoby, význam a stavba slova, homonyma, synonyma, obohacování slovní zásoby, způsoby tvoření slov

- opakování a shrnutí učiva,

tvarosloví – slovní druhy, mluvnické významy a tvary slov

- opakování a shrnutí učiva,
- slovesa: přechodníky.

skladba – výpověď a věta, stavba věty, pořádek slov ve větě, rozvíjející větné členy, souvětí, přímá a nepřímá řeč, stavba textu

- souhrnné procvičování,
- složité souvětí, jazykový rozbor, interpunkce,

- odchylky od pravidelné stavby věty.

pravopis

- pravopis – lexikální, morfologický, syntaktický,
- kontrolní diktáty

obecné poučení o jazyce

- opakování a shrnutí učiva,
- jazykověda a její složky,
- typologie a příbuznost jazyků, indoevropské a slovanské jazyky (*PT Multikulturní výchova*),
- vývoj jazyka, ukázky starší a současné literatury. (*přesah: D*)

LITERÁRNÍ VÝCHOVA

Očekávané výstupy

žák

- Na konkrétních příkladech popíše specifické prostředky básnického jazyka a objasní jejich funkci v textu.
- Rozliší a specifikuje jednotky vyprávění (časoprostor, vypravěč, postavy) a zhodnotí jejich funkci a účinek na čtenáře.
- Rozezná typy promluv a vypravěcí způsoby a posoudí jejich funkci v konkrétním textu.
- Při interpretaci literárního textu ve všech jeho kontextech uplatňuje znalosti o literárních žánrech a literárněvědných termínech.
- Rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora.
- Porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování.
- Vystihne podstatné rysy starověkých a středověkých literatur.
- Vysvětlí specifičnost vývoje české literatury a vyloží její postavení v kontextu literatury světové (vzájemná inspirace, příbuznost, odlišnosti a jejich příčiny)
- Tvořivě využívá informací z odborné literatury, internetu, tisku a z dalších zdrojů, kriticky je třídí a vyhodnocuje.
- Rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty.

Učivo

základy literární teorie

- literatura jako forma komunikace
- umělecké dílo jako znak
- základní funkce literatury
- literatura umělecká a věcná (populárně-naučná, literatura faktu, publicistické žánry)
- literární druhy
- text a intertextovost
- struktura literárního díla (námět a téma díla, kompozice, literární hrdina, lyrický subjekt)
- jazyk literárního díla, obrazná pojmenování
- versologie: strofa, verš, rým, rytmus
- literární žánry – lyrika, epika, drama

- próza a poezie
- mýtus

literární historie

- nejstarší literatury světa
- *Mezopotámie, Egypt, Indie, Čína*
- *Bible*
- antická kultura a literatura
- *Homérské eposy, vznik a vývoj divadla, řecké a římské drama, próza, poezie*
- středověká kultura a literatura
- *Světová literatura – legendy, hrdinská rytířská epika*
- *Česká literatura 9.–14. st. – staroslověnské období, legendy, kroniky, drama, lyrika, satira*
- *Česká literatura 14.–15. st. – literatura doby Karlovy, husitská tvorba*

tvořivé činnosti s literárním textem (PT Osobnostní a sociální výchova, přesah UK)

- přednes vhodných literárních textů,
- volná reprodukce přečteného nebo slyšeného textu,
- záznam a reprodukce hlavních myšlenek,
- interpretace literárního textu,
- dramatizace, vlastní výtvarný doprovod k literárním textům,
- vytváření vlastních textů.

způsoby interpretace literárních a jiných děl

- rozvoj interpretačních schopností (porozumění doslovnému i implicitnímu významu),
- úvaha, diskuse nad přečteným textem s využitím již známé odborné terminologie,
- čtenářský deník,
- tvůrčí psaní na základě přečteného textu (PT Osobnostní a sociální výchova, přesah UK).

ANGLICKÝ JAZYK

Charakteristika vyučovacího předmětu

1) obsahové, časové a organizační vymezení

Obsahové vymezení předmětu odpovídá vzdělávacímu obsahu vzdělávacího oboru Cizí jazyk tak, jak byl stanoven v RVP ZV. Výuka probíhá ve třídách dělených na dvě menší skupiny.

2) výchovné a vzdělávací strategie

V rámci předmětu Anglický jazyk je kladen důraz na komunikační schopnosti žáků, čemuž je v zásadě podřízena výuka gramatiky. Předmět směřuje k tomu, aby se žáci byli schopni dorozumět v cizojazyčném prostředí v běžných situacích. Žáci musí rovněž porozumět čtenému a slyšenému textu, který výběrem odpovídá jejich jazykové úrovni. Pozornost se věnuje i rozvíjení obsahově a stylisticky přiměřeného písemného projevu žáka. Postupně se prohlubuje obsahová, stylistická i gramatická stránka mluveného i psaného projevu žáků.

Škola je ve všech učebnách vybavena audio i video technikou (digitální projektor, CD přehrávač, notebook), která jazykovou výuku zefektivňuje a žáky motivuje.

Výuka reálií anglofonních zemí v rámci předmětu Anglický jazyk přispívá k realizaci tematických celků průřezového tématu Multikulturní výchova, neboť znalost cizího jazyka vede žáky k pochopení jiných cizojazyčných kultur, prohlubuje v nich toleranci k odlišnostem a rozšiřuje jejich kulturní obzory.

Ke komplexnímu rozvoji klíčových kompetencí v rámci cílového zaměření Anglického jazyka dochází také v rámci programů projektových dní, studijních výjezdů či v rámci zpracování komplexních výzkumných a tvůrčích projektů. Anglický jazyk je zde pravidelně využíván v integraci s jinými předměty a to především jako prostředek komunikace. Mezipředmětové vazby jsou ve všech ročnících posilovány zejména prostřednictvím prezentací na individuálně zvolená témata s vazbou na anglofonní svět (Z, D, OV, poslechu a rozborů písní (UK), procvičování stylů (Čj).

Žáci jsou v předmětu hodnoceni klasifikací, tedy klasickým známkováním v hodině. Systém hodnocení je ale doplněn podmínkami závěrečné klasifikace. Splněním těchto podmínek, které jsou všechny povinné, žáci prokazují minimální pokrok rozvoje jazykových kompetencí a znalostí (Podmínky jazykové úrovně) a svůj aktivní přístup k výuce jazyka (Aktivizující podmínky, Individuální podmínky). Pokud žák nesplní všechny vypsane podmínky pro daný školní rok, bude v předmětu klasifikován na základě komisionálního přezkoušení, nebo mu může být sníženo hodnocení na vysvědčení.

Přehled podmínek:

Podmínky jazykové úrovně

Je třeba úspěšně absolvovat v každém pololetí:

- **Didaktický písemný test** - píše pouze žáci, kteří mají z průběžně psaných gramatických testů průměr 2,0 nebo horší. Každý žák má na psaní didaktického písemného testu 2 pokusy. Žák uspěje, pokud dosáhl úspěšnosti 65% a lepší. Pokud žák neuspěje, bude hodnocen na základě komisionální zkoušky. Přesné znění je stanoveno v podmínkách pro daný školní rok.
- **Poslech** - budou známkovány, kdo bude mít výrazně špatné hodnocení, může dostat zvláštní poslechový úkol
- **Eseje** - budou známkovány, kdo bude mít výrazně špatné hodnocení, může dostat zvláštní písemný úkol

Aktivizující podmínky

Je třeba je splnit v průběhu školního roku, jsou specifikovány jednotlivými vyučujícími na začátku školního roku pro každou třídu zvlášť. Běžně mají tyto podmínky podobu četby knih v originále, přípravy a realizace poslechů prezentací na různá témata podle zájmů žáků, kreativní úkoly atd.

Individuální podmínky

Jsou udělovány jednotlivým žákům dle potřeby.

3) rozpracování očekávaných výstupů a učiva z RVP ZV do ročníků

Očekávané výstupy pro daný ročník obsahově vychází z používaných studijních materiálů (učebnic) certifikovaných v systému Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Toto učivo je pravidelně doplňováno materiálem z jiných zdrojů (časopis Bridge, online materiály z výukových webových stránek (Help for English, BBC Learning English, atd.), anglicky psaných médií apod.).

Realizace vzdělávacího obsahu některých tematických celků průřezových témat, popřípadě ostatních vyučovacích předmětů, která se odehrává v rámci výuky Anglického jazyka, je uvedena formou odkazu u příslušného učiva.

Třída: PRIMA

Očekávané výstupy

POSLECH S POROZUMĚNÍM

žák

- rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně
- rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy a konverzaci promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat

MLUVENÍ

žák

- se zeptá na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích
- mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech
- vypráví jednoduchý příběh či událost; popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života

ČTENÍ S POROZUMĚNÍM

žák

- vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech
- rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace

PSANÍ

žák

- vyplní základní údaje o sobě ve formuláři
- napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat
- reaguje na jednoduché písemné sdělení

Učivo

- tematické okruhy – Pozdravy a osobní kontakt; Ve třídě; Znamé osobnosti; Denní režim; Oblíbené povolání; USA; Co umím?; Nakupování (PT Osobnostní a sociální výchova)
- slovní zásoba – čísla a data, národnosti; země a města, osobní informace; předměty ve třídě; nepravidelné množné čísl; zaměstnání; rodina; denní režim; časové údaje; volný čas; hudba
- výslovnost – abeceda; třetí osoba jedn. čísla; slovní a větný přízvuk
- gramatické struktury a typy vět – Sloveso „to be“; přítomný čas prostý: oznamovací věty kladné a záporné, otázky, krátké odpovědi; členy; příslovce četnosti; vazba like +ing; přivlastňovací ‘s; zájmena (ukazovací, osobní, přivlastňovací); modální slovesa (can, must, mustn’t)

Třída: SEKUNDA

Očekávané výstupy

POSLECH S POROZUMĚNÍM

žák

- rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně
- rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy a konverzaci promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat

MLUVENÍ

žák

- se zeptá na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích
- mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech
- vypráví jednoduchý příběh či událost; popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života

ČTENÍ S POROZUMĚNÍM

žák

- vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech
- rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace

PSANÍ

žák

- vyplní základní údaje o sobě ve formuláři napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat
- reaguje na jednoduché písemné sdělení

Učivo

- tematické okruhy – Dovolená; Slavné osobnosti minulosti; Vybavení domu; Jídlo a nápoje; Osobnost (PT Osobnostní a sociální výchova)
- slovní zásoba a tvoření slov – tvoření slov; výrazy odkazující do minulosti; nepravidelná slovesa; domy a nábytek; předložky místa; místa ve městě; jídlo a nápoje; dovolená; počasí; přídavná jména popisující vlastnosti
- výslovnost – koncovka „-ed“; tvary s koncovkou „-ing“; nepravidelné minulé tvary
- gramatické struktury – minulý prostý čas; „a/the/some/any“; „how much/how many“; možnosti vyjádření budoucnosti; stupňování přídavných jmen; „would like to“; příslovce

Očekávané výstupy

POSLECH S POROZUMĚNÍM

žák

- rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně
- rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy a konverzaci promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat

MLUVENÍ

žák

- se zeptá na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích
- mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech
- vypráví jednoduchý příběh či událost; popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života

ČTENÍ S POROZUMĚNÍM

žák

- vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech
- rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace

PSANÍ

žák

- vyplní základní údaje o sobě ve formuláři
- napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat
- reaguje na jednoduché písemné sdělení

Učivo

- tematické okruhy – Oblíbené knihy a filmy; Rodinné vztahy; Části těla; Dovolená; Populární hudba; Vztahy mezi lidmi; Životní styl (*PT Osobnostní a sociální výchova, Environmentální výchova*)
- slovní zásoba a tvoření slov – výrazy používané ve školní třídě; části těla; předložky místa; předložky časové; antonyma; oblečení a móda; časové výrazy
- výslovnost – přípona „-s“ u množného čísla; slovní přízvuk u dvojslabičných slov; přípona „-ed“
- gramatické struktury – předpřítomný čas, pořádek slov ve větách; přítomný prostý a průběhový čas; vztažné věty; minulý čas prostý a průběhový; otázky s pomocným slovesem a bez něj; spojky; možnosti vyjádření budoucnosti

Očekávané výstupy

POSLECH S POROZUMĚNÍM

žák

- rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně
- rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy a konverzaci promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat

MLUVENÍ

žák

- se zeptá na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích
- mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech
- vypráví jednoduchý příběh či událost; popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života

ČTENÍ S POROZUMĚNÍM

žák

- vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech
- rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace

PSANÍ

žák

- vyplní základní údaje o sobě ve formuláři
- napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat
- reaguje na jednoduché písemné sdělení

Učivo

- tematické okruhy – Život ve městě (výhody a nevýhody); Večírky a oslavy; Sport; V obchodním domě; Murphyho zákony; Jak přežít v divočině; Důležitá rozhodnutí; (*PT Osobnostní a sociální výchova, přesah: SP*)
- slovní zásoba a tvoření slov – slovesné vazby „to be“ X „-ing“; modální slovesa; „a bit, really“; zvířata; sloveso „get“; školní předměty; tvorba podstatných jmen;
- výslovnost – krátké a dlouhé samohlásky; rytmus a intonace angličtiny
- gramatické struktury – předpřítomný čas; stupňování přídavných jmen; infinitiv a jeho užití; podmínkové věty;

Německý jazyk

Charakteristika vyučovacího předmětu

1) obsahové, časové a organizační vymezení

Obsahové vymezení předmětu odpovídá vzdělávacímu obsahu vzdělávacího oboru Další cizí jazyk tak je byl stanoven v RVP ZV. Předmět je vyučován jako povinně volitelný v tercii a kvartě.

2) výchovné a vzdělávací strategie

Německý jazyk je vyučovací předmět, který reprezentuje jeden ze školou nabízených volitelných předmětů. Jeho postupné osvojování pomáhá žákům snižovat jazykové bariéry a přispívá tak ke zvýšení mobility žáka jak v jeho osobním životě, tak v dalším studiu a v budoucím pracovním uplatnění. Umožňuje žákovi poznávat odlišnosti ve způsobu života lidí jiných zemí i jejich odlišné kulturní tradice.

K nácviu a rozvoji řečových dovedností, a to receptivních, produktivních, interaktivních a mediačních, je využívána slovní zásoba stanovených tematických okruhů a komunikačních situací, které odpovídají vyspělosti žáků, jejich zájmům, nadání a potřebám budoucího povolání.

Výuka probíhá v jazykové učebně nebo ve třídách vybavených audiovizuální technikou. Výuka směřuje k praktickým dovednostem – náročnost a rozsah učiva volí vyučující s ohledem na schopnosti a možnosti žáků.

Pro žáky tercie a kvarty představuje výuka Německého jazyka především úvod do dalšího cizojazyčného vzdělávání. Ve výuce jde tedy zejména o probuzení zájmu žáka o studium německého jazyka a o vytvoření pozitivního vztahu k tomuto předmětu. Pozornost je soustředěna na osvojení zvukové podoby jazyka a o zvládnutí vztahů mezi jeho zvukovou a grafickou stránkou na podkladě rozvíjení základů řečových dovedností. Žáci se učí jednoduše a přirozeně reagovat v nejběžnějších situacích každodenního života přiměřených jejich věku. Dovednosti porozumět vyslechnutému sdělení a ústně se vyjádřit jsou nadřazeny dovednostem číst a písemně se vyjádřit. Výklad prvků gramatického systému je omezen na nezbytné minimum, slovní zásoba je volena především na základě frekvence a zájmu dětí tohoto věku. Metody a formy práce jsou založeny na pozorování, poslechu, imitaci, tvořivých činnostech a hře. Výuka je výrazně propojena nejen s mateřským jazykem, ale též s hudební, pohybovou, výtvarnou a dramatickou výchovou, využívá se zde říkanek, nahrávek, písniček apod.

Realizaci vzdělávacího obsahu některých tematických celků průřezových témat, která se odehrává v rámci výuky Německého jazyka a literatury představuje následující přehled:

1) Osobnostní a sociální výchova

a) Poznávání lidí

b) Komunikace

c) Kooperace

2) Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

a) Evropa a svět nás zajímá

b) Objevujeme Evropu a svět

3) Multikulturní výchova

a) Kulturní difference

b) Lidské vztahy

c) Multikulturalita

3) rozpracování očekávaných výstupů a učiva z RVP ZV do ročníků

Třída: TERCIE

Očekávané výstupy

POSLECH S POROZUMĚNÍM

žák

- rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností a reaguje na ně
- rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu
- rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat

MLUVENÍ

žák

- se zapojí do jednoduchých rozhovorů
- sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat
- odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá

ČTENÍ S POROZUMĚNÍM

žák

- rozumí jednoduchým informačním nápisům a orientačním pokynům
- rozumí slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k běžným tématům
- rozumí krátkému jednoduchému textu zejména, pokud má k dispozici vizuální oporu, a vyhledá v něm požadovanou informaci

PSANÍ

žák

- vyplní základní údaje o sobě ve formuláři
- napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat
- reaguje na jednoduché písemné sdělení

Očekávané výstupy pro daný ročník obsahově vychází z používaných studijních materiálů (učebnic) certifikovaných v systému Společného evropského referenčního rámce pro jazyky.

Učivo

- jednoduchá sdělení – oslovení, reakce na oslovení, pozdrav, představování, prosba, žádost, žádost o pomoc, službu, informaci, souhlas/nesouhlas,
- základní vztahy – existenciální (Kdo?...), prostorové (Kde? Kam?...), časové (Kdy?...), přivlastňovací (Čí?...)
- tematické okruhy – domov, rodina, bydlení, škola, volný čas a zájmová činnost, osobní dopis, stravování, město, nákupy, počasí, člověk a společnost, cestování, sociokulturní prostředí příslušných jazykových oblastí a České republiky, denní režim, zaměstnání

- slovní zásoba – čísla a data, abeceda, zájmy a aktivity, země a města, rodinní příslušníci, vzhled, osobnost, jídlo, pití, denní činnosti, domov, předměty v místnosti, dovednosti, místa ve městě, počasí, povolání
- výslovnost – výslovnost dlouhých a krátkých samohlásek, přehlasovaných samohlásek, redukovaného -er, slovní přízvuk, plurál, větný přízvuk, přízvuk a intonace v otázkách
- gramatické struktury a typy vět – časování sloves v přítomném čase, časování slovesa sein a haben, pořádek slov v oznamovací větě, pořádek slov v tázací větě, zápor (nein, nicht, kein), předložek se 3. pádem, předložky se 4. pádem, skloňování osobních zájmen, zájmen wer a was, rozkazovací způsob

Konkrétní vazby na vzdělávací obsah dalších předmětů:

- Umění a kultura: poslech a zpěv německých písní
- Občanská výchova: moje rodina, naše město, naše vlast
- Zeměpis: orientace v mapě, popis cesty

Třída: KVARTA

Očekávané výstupy

POSLECH S POROZUMĚNÍM

žák

- rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností a reaguje na ně
- rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu
- rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat

MLUVENÍ

žák

- se zapojí do jednoduchých rozhovorů
- sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat
- odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá

ČTENÍ S POROZUMĚNÍM

žák

- rozumí jednoduchým informačním nápisům a orientačním pokynům
- rozumí slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k běžným tématům
- rozumí krátkému jednoduchému textu zejména, pokud má k dispozici vizuální oporu, a vyhledá v něm požadovanou informaci

PSANÍ

žák

- vyplní základní údaje o sobě ve formuláři
- napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat
- reaguje na jednoduché písemné sdělení

Očekávané výstupy pro daný ročník obsahově vychází z používaných studijních materiálů (učebnic) certifikovaných v systému Společného evropského referenčního rámce pro jazyky.

Učivo

- jednoduchá sdělení – oslovení, reakce na oslovení, pozdrav, přivítání, rozloučení, představování, omluva, reakce na omluvu, poděkování a reakce na poděkování, prosba, žádost, přání, blahopřání, žádost o pomoc, službu, informaci, souhlas/nesouhlas, setkání, společenský program, vyjádření vlastního názoru,
- základní vztahy – existenciální (Kdo?...), prostorové (Kde? Kam?...), časové (Kdy?...), kvalitativní (Jaký? Který? Jak?...), frekvence (Jak často?...), přivlastňovací (Čí?...)
- tematické okruhy – denní režim, vaření, rodina, bydlení, škola, volný čas a zájmová činnost, osobní dopis, dotazník, interview, sport, příroda, druhy zvířat, člověk a společnost, cestování, sociokulturní prostředí příslušných jazykových oblastí a České republiky,
- slovní zásoba a tvoření slov – vyjádření názoru; přídavná jména; zájmy a aktivity; denní režim; čísla, data; zaměstnání, město, směry
- výslovnost – výslovnost číslovek; intonace v otázkách; hlásky f -v-w, výslovnost přízvuku
- gramatické struktury a typy vět: pořadí předmětů v německé větě, nepřímý pořádek slov ve větě oznamovací, vyjadřování českého svůj, časování sloves se změnou kmene v přítomném čase, předložky se 3. a 4. pádem, způsobová slovesa a sloveso wissen, doch v odpovědi na zápornou otázku, vazba Es gibt.

Konkrétní vazby na vzdělávací obsah průřezových témat a dalších předmětů

- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech: Evropa a svět nás zajímá (zážitky a zkušenosti z Evropy a světa, život dětí v jiných zemích, zvyky a tradice jiných zemí)
- Osobnostní a sociální výchova: Kreativita (cvičení tvořivosti v mezilidských vztazích)
- Umění a kultura: poslech a zpěv německých písní
- Dějepis: realie německy mluvících zemí
- Zeměpis: realie německy mluvících zemí

RUSKÝ JAZYK

Charakteristika vyučovacího předmětu

1) obsahové, časové a organizační vymezení

Obsahové vymezení předmětu odpovídá vzdělávacímu obsahu vzdělávacího oboru Další cizí jazyk tak je byl stanoven v RVP ZV. Předmět je vyučován jako povinně volitelný v tercii a kvartě.

2) výchovné a vzdělávací strategie

Ruský jazyk je vyučovací předmět, který reprezentuje jeden ze školou nabízených volitelných předmětů. Jeho postupné osvojování pomáhá žákům snižovat jazykové bariéry a přispívá tak ke zvýšení mobility žáka jak v jeho osobním životě, tak v dalším studiu a v budoucím pracovním uplatnění. Umožňuje žákovi poznávat odlišnosti ve způsobu života lidí jiných zemí i jejich odlišné kulturní tradice.

K nácvičce a rozvoji řečových dovedností, a to receptivních, produktivních, interaktivních a mediačních, je využívána slovní zásoba stanovených tematických okruhů a komunikačních situací, které odpovídají vyspělosti žáků, jejich zájmům, nadání a potřebám budoucího povolání.

Výuka probíhá v jazykové učebně nebo ve třídách vybavených audiovizuální technikou. Výuka směřuje k praktickým dovednostem – náročnost a rozsah učiva volí vyučující s ohledem na schopnosti a možnosti žáků.

Pro žáky terciie a kvarty představuje výuka Ruského jazyka především úvod do dalšího cizojazyčného vzdělávání. Ve výuce jde tedy zejména o probuzení zájmu žáka o studium ruského jazyka a o vytvoření pozitivního vztahu k tomuto předmětu. Pozornost je soustředěna na osvojení zvukové podoby jazyka a o zvládnutí vztahů mezi jeho zvukovou a grafickou stránkou na podkladě rozvíjení základů řečových dovedností. Žáci se učí jednoduše a přirozeně reagovat v nejběžnějších situacích každodenního života přiměřených jejich věku. Dovednosti porozumět vyslechnutému sdělení a ústně se vyjádřit jsou nadřazeny dovednostem číst a písemně se vyjádřit. Výklad prvků gramatického systému je omezen na nezbytné minimum, slovní zásoba je volena především na základě frekvence a zájmu dětí tohoto věku. Metody a formy práce jsou založeny na pozorování, poslechu, imitaci, tvořivých činnostech a hře. Výuka je výrazně propojena nejen s mateřským jazykem, ale též s hudební, pohybovou, výtvarnou a dramatickou výchovou, využívá se zde říkanek, nahrávek, písniček apod.

Realizaci vzdělávacího obsahu některých tematických celků průřezových témat, která se odehrává v rámci výuky Ruského jazyka a literatury představuje následující přehled:

1) Osobnostní a sociální výchova

a) Poznávání lidí

b) Komunikace

c) Kooperace

2) Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

a) Evropa a svět nás zajímá

b) Objevujeme Evropu a svět

3) Multikulturní výchova

a) Kulturní difference

b) Lidské vztahy

c) Multikulturalita

3) rozpracování očekávaných výstupů a učiva z RVP ZV do ročníků

Třída: TERCIE

Očekávané výstupy

POSLECH S POROZUMĚNÍM

žák

- rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností a reaguje na ně
- rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu
- rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat

MLUVENÍ

žák

- se zapojí do jednoduchých rozhovorů
- sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat
- odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá

ČTENÍ S POROZUMĚNÍM

žák

- rozumí jednoduchým informačním nápisům a orientačním pokynům
- rozumí slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k běžným tématům
- rozumí krátkému jednoduchému textu zejména, pokud má k dispozici vizuální oporu, a vyhledá v něm požadovanou informaci

PSANÍ

žák

- nácvik azbuky
- napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat
- reaguje na jednoduché písemné sdělení

Očekávané výstupy pro daný ročník obsahově vychází z používaných studijních materiálů (učebnic) certifikovaných v systému Společného evropského referenčního rámce pro jazyky.

Učivo

- jednoduchá sdělení – oslovení, reakce na oslovení, pozdrav, představování, prosba, žádost, žádost o pomoc, službu, informaci, souhlas/nesouhlas,
- základní vztahy – existenciální (Kdo?...), prostorové (Kde? Kam?...), časové (Kdy?...), přivlastňovací (Čí?...)
- tematické okruhy – domov, rodina, bydlení, škola, volný čas a zájmová činnost, osobní dopis, stravování, město, nákupy, počasí, člověk a společnost, cestování, sociokulturní prostředí příslušných jazykových oblastí a České republiky, denní režim, zaměstnání

- slovní zásoba – čísla a data, abeceda, zájmy a aktivity, země a města, rodinní příslušníci, vzhled, osobnost, jídlo, pití, denní činnosti, domov, předměty v místnosti, dovednosti, místa ve městě, počasí, povolání
- výslovnost – základní poučení o přízvuku, intonace tázacích a oznamovacích vět, přízvukné a nepřívukné slabiky, pohyblivý přízvuk, jotovaná písmena, intonace zvolacích vět, porovnání intonace oznamovacích a tázacích vět
- gramatické struktury a typy vět – 1.pád podstatných jmen v oslovení, časování sloves жить, знать, говорить v přítomném čase, podst.jm. m. a ž. rodu (брат, мама) v 1., 2. a 3. p.j.č., osobní zájmena v 1. a 3. p., budoucí čas, časování sloves быть, podst.jm. po číslovkách 2,3,4

Konkrétní vazby na vzdělávací obsah dalších předmětů:

- Umění a kultura: poslech a zpěv ruských písní
- Občanská výchova: moje rodina, naše město, naše vlast
- Zeměpis: orientace v mapě

Třída: KVARTA

Očekávané výstupy

POSLECH S POROZUMĚNÍM

žák

- rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností a reaguje na ně
- rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu
- rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat

MLUVENÍ

žák

- se zapojí do jednoduchých rozhovorů
- sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat
- odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá

ČTENÍ S POROZUMĚNÍM

žák

- rozumí jednoduchým informačním nápisům a orientačním pokynům
- rozumí slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k běžným tématům
- rozumí krátkému jednoduchému textu zejména, pokud má k dispozici vizuální oporu, a vyhledá v něm požadovanou informaci

PSANÍ

žák

- vyplní základní údaje o sobě ve formuláři
- napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat
- reaguje na jednoduché písemné sdělení

Očekávané výstupy pro daný ročník obsahově vychází z používaných studijních materiálů (učebnic) certifikovaných v systému Společného evropského referenčního rámce pro jazyky.

Učivo

- jednoduchá sdělení – oslovení, reakce na oslovení, pozdrav, přivítání, rozloučení, představování, omluva, reakce na omluvu, poděkování a reakce na poděkování, prosba, žádost, přání, blahopřání, žádost o pomoc, službu, informaci, souhlas/nesouhlas, setkání, společenský program, vyjádření vlastního názoru,
- základní vztahy – existenciální (Kdo?...), prostorové (Kde? Kam?...), časové (Kdy?...), kvalitativní (Jaký? Který? Jak?...), frekvence (Jak často?...), přivlastňovací (Čí?...)
- tematické okruhy – denní režim, vaření, rodina, bydlení, škola, volný čas a zájmová činnost, osobní dopis, dotazník, interview, sport, příroda, druhy zvířat, člověk a společnost, cestování, sociokulturní prostředí příslušných jazykových oblastí a České republiky,
- slovní zásoba a tvoření slov – vyjádření názoru; přídavná jména; zájmy a aktivity; denní režim; čísla, datумы; zaměstnání, město, směry
- výslovnost – pohyblivý přízvuk sloves v přítomném čase, výslovnost tvrdého /л/ a měkkého /л’/, pohyblivý přízvuk slovesa *быть*, intonace různých druhů souvětí, výslovnost párových tvrdých a měkkých souhlásek
- gramatické struktury a typy vět: skloňování podstatných jmen, skloňování osobních zájmen, vyjádření vykání, vazby sloves, minulý čas, neskloňná podstatná jména, podstatná jména životná a neživotná, vazby s předložkami, věty se slovy *можно* a *нельзя*

Konkrétní vazby na vzdělávací obsah průřezových témat a dalších předmětů

- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech: Evropa a svět nás zajímá (zážitky a zkušenosti z Evropy a světa, život dětí v jiných zemích, zvyky a tradice jiných zemí)
- Osobnostní a sociální výchova: Kreativita (cvičení tvořivosti v mezilidských vztazích)
- Umění a kultura: poslech a zpěv ruských písní
- Dějepis: reálie ruský mluvících zemí
- Zeměpis: reálie ruský mluvících zemí

MATEMATIKA

Charakteristika vyučovacího předmětu

1) obsahové, časové a organizační vymezení

Obsahové vymezení předmětu odpovídá vzdělávacímu obsahu vzdělávacího oboru Matematika a její aplikace tak, jak byl stanoven v RVP ZV. Předmět je vyučován čtyři vyučovací hodiny týdně v 1., 2. a 4. ročníku nižšího gymnázia a tři vyučovací hodiny týdně ve 3. ročníku. Do vzdělávacího obsahu vyučovacího předmětu Matematika nejsou začleněna průřezová témata.

2) výchovné a vzdělávací strategie

Vyučovací předmět matematika na nižším gymnáziu navazuje svým vzdělávacím obsahem na předmět matematika na 1. stupni základní školy a vytváří tak prostřednictvím postupného osvojování matematických pojmů, útvarů, operací a znaků předpoklady pro porozumění kvantitativním a prostorovým vztahům. Na žáky jsou kladeny nároky úměrné jejich schopnostem a nadání. Vnímavějším studentům je do výuky zařazováno i rozšiřující učivo. Všichni žáci jsou vedeni k zvládnutí základních dovedností a početních operací tak, aby splnili potřebné výstupy. Učivo je procvičováno na jednoduchých příkladech, přičemž je upřednostňován úsudek a logické myšlení. Takovou výukou dosahujeme toho, že i slabší žáci pocítují úspěch a jsou kladně motivováni k dalšímu učení. Metody práce jsou zaměřené především na zodpovědnou samostatnou práci žáků, na řešení problémů, na práci ve skupinách, sebekontrolu, didaktické hry.

Výchovné a vzdělávací postupy, které v tomto předmětu směřují k utváření klíčových kompetencí, jsou shrnuty v následující tabulce:

Klíčové kompetence	Výchovně vzdělávací postupy
K učení	• podporujeme u žáka rozvoj schopnosti abstraktního a logického myšlení, zejména zařazováním vhodných problémových úkolů, logických úloh, matematických hádanek, kvízů, rébusů apod. • vytváříme u žáků zásoby matematických nástrojů (početních operací, algoritmů, metod řešení úloh), které žák efektivně využívá při řešení úkolů vycházejících z reálného života a praxe.
K řešení problému	• nabízíme žákům dostatek úloh a příkladů, vycházejících z reálného života a vedoucích k samostatnému uvažování a řešení problémů • podporujeme u žáků nalézání různých variant řešení zadaných úloh • nabízíme nové úkoly a problémy, u kterých žáci mohou aplikovat známé a osvědčené postupy řešení • provádíme se žáky rozbor úkolu (problému) - tvoříme plán jeho řešení, odhadujeme výsledky, volíme správný postup k vyřešení problému a vyhodnocujeme správnost výsledku vzhledem k zadání • poskytujeme žákům prostor pro vyslovování hypotézy na základě zkušenosti nebo pokusu a pro jejich ověření.
Komunikativní	• nabízíme žákům příležitost využívat informační a komunikační prostředky pro řešení úkolů i pro komunikaci a spolupráci s ostatními • užíváme matematického jazyka včetně matematické symboliky • pracujeme s grafy, tabulkami, diagramy apod..
Občanské	• nabízíme dostatečné množství situací k propojení problematiky dítěte, jeho zájmové činnosti a společnosti (slovní úlohy, kvízy, hádanky) • zařazujeme úlohy s ekologickou problematikou.
Pracovní	• nabízíme žákům projekty a další činnosti (modelování a výroba různých těles), ve kterých se mimo jiné budou učit zvládat základní pracovní činnosti (práci s různými materiály – papírem, textilem, dřevem, kovem) • vyžadujeme zodpovědný přístup k úkolům, úplné dokončení práce.

Ke komplexnímu rozvoji klíčových kompetencí v rámci cílového zaměření matematiky dochází také prostřednictvím využívání matematických a logických operací v dalších vyučovacích předmětech (např. F, Ch, Bi, IT) a v rámci komplexních výzkumných a tvůrčích projektů. Neopominutelnou je v tomto směru také lektorská praxe, do které se mohou zapojit zejména nadaní žáci již na nižším gymnáziu (viz Charakteristika ŠVP).

3) rozpracování očekávaných výstupů a učiva z RVP ZV do delších časových úseků

Učivo je rozděleno do tří základních etap a jedné etapy nadstavbové. Základní etapy pokrývají požadavky RVP – v níže uvedeném časovém plánu jsou rozloženy do čtyř let. Výstupy z nadstavbové etapy budou naplňovány až v případě dosažení výstupů prvních třech etap, případně pouze u nadaných žáků.

Etapa 1 (učebnice A + B; září prima – cca listopad sekunda):

ČÍSLO A PROMĚNNÁ

Očekávané výstupy

- M-9-1-01 Užívá desetinná čísla, kmenové zlomky – sčítá a odčítá kmenové zlomky (zejména se jmenovatelem menším než 13 a se jmenovatelem 60, 100), krátí a rozšiřuje zlomky, znázorňuje zlomky a desetinná čísla na číselné ose, používá pojmy procento, počet procent, základ.
- M-9-1-02 Při výpočtech zaokrouhluje, provádí odhady (sémantické i strukturální týkající se jedné operace). Účelně využívá kalkulátor (například při dělení, dělení se zbytkem).
- M-9-1-03 Pracuje s pojmy sudé/liché číslo, prvočíslo, číslo složené, násobek, největší společný násobek, dělitel, nejmenší společný dělitel, rozkládá přirozené číslo na součin, získává zkušenosti s n-cifernými čísly, s ciferným součtem (propedeutika pojmu rozvinutý zápis).
- M-9-1-04 Užívá desetinná čísla, kmenové zlomky – sčítá a odčítá kmenové zlomky (zejména se jmenovatelem menším než 13 a se jmenovatelem 60, 100), krátí a rozšiřuje zlomky, znázorňuje zlomky a desetinná čísla na číselné ose, používá pojmy procento, počet procent, základ.
- M-9-1-05 Získává zkušenosti s poměrem, modeluje situace s využitím poměru, připravuje se na porozumění pojmu měřítko.
- M-9-1-06 Řeší aplikované úlohy na procenta – určení počtu procent, základu, procentové části.
- M-9-1-07 Matematizuje jednoduché reálné situace s využitím proměnné v prostředí Krokování, Šipkových grafů, Součtových trojúhelníků, Součtinových čtverců, Vah, Autobusu, Egyptského dělení, ve slovních úlohách.
- M-9-1-08 Formuluje a řeší reálnou situaci pomocí rovnic a jejich soustav – získává zkušenosti v prostředích Mince, Váhy, Hadi, Šipkové grafy (propedeutika rovnic, soustav rovnic, absolutní hodnoty).
- M-9-1-09 Analyzuje a řeší jednoduché problémy, modeluje konkrétní situace v různých prostředích – Krokování, Egyptské dělení, Indické násobení, Stovková tabulka, Součtové trojúhelníky, Číselná osa.

Učivo

- celá čísla – čísla navzájem opačná, číselná osa
- desetinná čísla, zlomky – rozvinutý zápis čísla v desítkové soustavě; převrácené číslo, smíšené číslo, složený zlomek
- procenta – procento, promile; základ, procentová část, počet procent

- dělitelnost přirozených čísel – prvočíslo, číslo složené, násobek, dělitel, nejmenší společný násobek, největší společný dělitel, kritéria dělitelnosti
- poměr – měřítko, úměra, trojčlenka
- rovnice – lineární rovnice, soustava dvou lineárních rovnic se dvěma neznámými

ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY

Očekávané výstupy

- M-9-2-01 Vyhledává, vyhodnocuje a zpracovává data. Používá Vennovy diagramy jako nástroj k organizaci prvků množiny. Využívá tabulku jako nástroj k evidenci dat a hledání závislostí.
- M-9-2-02 Vyhodnocuje soubor dat procesuálně (evidence jízdy autobusem tabulkou), porovnává soubory dat konceptuálně (práce se vztahy v rodokmenu).
- M-9-2-03 Získává zkušenosti s lineární závislostí v prostředích Šipkových grafů, Hadů, ve slovních úlohách.
- M-9-2-04 Vyhledává vztahy, pravidelnosti, formuluje slovně závislosti, eviduje tabulkou.
- M-9-2-05 Řeší úlohy o slevách a zdraženích v procentech, používá různé metody řešení slovních úloh: pokus-omyl, dramatizaci, tabulaci, vizualizaci, modelování.

Učivo

- závislosti a data – příklady závislostí z praktického života a jejich vlastnosti, nákresy, schémata, diagramy, grafy, tabulky; četnost znaku, aritmetický průměr

GEOMETRIE V ROVINĚ A V PROSTORU

Očekávané výstupy

- M-9-3-01 Zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti rovinných útvarů při konstrukcích i modelování (skládání papíru, dřívka, geoboard).
- M-9-3-02 Rozlišuje a charakterizuje trojúhelník ostroúhlý, pravoúhlý, tupoúhlý, rovnoramenný, rovnostranný, třídí čtyřúhelníky (čtverec, obdélník, kosočtverec, lichoběžník), propedeutiky pracuje s pojmy kruh, kruh, kružnice, poloměr
- M-9-3-03 Měří velikosti úhlů, zjišťuje velikost úhlu procesuálně i konceptuálně, pracuje s dvojicemi úhlů.
- M-9-3-04 Měří délky, zjišťuje obvody a obsahy rovinných útvarů (nejprve obsah vyjadřuje počtem trojúhelníkových nebo čtvercových kachlíků).
- M-9-3-05 Intuitivně užívá pojem množina všech bodů dané vlastnosti k charakteristice pojmu kruh, kružnice.
- M-9-3-06 Modeluje rovinné útvary pomocí dřivek, na geoboardu, přehýbáním papíru. Trojúhelníky, čtyřúhelníky i mnohoúhelníky načrtává i konstruuje ve čtvercové síti i na čistém papíře.
- M-9-3-07 Vyhledává a porovnává shodné a podobné útvary.
- M-9-3-08 Načrtne a sestrojí obraz rovinného útvaru ve středové a osově souměrnosti, určí osově a středově souměrný útvar.
- M-9-3-09 Odhaduje a vypočítá objem a povrch krychle, kváдру, krychlových těles.
- M-9-3-10 Modeluje krychli, kvádr, krychlová tělesa. Načrtne a sestrojí jejich síť.
- M-9-3-11 Načrtne a sestrojí obraz krychle, kváдру, krychlových těles v rovině.
- M-9-3-12 Načrtne a sestrojí obraz krychle, kváдру, krychlových těles v rovině.
- M-9-3-13 Analyzuje a řeší aplikační geometrické úlohy.

Učivo

- rovinné útvary – přímka, polopřímka, úsečka, kružnice, kruh, úhel, trojúhelník, čtyřúhelník (lichoběžník, rovnoběžník)
- metrické vlastnosti v rovině – druhy úhlů
- prostorové útvary – kvádr, krychle

NESTANDARDNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY

Očekávané výstupy

- M-9-4-01 Užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů, nalézá různé postupy. Hledá další možné výsledky a řešení úloh, případně zdůvodňuje neřešitelnost některých úloh.
- M-9-4-02 Řeší logické a netradiční geometrické úlohy.

Učivo

- číselné a logické řady
- číselné a obrázkové analogie
- logické a netradiční geometrické úlohy

Etapa 2 (učebnice C + D; cca prosinec sekunda – cca únor tercie):
--

ČÍSLO A PROMĚNNÁ

Očekávané výstupy

- M-9-1-01 Čte a užívá zápis čísla římskými číslicemi, řeší úlohy s důrazem na logiku římských zápisů. Zapiše číslo rozvinutým zápisem do řádu desetitisíců. Uspořádá množinu celých i racionálních čísel. Krátí/rozšiřuje zlomky, sčítá a odčítá zlomky a desetinná čísla, násobí zlomky i desetinná čísla, dělí desetinné číslo desetinným číslem. Užívá n -tou mocninu, druhou odmocninu. Provádí výpočty s mocninami. Převádí jednotky (obsah, objem, rychlost).
- M-9-1-02 Zaokrouhluje, provádí odhady (sémantické i strukturální týkající se výrazů s více operacemi). Účelně využívá kalkulátor (například při práci s racionálními čísly)
- M-9-1-03 Odhaluje a používá kritéria dělitelnosti 3, 4, 9, řeší úlohy s propedeutikou dělitelnosti 6, 8, 11, 12. Pro nalezení nejmenšího společného násobku a největšího společného dělitele používá prvočíselný rozklad.
- M-9-1-04 Používá desetinná čísla (tisíciny až miliontiny), periodická čísla, periodu, předperiodu, zlomky (s dvoucifernými a trojcifernými jmenovateli), složený zlomek, smíšené číslo, převrácené číslo, záporný zlomek. Zmíněná čísla umísťuje na číselnou osu, vyjádří číslo opačné. Intuitivně pracuje s číslem iracionálním. Pracuje s číselnými výrazy. Řeší úlohy na procenta, procentovou část, promile, úrokování.
- M-9-1-05 Dělí celek v daném poměru. Pracuje s měřítky map a plánů. Používá trojčlenku.
- M-9-1-06 Řeší aplikační úlohy na procenta (i pro případ, že procentová část je větší než celek), řeší úlohy o opakovaných slevách a zdraženích v procentech.
- M-9-1-07 Používá písmeno jako: obecné číslo, proměnnou, neznámou. Využívá jazyk algebry k řešení úloh. Cíleně provádí úpravy jednodušších algebraických výrazů (vytýkání, roznásobování), ekvivalentní úpravy (druhá mocnina dvojčlenu, rozdíl druhých mocnin). Rozlišuje dvojčlen, trojčlen.
- M-9-1-08 Řeší soustavy dvou rovnic o dvou neznámých. Prostřednictvím úloh se připravuje na řešení lineárních diofantických rovnic.
- M-9-1-09 Modeluje konkrétní situace, v nichž využívá matematický aparát v oboru celých a racionálních čísel. Používá absolutní hodnotu.

Učivo

- dělitelnost přirozených čísel – prvočíslo, číslo složené, násobek, dělitel, nejmenší společný násobek, největší společný dělitel, kritéria dělitelnosti
- desetinná čísla, zlomky – rozvinutý zápis čísla v desítkové soustavě; převrácené číslo, smíšené číslo, složený zlomek
- poměr – měřítko, úměra, trojčlenka
- procenta – základ, procentová část, počet procent; jednoduché úrokování
- mocniny a odmocniny – druhá mocnina a odmocnina
- výrazy – číselný výraz a jeho hodnota; proměnná, výrazy s proměnnými, mnohočleny
- rovnice – lineární rovnice, soustava dvou lineárních rovnic se dvěma neznámými

ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY

Očekávané výstupy

- M-9-2-01 Používá množiny, podmnožiny, průnik, sjednocení. Organizuje soubory dat (jednoparametrické třídění, hledání organizačního principu), zjišťuje počet prvků souboru.
- M-9-2-02 Vyhledává data, porovná soubory dat. Analyzuje statistické soubory. Určuje aritmetický průměr.
- M-9-2-03 Pracuje s lineární funkcí, narýsuje její graf. Řeší úlohy na kvadratickou funkci (propedeutika).
- M-9-2-04 Graficky znázorňuje soubory dat, čte z grafů a diagramů. Užívá kruhový a sloupcový diagram, používá galerii, organizační princip galerie.
- M-9-2-05 Používá různé metody řešení úloh: pokus-omyl, tabulaci, vizualizaci, dělitelnost, modelování, jazyk algebry.

Učivo

- závislosti a data – příklady závislostí z praktického života a jejich vlastnosti, nákresy, schémata, diagramy, grafy, tabulky; četnost znaku, aritmetický průměr

GEOMETRIE V ROVINĚ A V PROSTORU

Očekávané výstupy

- M-9-3-01 Zkoumá a odvozuje vlastnosti trojúhelníků: trojúhelníková nerovnost, součet úhlů v trojúhelníku, osa úhlu (jako množina bodů dané vlastnosti), těžiště (propedeuticky), kružnice opsaná a vepsaná. V úlohách se připravuje na Pythagorovu větu.
- M-9-3-02 Rozlišuje a charakterizuje čtyřúhelníky (rovnoběžník, deltoid, nekonvexní čtyřúhelník), pravidelné mnohoúhelníky (6, 8, 12), nekonvexní mnohoúhelníky. Zkoumá vlastnosti úhlopříček čtyřúhelníků. Řeší úlohy na kruh, kružnici, kruhovou výseč. Rozlišuje poloměr a průměr.
- M-9-3-03 Určuje velikosti vnitřních úhlů rovinných útvarů, středových úhlů v mnohoúhelníku, využívá dvojice úhlů.
- M-9-3-04 Experimentálně hledá Ludolfovo číslo. Určuje obvod i obsah kruhu. Ke zjišťování a odhadování obsahu rovinných útvarů používá geometrickou chirurgii.
- M-9-3-05 Prostřednictvím řešení úloh odhaluje Thaletovu větu (jako množina bodů dané vlastnosti).
- M-9-3-06 Provádí konstrukce ve čtvercové mříži i na čistém papíře.
- M-9-3-07 Zkoumá shodné a podobné trojúhelníky. Hledá pravidla a formuluje věty o shodnosti a podobnosti trojúhelníků, ty pak užívá k argumentaci a k výpočtům.
- M-9-3-08 Používá osovou souměrnost, posunutí, propedeutické seznámení s vektory.

- M-9-3-09 Analyzuje vlastnosti hranolu, jehlanu.
- M-9-3-10 Odhaduje a počítá povrch a objem hranolu a jehlanu (pravidelný a nepravidelný). V úlohách se seznamuje s Cavalieriho principem.
- M-9-3-11 Modeluje hranol a jehlan. Načrtne a sestrojí jejich sítě.
- M-9-3-12 Načrtne a sestrojí obraz hranolu a jehlanu.
- M-9-3-13 Získané poznatky používá při řešení aplikačních geometrických úloh.

Učivo

- rovinné útvary – přímka, polopřímka, úsečka, kružnice, kruh, úhel, trojúhelník, čtyřúhelník (lichoběžník, rovnoběžník), shodnost a podobnost (věty o shodnosti a podobnosti trojúhelníků), vzájemná poloha přímek v rovině (typy úhlů)
- metrické vlastnosti v rovině – trojúhelníková nerovnost
- konstrukční úlohy – množiny všech bodů dané vlastnosti (osa úsečky, osa úhlu, Thaletova kružnice), osová souměrnost, středová souměrnost
- prostorové útvary – jehlan, kolmý hranol

NESTANDARDNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY

Očekávané výstupy

- M-9-4-01 Řeší základní kombinatorické a pravděpodobnostní úlohy.
- M-9-4-02 Řeší komplexní úlohy.

Učivo

- číselné a logické řady
- číselné a obrázkové analogie
- logické a netradiční geometrické úlohy

Etapa 3 (učebnice E + F; cca únor tercie – červen kvinta)

ČÍSLO A PROMĚNNÁ

Očekávané výstupy

- M-9-1-01 Užívá rozvinutý zápis čísla v desítkové soustavě. Porovnává reálná čísla. Užívá ve výpočtech druhou a třetí mocninu a odmocninu. Sčítá, odčítá, násobí a dělí zlomky a desetinná čísla, počítá s odmocninami. Provádí aproximaci čísla druhá odmocnina ze dvou.
- M-9-1-02 Provádí řádové odhady (propedeutika limity). Účelně využívá kalkulátor při výpočtech s reálnými čísly.
- M-9-1-03 Odhaluje a používá kritéria dělitelnosti 6, 8, 11, 12. Využívá prvočíselný rozklad pro nalezení nejmenšího společného násobku a největšího společného dělitele více čísel. Seznamuje se s Euklidovým algoritmem.
- M-9-1-04 Reálná čísla umísťuje na číselnou osu.
- M-9-1-07 Pracuje s mnohočleny, provádí cílené úpravy algebraických výrazů (i dělení trojčlenů dvojčlenem), upravuje kvadratický trojčlen na čtverec.
- M-9-1-08 Řeší lineární nerovnice. V úlohách se připravuje na řešení kvadratické rovnice.

Učivo

- dělitelnost přirozených čísel – prvočíslo, číslo složené, násobek, dělitel, nejmenší společný násobek, největší společný dělitel, kritéria dělitelnosti
- desetinná čísla – rozvinutý zápis čísla; převrácené a smíšené číslo, složený zlomek
- rovnice – lineární rovnice, soustava dvou lineárních rovnic se dvěma neznámými

ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY

Očekávané výstupy

- M-9-2-01 Organizuje soubor dat (víceparametrické třídění). Vytváří statistický soubor, provádí evidenci a jednoduchou analýzu, setkává se s prázdnou množinou. Graficky znázorňuje soubor dat.
- M-9-2-02 Vyhledává data. Porovnává soubory dat. Určuje vážený průměr, četnost znaku.
- M-9-2-03 Řeší úlohy s aritmetickou i geometrickou posloupností. Pracuje s periodickou, rostoucí, klesající, omezenou posloupností.
- M-9-2-04 Tabulkou, rovnicí i grafem vyjádří kvadratickou funkci. Řeší úlohy, které připravují pojem kosinus a sinus.
- M-9-2-05 Používá různé metody řešení úloh: pokus-omyl, tabulaci, vizualizaci, dělitelnost, modelování, jazyk algebry, metodu izomorfizmu.

Učivo

- závislosti a data – příklady závislostí z praktického života a jejich vlastnosti, nákresy, schémata, diagramy, grafy, tabulky; četnost znaku, aritmetický průměr

GEOMETRIE V ROVINĚ A V PROSTORU

Očekávané výstupy

- M-9-3-01 Zkoumá a odvozuje vlastnosti trojúhelníků: těžiště, ortocentrum. Provádí různé důkazy Pythagorovy věty. V úlohách získává zkušenosti, které připravují větu o obvodovém a středovém úhlu.
- M-9-3-02 Charakterizuje tětíkový a tečnový čtyřúhelník, pravidelný mnohoúhelník (5, 10). Skládá a rozkládá vektory. Užívá tětívu kružnice, mezikruží. Při řešení úloh využívá geometrickou chirurgii.
- M-9-3-04 Zkoumá vztah mezi obsahem a obvodem kruhu.
- M-9-3-08 Řeší úlohy na otočení a stejnoolehlost.
- M-9-3-09 Zkoumá válec, kužel a kouli.
- M-9-3-10 Odhaduje a zjišťuje povrch a objem válce a kužele.
- M-9-3-11 Tvoří síť rotačního válce a rotačního kužele.
- M-9-3-12 Načrtne a sestrojí obraz válce a kužele.
- M-9-3-13 Získané poznatky používá při řešení aplikačních geometrických úloh.

Učivo

- rovinné útvary – trojúhelník, čtyřúhelník (lichoběžník, rovnoběžník), pravidelné mnohoúhelníky
- metrické vlastnosti v rovině – Pythagorova věta
- prostorové útvary – rotační válec, jehlan, rotační kužel, koule

NESTANDARDNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY

Očekávané výstupy

- M-9-4-01 Řeší jednoduché kombinatorické a pravděpodobnostní úlohy, získává zkušenosti s kombinatorickými vztahy (propedeutika).
- M-9-4-02 Aplikuje znalost grafů lineární a kvadratické funkce, posunuje graf.

Učivo

- číselné a logické řady, číselné a obrázkové analogie
- logické a netradiční geometrické úlohy
- funkce – pravoúhlá soustava souřadnic, přímá a nepřímá úměrnost, lineární funkce

Etapa nadstavbová (učebnice G):

ČÍSLO A PROMĚNNÁ

Očekávané výstupy

- M-9-1-01 Používá desetinnou část čísla. Pracuje s n -tou odmocninou. Provádí aproximaci iracionálních čísel. Dokazuje iracionalitu některých čísel. Řeší úlohy na posloupnosti – například Fibonacciho posloupnost. Vyjadřuje odmocniny pomocí mocnin s racionálním mocnitelem.
- M-9-1-02 Účelně využívá kalkulátor.
- M-9-1-05 Seznamuje se s problematikou zlatého řezu.
- M-9-1-08 Řeší kvadratické rovnice (používá Vietovy vztahy a diskriminant), lineární diofantické rovnice, iracionální rovnice, soustavy tří lineárních rovnic.

ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY

Očekávané výstupy

- M-9-2-01 Organizuje soubor dat s cílem zjištění počtu jeho prvků.
- M-9-2-02 Určuje geometrický průměr dvou a tří čísel. Odhaluje a zdůvodňuje nerovnost mezi aritmetickým a geometrickým průměrem.
- M-9-2-04 Řeší úlohy směřující propedeuticky k limitě posloupnosti. Pracuje s funkcemi kosinus a sinus pro ostrý úhel, propedeuticky s funkcemi tangens a kotangens. V úlohách se seznámí se součtovými vzorci pro sinus a kosinus, odhalí vztah mezi funkcemi tangens, sinus a kosinus. V úlohách ověří nekomutativnost skládání funkcí. Tvoří grafy funkcí, využívá i jejich posunutí.

GEOMETRIE V ROVINĚ A V PROSTORU

Očekávané výstupy

- M-9-3-01 Odhaluje a zdůvodňuje větu o obvodovém a středovém úhlu.
- M-9-3-02 Charakterizuje tětíkový čtyřúhelník. Pracuje s kruhovou úsečí.
- M-9-3-03 Užívá orientovaný úhel.
- M-9-3-08 Používá různá shodná zobrazení. Skládá shodná zobrazení.
- M-9-3-09 Zkoumá pravidelné mnohostěny.
- M-9-3-10 Počítá povrch a objem koule.
- M-9-3-11 Tvoří sítě pravidelných mnohostěnů.

NESTANDARDNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY

Očekávané výstupy

- M-9-4-01 Seznamuje se s permutacemi, kombinacemi, variacemi. Dokazuje některé kombinatorické identity.
- M-9-4-02 Seznamuje se s Gaussovou křivkou.

INFORMATIKA

Charakteristika vyučovacího předmětu

1) obsahové, časové a organizační vymezení

Obsahové vymezení předmětu odpovídá vzdělávacímu obsahu vzdělávacího oboru Informační a výpočetní technologie tak, jak byl stanoven v RVP ZV a dále tematickému okruhu Využití digitálních technologií vzdělávací oblasti Člověk a svět práce. Předmět je vyučován jednu vyučovací hodinu týdně v kvartě. Výuka probíhá ve třídě na vlastních nebo školních notebookech. Notebooky jsou pomocí wi-fi připojeny k internetu a ke školnímu serveru, který je využíván jako prostor pro ukládání žákovských úkolů a prací. Na školních notebookech je nainstalován operační systém Windows XP nebo vyšší a kancelářský balík MS Office 2007 nebo vyšší.

2) výchovné a vzdělávací strategie

Cílem výuky je ovládnutí počítače na úrovni běžného uživatele, dobré ovládnutí běžných kancelářských programů (textový, tabulkový a prezentační editor), bezpečný pohyb na internetové síti a používání běžných komunikačních prostředků (e-mail, konference). Důraz je kladen zejména na praktické použití a aplikace pro běžné potřeby žáka.

Kromě běžné výuky v kvartě jsou žáci každý rok zapojeni do zpracovávání výsledků badatelských a umělecko – výchovných projektů (zejména zpracování textu, tabulek, grafů a obrázků) a do jejich veřejné prezentace (zpravidla prezentace v Powerpointu). Zájemci a nadaní žáci si již na nižším gymnáziu mohou prohloubit své uživatelské kompetence při zpracování mediálních sdělení v rámci produktivních činností Mediální výchovy.

3) rozpracování očekávaných výstupů a učiva z RVP ZV do ročníků

Třída: KVARTA

VYHLEDÁVÁNÍ INFORMACÍ A KOMUNIKACE

Očekávané výstupy

žák

- ověřuje věrohodnost informací a informačních zdrojů, posuzuje jejich závažnost a vzájemnou návaznost

Učivo

- vyhledávání na internetu, pokročilé metody vyhledávání
- ověřování věrohodnosti informací, citování internetových zdrojů
- bezpečné používání internetu

ZPRACOVÁNÍ A VYUŽITÍ INFORMACÍ

Očekávané výstupy

žák

- ovládá práci s textovými a grafickými editory i tabulkovými editory a využívá vhodných aplikací
- uplatňuje základní estetická a typografická pravidla pro práci s textem a obrazem
- pracuje s informacemi v souladu se zákony o duševním vlastnictví
- používá informace z různých informačních zdrojů a vyhodnocuje jednoduché vztahy mezi údaji
- zpracuje a prezentuje na uživatelské úrovni informace v textové, grafické a multimediální formě

Učivo

- textový editor, vytváření a formátování textů, tvorba seznamů, obsahů, vkládání grafiky, vytváření souborů PDF, využití v praxi (zpracování výsledků Expedice, tvorba sborníků, časopisu)
- počítačová grafika, rastrové a vektorové programy (využití při zpracování Expedice)
- tabulkový editor, vytváření tabulek, porovnávání dat, jednoduché vzorce, využití v praxi (zpracování výsledků Expedice, řazení dat, statistické údaje, databáze, výpočty)
- prezentace informací (prezentační programy, multimédia), využití v praxi (prezentace výsledků práce, příprava PPT souborů, animace)
- ochrana práv k duševnímu vlastnictví, copyright, informační etika

FYZIKA

Charakteristika vyučovacího předmětu

1) obsahové, časové a organizační vymezení

Obsahové vymezení předmětu odpovídá vzdělávacímu obsahu vzdělávacího oboru Fyzika tak, jak byl stanoven v RVP ZV. Jeho výuka probíhá ve všech ročnících nižšího stupně osmiletého studia, v prvním roce je dotována jednou týdenní vyučovací hodinou, ve druhém, třetím i čtvrtém roce dvěma hodinami týdně. Laboratorní práce jsou realizovány blokovou formou (4 vyučovací hodiny) 2krát ročně na Matematicko-fyzikální fakultě Univerzity Karlovy.

2) výchovné a vzdělávací strategie

Fyzika navazuje na základní poznatky o vlastnostech látek, které byly součástí výuky přírodovědy na prvním stupni základní školy. Jedná se o podmínkový předmět (viz Charakteristika ŠVP). Část aplikačních a mezioborových témat vzdělávacího obsahu Fyziky je mimo běžnou výuku realizována na studijních výjezdech škole a v rámci tematických projektů. V rámci Fyziky jsou realizována některá témata z průřezového tématu Enviromentální výchova (zvl. fyzikální základy techniky, energetika).

Výuka v primě je zaměřena na osvojení základních pojmů, prací s některými fyzikálními veličinami a jejich jednotkami, převody jednotek. Většina obsahu je věnována stručnému přehledu nejdůležitějších fyzikálních jevů a vlastností látek, které žáky obklopují a se kterými se setkávají v životě – struktura hmoty, stavba atomu, vesmír (kooperace se zeměpisem), gravitace a její význam, elektřina a magnetismus, vč. technického využití, teplota. Výuka v těchto oblastech se zaměřuje na pochopení (často analogické) základních vztahů a souvislostí, zpravidla bez formálního aparátu. V primě výuku doplňují jednoduché pokusy často připravované ve spolupráci s vyučujícím samotnými žáky, které výuku ilustrují nebo doplňují.

Výuka v sekundě má již systematický charakter a zabývá se kinematikou, dynamikou, hydrodynamikou a základy optiky. Zde již klademe, kromě základního pochopení důraz i na řešení jednodušších příkladů, úpravu výrazů a celkový formalismus. Pokusy a praktická cvičení jsou zaměřena na probíraná témata a jejich aplikaci. Na přípravě a realizaci praktických cvičení se podílejí žáci.

Tercie má hlavní okruhy práci, energii výkon, elektřinu a magnetismus, vč. vztahu mezi elektřinou a magnetismem a jejich aplikaci v technice. V tomto roce jsou kladeny nároky na složitější výpočty příkladů, vč. řešení obecného, vysvětlení, příp. i sestavení jednodušších technických zařízení a experimentální odvození některých zákonitostí (Ohmův zákon, elektromagnet, elektromagnetická indukce, elektromotor ad.). V tomto roce se snažíme o navázání na mezioborové projekty (Energetika ad.).

Kvarta se v úvodu věnuje kmitání a vlnění – mechanickému v aplikaci na základy akustiky a posléze i elektromagnetickému, vč. jeho široké aplikaci. První pololetí je zakončeno motivačním vyprávěním a filozoficky zajímavých tématech současné fyziky – kvantové mechanice a teorii relativity. Druhé pololetí kvarty je na Přírodní škole věnováno systematické výuce astronomie. Ta shrnuje všechny dosud probrané fyzikální jevy a témata a aplikuje je do oblasti, která je pro žáky velmi populární a tak se může stát dobrým motivačním základem pro výuku fyziky na vyšším stupni gymnázia (zde spolupracujeme se zeměpisem – praktické pozorování a poznávání objektů na obloze se věnujeme v rámci studijních výjezdů již v nižším stupni studia).

Při výuce fyziky na Přírodní škole spolupracujeme s Katedrou didaktiky fyziky na MFF UK. Zde také realizujeme většinu praktických cvičení.

Obecně na Přírodní škole zdůrazňujeme ve fyzice následující témata a aspekty:

- 1) Dobré pochopení základních zákonitostí okolního světa na fyzikálním základě, schopnost okolní jevy pozorovat, přemýšlet o nich a snažit se je interpretovat.
- 2) Schopnost jednoduché zákonitosti ověřit nebo i odvodit pomocí experimentu. Věnovat důraz takovým experimentům, které nevyžadují náročnější technické vybavení, vést žáky k tomu, aby experimenty a modely připravovali, příp. i vymýšlely samostatně.
- 3) Systematická výuka astronomie. V některých aspektech je obsažena již v primě, především ale v kvartě.

3) rozpracování očekávaných výstupů a učiva z RVP ZV do ročníků

Realizace vzdělávacího obsahu některých tematických celků průřezových témat, popřípadě ostatních vyučovacích předmětů, která se odehrává v rámci výuky Fyziky je uvedena formou odkazu u příslušného učiva.

Třída: PRIMA

LÁTKY A TĚLESA

Očekávané výstupy

žák

- změří vhodně zvolenými měřidly některé důležité fyzikální veličiny charakterizující látky a tělesa
- uvede konkrétní příklady jevů dokazujících, že se částice látek neustále pohybují a vzájemně na sebe působí
- předpoví, jak se změní délka či objem tělesa při dané změně jeho teploty
- využívá s porozuměním vztah mezi hustotou, hmotností a objemem při řešení praktických problémů
- orientuje se v nejdůležitějších vlastnostech těles okolního světa (gravitační, elektrické a magnetické vlastnosti látek) a vysvětlí jejich význam v přírodě i společnosti

Učivo (podmínky)

- Úvod do studia fyziky, historie, významné osobnosti a objevy, obory fyziky, fyzikální veličiny, jednotky, metody vědecké práce, omezení vědy
- Základní fyzikální veličiny, značky, číselné hodnoty a jednotky, jejich určování a zápis. Převody jednotek. Měření a výpočet.
- Stavba látek ve vesmíru. Síly a částice, atom, stavba atomového jádra. Struktura elektronového obalu. Vznik chemické vazby, molekula, vesmírné soustavy.
- Gravitační síla, gravitační vlastnosti látek, význam ve vesmíru.
- Elektrické vlastnosti látek. Statická elektřina. Elektrický proud v kovech, jednoduchý elektrický obvod. Elektrická zařízení.
- Magnetické vlastnosti látek. Magnetické pole elektrického proudu. Elektromagnet. Elektromagnetická indukce. Využití v elektrárnách.
- Čas, měření času, relativita času, teplota a teplo, měření teploty, tepelná roztažnost látek
- Délka, objem.
- Hmotnost, hustota. Měření, výpočty.
- Fyzikální interpretace běžných jevů kolem nás
- Praktická cvičení, jednoduché fyzikální pokusy, pozorování, měření, záznam a interpretace experimentu

LÁTKY A TĚLESA

Očekávané výstupy

žák

- změří vhodně zvolenými měřidly některé důležité fyzikální veličiny charakterizující látky a tělesa

Učivo (podmínky)

- Základní fyzikální veličiny a jednotky, převody jednotek, úprava jednoduchých výrazů

POHYB TĚLES, SÍLY

Očekávané výstupy

žák

- rozhodne, jaký druh pohybu těleso koná vzhledem k jinému tělesu
- využívá s porozuměním při řešení problémů a úloh vztah mezi rychlostí, dráhou a časem u rovnoměrného pohybu těles
- změří velikost působící síly
- určí v konkrétní jednoduché situaci druhy sil působících na těleso, jejich velikosti, směry a výslednici
- využívá Newtonovy zákony pro objasňování či předvídání změn pohybu těles při působení stálé výsledné síly v jednoduchých situacích
- aplikuje poznatky o otáčivých účincích síly při řešení praktických problémů

Učivo (podmínky)

- Klid a pohyb tělesa, rychlost a dráha rovnoměrného pohybu. Výpočet.
- Síla a její měření, skládání sil, gravitační síla, Newtonův gravitační zákon.
- Posuvné účinky síly. Newtonovy pohybové zákony a jejich užití.
- Otáčivý účinek síly, rameno síly, moment síly.
- Deformační účinek síly. Tlak a tlaková síla. Tření
- Praktická cvičení, jednoduché fyzikální pokusy, pozorování, měření, záznam a interpretace experimentu. Fyzikální interpretace běžných jevů kolem nás.

MECHANICKÉ VLASTNOSTI TEKUTIN

Očekávané výstupy

žák

- využívá poznatky o zákonitostech tlaku v klidných tekutinách pro řešení konkrétních praktických problémů
- předpoví z analýzy sil působících na těleso v klidné tekutině chování tělesa v ní

Učivo (podmínky)

- Mechanické vlastnosti kapalin. Pascalův zákon. Hydrostatický tlak, hydraulický lis. Vztlková síla, Archimédův zákon a jeho aplikace.
- Mechanické vlastnosti plynů. Atmosférický tlak.
- Praktická cvičení, jednoduché fyzikální pokusy, pozorování, měření, záznam a interpretace experimentu (Hydrostatický tlak, Pascalův zákon, Archimédův zákon, hustoměr, hydraulický lis ad.) Fyzikální interpretace běžných jevů kolem nás

ELEKTROMAGNETICKÉ A SVĚTELNÉ DĚJE

Očekávané výstupy

žák

- využívá zákona o přímočarém šíření světla ve stejnorodém optickém prostředí a zákona odrazu světla při řešení problémů a úloh
- rozhodne ze znalosti rychlostí světla ve dvou různých prostředích, zda se světlo bude lámat ke kolmici či od kolmice, a využívá této skutečnosti při analýze průchodu světla čočkami

Učivo (podmínky)

- Základy optiky – přímočaré šíření světla, stín, odraz a lom světla, zobrazení čočkami, rozklad světla. Optická zařízení; zatmění Slunce a Měsíce, stavba a funkce oka
- Praktická cvičení, jednoduché fyzikální pokusy, pozorování, měření, záznam a interpretace experimentu. Fyzikální interpretace běžných jevů kolem nás
- Astronomické pozorování, orientace na hvězdné obloze, využití jednoduchého dalekohledu, vysvětlení principu jeho fungování

Třída: TERCIE

ENERGIE

Očekávané výstupy

žák

- určí v jednoduchých případech práci vykonanou silou a z ní určí změnu energie tělesa
- využívá s porozuměním vztah mezi výkonem, vykonanou prací a časem
- využívá poznatky o vzájemných přeměnách různých forem energie a jejich přenosu při řešení konkrétních problémů a úloh
- určí v jednoduchých případech teplo přijaté či odevzdané tělesem
- zhodnotí výhody a nevýhody využívání různých energetických zdrojů z hlediska vlivu na životní prostředí

Učivo (podmínky)

- Práce, výkon, účinnost.
- Energie, kinetická a potenciální energie, zákon zachování energie.
- Vnitřní energie, teplo, teplota, absolutní teplota, měrná tepelná kapacita, tepelná výměna, skupenské teplo, stavová rovnice ideálního plynu
- Změny skupenství látek, spalovací motory, lednice, tepelné čerpadlo, mraky.
- Energetické zdroje a přeměny, konvenční a alternativní zdroje energie, technologie ad. (*PT Environmentální výchova*)
- Práce, energie, teplo –přehled, aplikace souhrn
- Praktická cvičení, jednoduché fyzikální pokusy, pozorování, měření, záznam a interpretace experimentu. Fyzikální interpretace běžných jevů kolem nás

ELEKTROMAGNETICKÉ A SVĚTELNÉ DĚJE

Očekávané výstupy

žák

- sestaví správně podle schématu elektrický obvod a analyzuje správně schéma reálného obvodu
- rozliší stejnosměrný proud od střídavého a změří elektrický proud a napětí
- rozliší vodič, izolant a polovodič na základě analýzy jejich vlastností

- využívá Ohmův zákon pro část obvodu při řešení praktických problémů
- využívá prakticky poznatky o působení magnetického pole na magnet a cívku s proudem a o vlivu změny magnetického pole v okolí cívky na vznik indukovaného napětí v ní
- zapojí správně polovodičovou diodu

Učivo (podmínky)

- Elektrický náboj, elektrické pole. Jednotka el. náboje, vodič a izolant v el. poli, siločáry el. pole. Elektrický proud, el. obvod, elektrotechnické značky a jejich použití. el. proud, napětí a odpor a jejich měření. Ohmův zákon a jeho využití.
- Závislost elektrického proudu na vlastnostech vodiče. Sériové a paralelní zapojení rezistorů. Reostat.
- Práce a energie (opak.). Elektrická práce, elektrická energie. Výkon elektrického proudu.
- Elektromagnetické jevy. Magnetické pole cívky s proudem, elektromagnet, působení magnetického pole na cívku s proudem, elektromotor, dynamo, jistič, elektromagnetická indukce. Geomagnetické pole
- Střídavý proud. Vznik střídavého proudu, alternátor, měření efektivní hodnoty střídavého proudu a střídavého napětí, transformátor.
- Polovodiče, typy polovodičů, termistor, fotoodpor, dioda, tranzistor, zesilovač.
- Vedení elektrického proudu v kapalinách a plynech
- Elektromagnetické jevy – souhrn, opakování, aplikace
- Praktická cvičení, jednoduché fyzikální pokusy, pozorování, měření, záznam a interpretace experimentu (sestavení jednoduchého obvodu podle schématu, odvezení zákonitostí Ohmova zákona, elektromagnetická indukce, vedení el. proudu v kapalinách-vodivost, zapojení a využití diody, jednoduchý elektromotor a alternátor). Fyzikální interpretace běžných jevů kolem nás souvisejících s elektřinou a magnetismem.
- Astronomické pozorování, orientace na hvězdné obloze, rozpoznání významnějších souhvězdí a nejjasnějších hvězd, rozlišení planet, hvězd a mimohvězdných objektů.

Třída: KVARTA

ZVUKOVÉ DĚJE , MECHANICKÉ A ELEKTROMAGNETICKÉ VLNĚNÍ

Očekávané výstupy

žák

- rozpozná ve svém okolí zdroje zvuku a kvalitativně analyzuje příhodnost daného prostředí pro šíření zvuku
- posoudí možnosti zmenšování vlivu nadměrného hluku na životní prostředí
- popíše rozdíl mezi elektromagnetickým a mechanickým vlněním; umí používat vztahy mezi frekvencí, periodou, rychlostí a vlnovou délkou vlny
- orientuje se ve spektru elektromagnetického vlnění, dokáže vysvětlit význam jeho jednotlivých typů v přírodě i společnosti

Učivo (podmínky)

- Zvukové jevy. Vlnění a kmitání. Frekvence, perioda, intenzita. Zvukový rozruch, tón, ucho, nucené chvění, rezonance, odraz zvuku; hluková hygiena, měření hluku.
- Elektromagnetické jevy - opakování z tercie.
- Elektromagnetické vlny a záření, zdroje záření. Spektrum, spektrální analýza, význam elektromagnetických vln, oko, technická zařízení využívající elektromagnetických vln.
- Praktická cvičení, jednoduché fyzikální pokusy, pozorování, měření, záznam a interpretace experimentu (měření rychlosti zvuku, rezonance, Dopplerův efekt). Fyzikální interpretace běžných jevů kolem nás

VESMÍR

Očekávané výstupy

žák

- rozumí struktuře látek ve vesmíru, zná základní typy elementárních částic a sil, orientačně se seznámí se zvláštnosti mikrosvěta
- objasní (kvalitativně) pomocí poznatků o gravitačních silách pohyb planet kolem Slunce a měsíců planet kolem planet
- odliší hvězdu od planety na základě jejich vlastností, popíše typy, vývoj a zánik hvězd
- má představu o struktuře známého vesmíru, jeho vzniku a vývoji; seznámí se s alternativními pohledy na vznik a vývoj vesmír
- má orientační přehled o historii výzkumu a dobývání kosmu a kosmonautice.

Učivo (podmínky)

- Základní vesmírné kategorie, vztahy mezi nimi, nástin teorie relativity a kvantové mechaniky. Látka a energie, hmota a antihmota, fermiony a bozony, základní elementární částice, metody jejich zkoumání, interakce a jejich charakteristika (dosah, zdroj, zprostředkovatel, rel. síla). Vznik hmotných struktur a jejich hierarchie - typy těles ve vesmíru a jejich struktura, význam fyz. interakcí v různých úrovních struktury.
- Atomové jádro. Soudržnost, velikost, složení, vazebná E, nukleogeneze, přeměny, rozpad jádra. Přirozená a umělá radioaktivita, typy. Rozpadové řady, rychlost a poločas rozpadu a využití v datování. Měření RA, princip, veličiny, jednotky. Vliv na organismy, jeho povaha, ochrana, nemoc z ozáření. Jaderné zbraně; jaderná energetika
- Obloha nad námi - objekty a jevy pozorovatelné na obloze. Atmosférické jevy, Slunce, planety, meteory, komety. Hvězdy a souhvězdí. Galaxie. Souhvězdí severní oblohy.
- Sluneční soustava. Struktura, typy těles a zákonitosti jejich pohybu. Keplerovy zákony.
- Slunce jako hvězda. Země jako kosmické těleso. Měsíc. Metody výzkumu sluneční soustavy. Kosmonautika.
- Základy astrofyziky hvězd a hvězdných soustav. Vznik a vývoj hvězd. Termojaderná syntéza. Vlastnosti hvězd. HR diagram. Možné cesty zániku hvězd – bílý trpaslík, neutronová hvězda, černá díra. Nova a supernova. Hvězdné soustavy. Metody výzkumu hvězd.
- Názory na vznik vesmíru a jejich vývoj. Velký třesk, inflační teorie. Kvasary, galaxie, formování struktury vesmíru. Struktura naší galaxie. Velkorozměrová struktura vesmíru a její modely. Rozpínání vesmíru, Hubblova konstanta. Paralelní vesmíry.
- Historie výzkumu a dobývání kosmu, kosmonautika (*přesah: D*)
- Astronomické pozorování v přírodě, návštěva hvězdárny (*viz Studijní výjezdy*)
- Prakticky pozná většinu souhvězdí severní oblohy (alespoň na obrázku), zná mytologický aspekt jejich pojmenování, pojmenuje nejvýznamnější hvězdy a mimohvězdné objekty. Provede a zaznamená vlastní pozorování hvězdné oblohy v alespoň dvou obdobích roku. U pozorovaných objektů určí jejich hlavní vlastnosti (*viz Studijní výjezdy*)

CHEMIE

Charakteristika vyučovacího předmětu

1) obsahové, časové a organizační vymezení

Obsahové vymezení předmětu odpovídá vzdělávacímu obsahu vzdělávacího oboru Chemie tak, jak byl stanoven v RVP ZV. Jeho výuka probíhá ve druhém, třetím a čtvrtém ročníku nižšího stupně osmiletého studia a je ve všech třech letech dotována dvěma týdenními vyučovacími hodinami. Laboratorní práce jsou realizovány blokovou formou (v rozsahu 2-4 vyučovací hodiny) 3-4krát ročně.

2) výchovné a vzdělávací strategie

Chemie navazuje na základní poznatky o struktuře a vlastnostech látek, které byly součástí výuky přírodovědy na prvním stupni základní školy a fyziky v prvním ročníku nižšího stupně osmiletého gymnázia. Patří mezi podmínkové předměty (viz Charakteristika ŠVP). V rámci Chemie jsou realizována některá témata z průřezového tématu Environmentální výchova (např. chemické látky v přírodním prostředí, vliv člověka na přírodu, kontaminace, chemický aspekt globálních ekologických problémů apod.) a dále je integrován tematický okruh Práce s laboratorní technikou vzdělávacího oboru Člověk a svět práce.

V sekundě je výuka zaměřena za zvládnutí základních chemických pojmů a zákonitostí. Důraz je na motivaci k dalšímu studiu chemie, rozvíjení schopnosti pozorování a vysvětlení pozorovaných dějů, pochopení a aplikaci stavby elektronového obalu atomu a periodické soustavy prvků, osvojení základů názvosloví anorganických sloučenin a základní orientaci v nejčastěji se vyskytujících prvcích a sloučeninách. V tomto roce by si žáci zároveň měli osvojit základní postupy a návyky pro práci v chemické laboratoři a být schopni provést nejjednodušší pokusy.

V tercii jsou prohlubována témata ze sekundy. Důraz je kladen opět na dobrou znalost a aplikaci periodické soustavy prvků, odvození vlastností sloučenin ze znalosti jejich molekulové struktury, názvosloví anorganických sloučenin. Jednotlivé skupiny prvků a jejich sloučenin jsou zde již probírány systematicky, je zdůrazňován především jejich vztah k neživé i živé přírodě a významu pro člověka (vč. základů průmyslové chemie, globálních ekologických problémů ad.). Novým tématem jsou základy reakční kinetiky a termiky a základy kvalitativní analytické chemie. V praktické oblasti by měli být žáci schopni provést jednoduché určení neznámé anorganické látky pomocí skupinových činidel a zrealizovat i jednoduché chemické měření i v přírodě (zvl. v rámci projektů a výzkumů na Expedici).

Kvarta je zaměřena na osvojení základů organické chemie a biochemie. V organické chemii klademe důraz na dobré pochopení souvislostí mezi strukturou organických látek a jejich vlastnostmi, vč. reakcí, které poskytují a kvalitní osvojení názvosloví organických sloučenin. V biochemii klademe důraz na vazbu na biologii buňky a fyziologii člověka a pochopení základních procesů – metabolismus sacharidů, lipidů a proteinů, dýchání, fotosyntézy a proteosyntézy na biochemickém základě.

Obecně v Přírodní škole zdůrazňujeme v chemii následující témata a aspekty:

- Osvojení jednoduchých praktických postupů, zvl. ve vazbě na výzkum přírodního prostředí, vč. jednoduché anorganické analýzy neznámých látek.
- Pochopení a aplikace základních zákonitostí anorganických a organických látek – vztahu mezi jejich strukturou a vlastnostmi.
- Chápání chemie jako oboru prostupujícího všemi obory lidské činnosti, schopnost z chemického hlediska vysvětlit okolní jevy se zvláštním důrazem na chemický aspekt přírodovědných výzkumů a příslušných partií ve výuce zeměpisu, fyziky a biologie. K tomuto směřují kromě terénních výzkumů a cvičení i tematicky zaměřené projekty (např. koloběh vody ad.)

3) rozpracování očekávaných výstupů a učiva z RVP ZV do ročníků

Realizace vzdělávacího obsahu některých tematických celků průřezových témat, popřípadě ostatních vyučovacích předmětů, která se odehrává v rámci výuky Chemie je uvedena formou odkazu u příslušného učiva.

Třída: PRIMA

Neprobíhá výuka chemie jako zvláštního předmětu. Témata stavba atomu probírána v rámci fyziky a chemické látky v okolním prostředí v biologii (buňka, životní prostředí živočichů) a zeměpisu (fyzický zeměpis-hydrosféra, atmosféra, litosféra).

Třída: SEKUNDA

SMĚSI

Očekávané výstupy

žák

- rozlišuje směsi a chemicky čisté látky
- vypočítá složení roztoků, připraví prakticky roztok daného složení
- vysvětlí základní faktory ovlivňující rozpouštění pevných látek
- navrhne postupy a prakticky provede oddělování složek směsí o známém složení; uvede příklady oddělování složek v praxi
- rozliší různé druhy vody a uvede příklady jejich výskytu a použití
- uvede příklady znečišťování vody a vzduchu v pracovním prostředí a domácnosti, navrhne nejvhodnější preventivní opatření a způsoby likvidace znečištění

Učivo (podmínky)

- Chemie – čím se zabývá, vznik a vývoj, základní pojmy: prvek, sloučenina, směs, roztok a jeho koncentrace, atom, molekula.
- Látky a jejich přeměny. Jak zjišťujeme vlastnosti látek? Čím se látky od sebe liší? Jak provádíme jednoduché chemické pokusy? Voda, čistota vody, vzduch, znečištění ovzduší a oheň.
- Koloběh, úprava a čištění vody, voda v přírodě i v civilizaci (*PT Environmentální výchova*).

ČÁSTICOVÉ SLOŽENÍ LÁTEK A CHEMICKÉ PRVKY

Očekávané výstupy

žák

- používá pojmy atom a molekula ve správných souvislostech
- rozlišuje chemické prvky a chemické sloučeniny a pojmy užívá ve správných souvislostech
- orientuje se v periodické soustavě chemických prvků, rozpozná vybrané kovy a nekovy a usuzuje na jejich možné vlastnosti

Učivo (podmínky)

- Atomové jádro. Soudržnost, velikost, složení, rozpad jádra. Přirozená a umělá radioaktivita a její typy. Princip jaderné elektrárny, případně zbraně. Zná vliv radioaktivního záření na živé organismy. Dozimetrie (*PT Environ. výchova, přesah D*).

- Elektronový obal. Elektronegativita
- Chemická vazba, její typy, délka vazby, pevnost vazby, násobná vazba. Teorie elektronových sfér.
- Periodická soustava prvků - její zákonitosti a možnosti využití. Skupiny a periody. Typy prvků. Periodický zákon. Formy a místa výskytu nejdůležitějších prvků v přírodě
- Chemické prvky a jejich vlastnosti.
- Kovy – železo, hliník, měď, zinek, stříbro, zlato, olovo, alkalické kovy. Nekovy – vodík, kyslík, halogeny, síra, uhlík, fosfor, vzácné plyny. Výskyt v přírodě, vliv na prostředí a význam pro člověka.

CHEMICKÉ REAKCE

Očekávané výstupy

žák

- rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí, provede jejich klasifikaci a zhodnotí jejich využívání

Učivo (podmínky)

- Základní typy chemických reakcí.

ANORGANICKÉ SLOUČENINY

Očekávané výstupy

žák

- porovná vlastnosti a použití vybraných prakticky významných oxidů, kyselin, hydroxidů a solí a posoudí vliv významných zástupců těchto látek na životní prostředí
- vysvětlí vznik kyselých dešťů, uvede jejich vliv na životní prostředí a uvede opatření, kterými jim lze předcházet
- orientuje se na stupnici pH, změří reakci roztoku univerzálním indikátorovým papírkem a uvede příklady uplatňování neutralizace v praxi

Učivo (podmínky)

- Nejdůležitější skupiny anorganických sloučenin - oxidy, halogenidy, hydridy, sulfidy, halogenidy. Vlastnosti, výskyt, význam v přírodě a pro člověka.
- Kyseliny, hydroxidy, pojem kyselosti a zásaditosti, pH, neutralizace, soli. Výskyt a význam.
- Názvosloví anorganických sloučenin (sulfidy, oxidy, hydroxidy, kyslíkaté a bezkyslíkaté kyseliny, soli kyselin). Strukturní vzorce, parciální náboje, určení typu vazby.

POZOROVÁNÍ, POKUS A BEZPEČNOST PRÁCE

Očekávané výstupy

žák

- určí společné a rozdílné vlastnosti látek
- pracuje bezpečně s vybranými dostupnými a běžně používanými látkami a hodnotí jejich rizikovost; posoudí nebezpečnost vybraných dostupných látek, se kterými zatím pracovat nesmí
- pracuje samostatně podle zadání učitele, pozoruje a zaznamená výsledky pokusu, s pomocí učitele vysvětlí pozorované děje

Učivo (podmínky)

- Praktická laboratorní cvičení, zásady bezpečnosti, jednoduché pracovní postupy v laboratoři, pozorování, pokus, interpretace, vypracování protokolu

ČÁSTICOVÉ SLOŽENÍ LÁTEK A CHEMICKÉ PRVKY

Očekávané výstupy

žák

- používá pojmy atom a molekula ve správných souvislostech
- rozlišuje chemické prvky a chemické sloučeniny a pojmy užívá ve správných souvislostech
- orientuje se v periodické soustavě chemických prvků, rozpozná vybrané kovy a nekovy a usuzuje na jejich možné vlastnosti

Učivo (podmínky)

- Periodická soustava prvků. Periodický zákon.
- Názvosloví anorganických sloučenin (oxidy, sulfidy, hydridy, halogenidy, kyslíkaté a bezkyslíkaté kyseliny, soli kyselin, hydrogen soli)
- Základní chemické výpočty, hmotnostní zlomek, látkové množství, molární hmotnost. Vyjadřování složení roztoků, koncentrace, molární koncentrace, míšení roztoků.

ANORGANICKÉ SLOUČENINY

Očekávané výstupy

žák

- porovná vlastnosti a použití vybraných prakticky významných oxidů, kyselin, hydroxidů a solí a posoudí vliv významných zástupců těchto látek na životní prostředí
- vysvětlí vznik kyselých dešťů, uvede jejich vliv na životní prostředí a uvede opatření, kterými jim lze předcházet

Učivo (podmínky)

- Prvky 1., 2. a 3. hlavní podskupiny, jejich vlastnosti, výskyt, význam a sloučeniny.
- Prvky 4. a 5. hlavní podskupiny, jejich vlastnosti, výskyt, význam a sloučeniny.
- Prvky 6., 7. a 8. hlavní podskupiny, jejich vlastnosti, výskyt, význam a sloučeniny.
- Prvky vedlejších podskupin.

CHEMICKÉ REAKCE

Očekávané výstupy

žák

- rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí, provede jejich klasifikaci a zhodnotí jejich využívání
- přečte chemické rovnice a s užitím zákona zachování hmotnosti vypočítá hmotnost výchozí látky nebo produktu
- aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu
- orientuje se na stupnici pH, změří reakci roztoku univerzálním indikátorovým papírkem a uvede příklady uplatňování neutralizace v praxi

Učivo (podmínky)

- Chemické reakce, jejich typy, zápis rovnicemi, vyčíslení rovnic. Elektrochemická řada napětí kovů. Zákon zachování hmotnosti. Jednoduché výpočty z chemických rovnic.

CHEMIE A SPOLEČNOST

Očekávané výstupy

žák

- zhodnotí využívání prvotních a druhotných surovin z hlediska trvale udržitelného rozvoje na Zemi
- aplikuje znalosti o principech hašení požárů na řešení modelových situací z praxe
- orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka

Učivo (podmínky)

- Člověk a anorganická chemie, suroviny, chemický průmysl, chemické havárie, chování v případě havárie (*PT Osobnostní a sociální výchova, Environmentální výchova, přesah: VZ*)
- Anorganická chemie a životní prostředí; voda, vzduch, půda, globální ekologické problémy (*PT Environmentální výchova*)
- Technologie úpravy a čištění vody (*PT Environmentální výchova*)
- Základy meteorologie (*spolu se Z a F, viz Jarní výjezd*)

POZOROVÁNÍ, POKUS A BEZPEČNOST PRÁCE

Očekávané výstupy

žák

- určí společné a rozdílné vlastnosti látek
- pracuje bezpečně s vybranými dostupnými a běžně používanými látkami a hodnotí jejich rizikovost; posoudí nebezpečnost vybraných dostupných látek, se kterými zatím pracovat nesmí
- objasní nejefektivnější jednání v modelových příkladech havárie s únikem nebezpečných látek

Učivo (podmínky)

- Praktická laboratorní cvičení k jednotlivým tématům, zásady bezpečnosti práce, praktické využívání chemického anorganického názvosloví.
- Kvalitativní analytická chemie anorganických látek.
- Chemie a životní prostředí – vlastní (i skupinové) sledování chemických látek v okolním prostředí, vyhodnocení, zaprotokolování a interpretace získaných údajů. (*PT Environmentální výchova*)

Třída: KVARTA

ČÁSTICOVÉ SLOŽENÍ LÁTEK A CHEMICKÉ PRVKY

Očekávané výstupy

žák

- používá pojmy atom a molekula ve správných souvislostech
- rozlišuje chemické prvky a chemické sloučeniny a pojmy užívá ve správných souvislostech
- orientuje se v periodické soustavě chemických prvků, rozpozná vybrané kovy a nekovy a usuzuje na jejich možné vlastnosti

Učivo (podmínky)

- Periodická soustava prvků. Periodický zákon.
- Názvosloví anorganických sloučenin (oxidy, sulfidy, hydridy, halogenidy, kyslíkaté a bezkyslíkaté kyseliny, soli kyselin, hydrogensoli)
- Základní chemické výpočty, relativní atomová a molekulová hmotnost, hmotnostní zlomek, látkové množství, molární hmotnost. Vyjadřování složení roztoků, koncentrace, molární koncentrace, míšení roztoků.

ORGANICKÉ SLOUČENINY

Očekávané výstupy

žák

- rozliší nejjednodušší uhlovodíky, uvede jejich zdroje, vlastnosti a použití
- zhodnotí užívání fosilních paliv a vyráběných paliv jako zdrojů energie a uvede příklady produktů průmyslového zpracování ropy
- rozliší vybrané deriváty uhlovodíků, uvede jejich zdroje, vlastnosti a použití
- orientuje se ve výchozích látkách a produktech fotosyntézy a koncových produktů biochemického zpracování, především bílkovin, tuků, sacharidů.
- určí podmínky postačující pro aktivní fotosyntézu
- uvede příklady zdrojů bílkovin, tuků, sacharidů a vitaminů

Učivo (podmínky)

- Úvod do organické chemie, vlastnosti uhlíku a jeho sloučenin, úvod do organického názvosloví, typy vzorců, základní typy činidel a reakcí organických sloučenin.
- Alkany a jejich vlastnosti, radikálová substituce; alkeny a alkiny, adice; význam a výskyt v přírodě. Výskyt, těžba a zpracování ropy. Názvosloví uhlovodíků.
- Halogenderiváty uhlovodíků (freony, DDT, polymery), kov-deriváty uhlovodíků, dusíkaté deriváty uhlovodíků – u všech názvosloví, reakce, vlastnosti, využití a výskyt.
- Kyslíkaté deriváty uhlovodíků (étery, karbonylové sloučeniny, karboxylové kyseliny, estery; esterifikace) - názvosloví, reakce, vlastnosti, využití, výskyt.
- Systém a názvosloví organické chemie (celkový přehled)
- Aminokyseliny, peptidy, bílkoviny, nukleové kyseliny, proteosyntéza.
- Sacharidy a lipidy, membrány.
- Biochemie buňky a lidského organismu
- Přehled biochemie

POZOROVÁNÍ, POKUS A BEZPEČNOST PRÁCE

Očekávané výstupy

žák

- určí společné a rozdílné vlastnosti látek
- pracuje bezpečně s vybranými dostupnými a běžně používanými látkami a hodnotí jejich rizikovost; posoudí nebezpečnost vybraných dostupných látek, se kterými zatím pracovat nesmí
- objasní nejefektivnější jednání v modelových příkladech havárie s únikem nebezpečných látek

Učivo (podmínky)

- Praktická laboratorní cvičení k jednotlivým tématům, zásady bezpečnosti práce. Prokáže aplikace chemického anorganického názvosloví.
- Kvalitativní analytická chemie anorganických látek (*PT Environmentální výchova*).

CHEMIE A SPOLEČNOST

Očekávané výstupy

žák

- zhodnotí využívání prvotních a druhotných surovin z hlediska trvale udržitelného rozvoje na Zemi
- aplikuje znalosti o principech hašení požárů na řešení modelových situací z praxe
- orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka

Učivo (podmínky)

- Chemie a životní prostředí - aktivní účast na některé školní nebo mimoškolní akci zabývající se problémem životního prostředí (EIA, práce s veřejností, osvětová činnost, příprava a realizace petiční akce, happeningu apod.) *(PT Environmentální výchova, Výchova demokratického občana, Mediální výchova; projekt spolu s Bi, OV)*
- Zdravotnický kurz – teoretické i praktické zásady první pomoci. Obvazová technika, vybavení lékárničky. Základy anatomie a fyziologie člověka. Léčba infekčních onemocnění, základy hygieny. Laická první pomoc při požáru a při chemické havárii. *(PT Osobnostní a sociální výchova, přesahy: OV, TV)*

BIOLOGIE

Charakteristika vyučovacího předmětu

1) obsahové, časové a organizační vymezení

Obsahové vymezení předmětu odpovídá vzdělávacímu obsahu vzdělávacího oboru Biologie tak, jak byl stanoven v RVP ZV. Předmět je zařazen do všech čtyř ročníků nižšího stupně osmiletého gymnázia v hodinové dotaci 2 vyučovací hodiny týdně. Vzhledem k tomu, že v jeho rámci je integrována řada témat z průřezového tématu Environmentální výchova a na jeho ploše dochází začlenění praktického poznávání přírody do výchovně vzdělávacího systému Přírodní školy, odehrává se výuka Biologie velkou měrou v programech projektových dní a studijních výjezdů. Témata biologie jsou součástí komplexních výzkumných projektů (viz Charakteristika ŠVP).

2) výchovné a vzdělávací strategie

Biologie navazuje na výuky přírodovědy na prvním stupni základní školy. Patří mezi podmínkové předměty (viz Charakteristika ŠVP).

Z hlediska vzdělávacího obsahu je v prvním ročníku důraz kladen na praktické poznávání živočichů a rostlin v jejich přirozeném prostředí, základy praktické ekologie i ekologického myšlení. Vstupní důraz je kladen na strukturu a fungování buňky, základní charakteristiku živé hmoty a přehled hlavních skupin organismů. Systematická výuka se v tomto roce věnuje především zoologii.

Ve druhém ročníku je kladen hlavní důraz na obecnou i systematickou botaniku a mykologii. V praktické oblasti jsou rozšiřována ekologická témata (průzkum rostlinných a živočišných společenstev, vyhodnocování jejich stability a původnosti, hodnocení zásahů člověka, introdukce nových druhů ad.), větší důraz je kladen na práci s mikroskopy i dalšími pomůckami pro biologický průzkum.

Třetí ročník je pak věnován základům antropologie, anatomie a fyziologie člověka. Na zvládnutí tohoto tématu je věnován na Gymnáziu Přírodní škola zvýšený důraz, mj. i ve vztahu k aplikaci získaných poznatků při praktické první pomoci a biologické interpretaci běžných situací a lidském životě.

Čtvrtý ročník se zpočátku věnuje genetice a základům molekulární biologie. Zdůrazněno je porozumění základním biologickým procesům a praktické využití genetických poznatků. Většina čtvrtého ročníku je věnována geologii. Tomuto tématu je taktéž věnována na naší škole zvýšená pozornost, zvláště zdůrazňujeme vazby mezi živou a neživou přírodou (abiotická složka ekosystému), krajinu i lidskou společnost. Zvýšený důraz je kladen na praktickou aplikaci (poznávání nerostů a hornin, zvládnutí jednoduchého geologického mapování ad.). V rámci tématu historické geologie a paleontologie se snažíme shrnout i v nižším stupni probrané systematické skupiny živých organismů v jejich evolučním aspektu se zdůrazněním alternativních pohledů na problematiku.

Obecně v Přírodní škole zdůrazňujeme v biologii následující témata a aspekty:

- Praktické poznávání přírodnin (minerály, horniny, rostliny a rostlinná společenstva, živočichové), „čtení v knize přírody“ (schopnost průzkumu a interpretace na zadané přírodní lokalitě - geologický vývoj, popsání a zhodnocení fytocenózy a zoocenózy- původnost, ekologická stabilita, působení člověka, vč. rozpoznání činnosti člověka na lokalitě v minulosti), včetně návrhů na případnou ochranu nebo optimální využití lokality. Tato témata jsou realizována především v rámci praktických terénních cvičení na výjezdech nebo v rámci expedičních výzkumů během celého nižšího stupně studia.
- Biologie člověka, praktická aplikace první pomoci a základů urgentní medicíny. Toto téma prolíná všemi lety zvláště v rámci tematicky zaměřených každoročních výjezdů (*Jarní nebo Podzimní výjezd* - viz *charakteristika ŠVP*). Zde probíhá nejen teoretická

výuka, ale i nácvik aplikace a modelový simulační závod, na kterém si žáci vše mohou vyzkoušet v praxi.

- Vztah k životnímu prostředí a jeho poznávání a ochraně. Prožívání přírody jako součást sebe sama, jako prostoru poznávání nového a odhalování tajemství. Jako místo ztišení a prožití hlubší dimenze vlastního bytí. K tomu jsou směřovány některé aktivity v rámci studijních výjezdů, ale i sám charakter naší práce – delší pobyty ve volné přírodě včetně přespávání, navracení se na tradiční místa, realizace aktivit k jejich ochraně apod.

3) rozpracování očekávaných výstupů a učiva z RVP ZV do ročníků

Realizace vzdělávacího obsahu některých tematických celků průřezových témat, popřípadě ostatních vyučovacích předmětů, která se odehrává v rámci výuky biologie je uvedena formou odkazu u příslušného učiva.

Třída: PRIMA

OBECNÁ BIOLOGIE

Očekávané výstupy

žák

- rozliší projevy a podmínky života, orientuje se v daném přehledu vývoje organismů
- popíše základní stavbu buňky a objasní funkci základních organel
- rozpozná, porovná a objasní funkci základních orgánů (orgánových soustav) živočichů
- třídí organismy (živočišná říše) a zařadí vybrané organismy do říší a nižších taxonomických jednotek

Učivo (podmínky)

- Základní vlastnosti živých organismů. Vznik života. Buňka. Stavba a fungování, buněčné organely, buněčné dýchání.
- Přehled vývoje a systematického třídění organismů na Zemi.

BIOLOGIE ŽIVOČICHŮ

Očekávané výstupy

žák

- porovná základní vnější a vnitřní stavbu vybraných živočichů a vysvětlí funkci jednotlivých orgánů
- rozlišuje a porovná jednotlivé skupiny živočichů, určuje vybrané živočichy, zařazuje je do hlavních taxonomických skupin
- odvodí na základě pozorování základní projevy chování živočichů v přírodě, na příkladech objasní jejich způsob života a přizpůsobení danému prostředí
- zhodnotí význam živočichů v přírodě i pro člověka uplatňuje zásady bezpečného chování ve styku se živočichy

Učivo (podmínky)

- Základní prvoci, živočišné houby, žahavci, ploštěnci
- Hlísti, kroužkovci, měkkýši.
- Trilobiti, korýši, pavoukovci (členovci obecně).
- Hmyz a ostnokožci.
- Bezobratlí – celkový přehled systému a evoluce.
- Zajímavé ryby a paryby.
- Zajímaví obojživelníci a plazi (žáby, čolci, mloci, hadi, ještěři, želvy a krokodýli).

BIOLOGIE ČLOVĚKA

Očekávané výstupy

žák

- aplikuje první pomoc při poranění a jiném poškození těla

Učivo (podmínky)

- Zdravotnický kurz – teoretické i praktické zásady první pomoci. Obvazová technika, vybavení lékárníčky. Základy anatomie a fyziologie člověka. (PT Osobnostní a sociální výchova, přesahy: OV, TV) (Jarní nebo podzimní studijní výjezd)

ZÁKLADY EKOLOGIE

Očekávané výstupy

žák

- uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi
- vysvětlí podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech a zhodnotí jejich význam
- vysvětlí pojmy adaptace, limitující faktor, mezní kapacita prostředí, uvede příklady

Učivo (podmínky)

- Charakteristika základních ekosystémů ČR (les, louka, pole, rybník, okolí lidských obydlí). Potravní řetězec, vlivy člověka. Základní ekologické pojmy. (PT Environmentální výchova)
- Průzkum ekosystému v terénu – terénní práce. (realizováno v rámci květnového výjezdu) (PT Environmentální výchova)

PRAKTICKÉ POZNÁVÁNÍ PŘÍRODY

Očekávané výstupy

žák

- aplikuje praktické metody poznávání přírody
- dodržuje základní pravidla bezpečnosti práce a chování při poznávání živé a neživé přírody

Učivo (podmínky)

- Práce s mikroskopem, příprava preparátu z daného materiálu, zakreslení pozorovaného objektu. Tvorba protokolu. (Projektový den)
- Praktické poznávání rostlin ve volné přírodě. (Projektový den, studijní výjezd v květnu) (PT Environmentální výchova)
- Praktické poznávání živočichů na obrázcích a ve volné přírodě. (PT Environmentální výchova)

Třída: SEKUNDA

OBEČNÁ BIOLOGIE A GENETIKA

Očekávané výstupy

žák

- popíše základní rozdíly mezi buňkou rostlin, živočichů a bakterií a objasní funkci základních organel

Učivo (podmínky)

- Základní vlastnosti živých organismů. Vznik života. Buňka. Stavba a fungování, buněčné organely, buňka bakteriální, živočišná, houbová a rostlinná. Dýchání a fotosyntéza.

BIOLOGIE ŽIVOČICHŮ

Očekávané výstupy

žák

- porovná základní vnější a vnitřní stavbu vybraných živočichů a vysvětlí funkci jednotlivých orgánů
- rozlišuje a porovná jednotlivé skupiny živočichů, určuje vybrané živočichy, zařazuje je do hlavních taxonomických skupin
- odvodí na základě pozorování základní projevy chování živočichů v přírodě, na příkladech objasní jejich způsob života a přizpůsobení danému prostředí
- zhodnotí význam živočichů v přírodě i pro člověka uplatňuje zásady bezpečného chování ve styku se živočichy

Učivo (podmínky)

- Zajímaví ptáci.
- Zajímaví savci (hmyzožravci, hlodavci, šelmy, kopytníci)
- Obratlovci – celkový přehled systému a evoluce.
- Chování živočichů – základní okruhy chování živočichů, pozorování a jeho interpretace – Exkurze do Zoo Praha (*Projektový den*)

BIOLOGIE HUB

Očekávané výstupy

žák

- rozpozná naše nejznámější jedlé a jedovaté houby s plodnicemi a porovná je podle charakteristických znaků
- vysvětlí různé způsoby výživy hub a jejich význam v ekosystémech a místo v potravních řetězcích
- objasní funkci dvou organismů ve stélce lišejníků

Učivo (podmínky)

- Houby. Jejich zvláštnosti, způsob života a výživy, stavba těla, srovnání s ostatními říšemi organismů, význam, zajímavosti. Lišejníky a jejich ekologický význam.

BIOLOGIE ROSTLIN

Očekávané výstupy

žák

- odvodí na základě pozorování uspořádání rostlinného těla od buňky přes pletiva až k jednotlivým orgánům
- porovná vnější a vnitřní stavbu jednotlivých orgánů a uvede praktické příklady jejich funkcí a vztahů v rostlině jako celku
- vysvětlí princip základních rostlinných fyziologických procesů a jejich využití při pěstování rostlin
- rozlišuje základní systematické skupiny rostlin a určuje jejich význačné zástupce pomocí klíčů a atlasů
- odvodí na základě pozorování přírody závislost a přizpůsobení některých rostlin podmínkám prostředí

Učivo (podmínky)

- Úvod do biologie rostlin, srovnání rostlin s ostatními říšemi organismů, rostlinná buňka. Hlavní děje v buňce (dýchání, fotosyntéza, proteosyntéza, dělení buňky)
- Stavba těla (pletiva) a tělních orgánů mnohobuněčných rostlin (kořen, stonek, list). Růst a vývoj rostlin, rostlina jako chemická továrna, rostlina a její bezprostřední okolí.
- Řasy, mechy, kapradiny, přesličky, plavuně. Znaky, způsob života, hlavní zástupci u nás, zajímavosti.
- Nahosemenné rostliny. Znaky, způsob života, hlavní zástupci u nás, zajímavosti.
- Krytosemenné rostliny. Stavba rozmnožovacích orgánů (květ, plod), způsob života, rozdělení na rostliny jednoděložné a dvouděložné.
- Nejdůležitější čeledi krytosemenných rostlin. Hlavní zástupci u nás.
- Přehled systému a evoluce rostlin.

BIOLOGIE ČLOVĚKA

Očekávané výstupy

žák

- aplikuje první pomoc při poranění a jiném poškození těla

Učivo (podmínky)

- Zdravotnický kurz – teoretické i praktické zásady první pomoci. Obvazová technika, vybavení lékárníčky. Základy anatomie a fyziologie člověka. *(PT Osobnostní a sociální výchova, přesahy: VZ, OV, TV) (Jarní nebo podzimní studijní výjezd)*

ZÁKLADY EKOLOGIE

Očekávané výstupy

žák

- uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi
- rozlišuje a uvede příklady systémů organismů – populace, společenstva, ekosystémy a objasní na základě příkladu základní princip existence živých a neživých složek ekosystému
- vysvětlí podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech a zhodnotí jejich význam
- uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí a příklady narušení rovnováhy ekosystému

Učivo (podmínky)

- Základy ekologie rostlin, vazba jednotlivých druhů rostlin na prostředí, rostlinná populace a společenstva a jejich průzkum; hlavní původní rostlinná společenstva naší krajiny, ekologická stabilita, vegetační pásy na Zemi. *(PT Environmentální výchova)* Součástí výukového programu k tématu je Exkurze do Botanické zahrady *(Projektový den)*
- Průzkum ekosystému v terénu – terénní práce. Interpretace výzkumů, potravní řetězec, vliv člověka na ekosystém (ruderalizace, introdukce atp.) *(Studijní výjezd v květnu) (PT Environmentální výchova)*

PRAKTICKÉ POZNÁVÁNÍ PŘÍRODY

Očekávané výstupy

žák

- aplikuje praktické metody poznávání přírody

- dodržuje základní pravidla bezpečnosti práce a chování při poznávání živé a neživé přírody

Učivo (podmínky)

- Práce s mikroskopem, příprava preparátu z daného materiálu, zakreslení pozorovaného objektu. Tvorba protokolu. Samostatná příprava přírodnin pro praktické cvičení. (*přesah: SP*) (*Projektové dny*)
- Praktické poznávání rostlin ve volné přírodě dvakrát za rok v odlišných regionech. Interpretace ekologických nároků rostlin. (*Projektový den, studijní výjezd v květnu*) (*PT Environmentální výchova*)
- Praktické poznávání živočichů na obrázcích a ve volné přírodě, poznávání hlasů nejběžnějších ptáků. (*PT Environmentální výchova*)

NEŽIVÁ PŘÍRODA

Očekávané výstupy

žák

- rozpozná podle charakteristických vlastností vybrané nerosty a horniny s použitím určovacích pomůcek

Učivo (podmínky)

- Praktické poznávání základních hornin, zařazení hornin do genetických skupin. Geologické podloží jako základ ekosystému. (*PT Environmentální výchova*)

Třída: TERCIE

OBEČNÁ BIOLOGIE A GENETIKA

Očekávané výstupy

žák

- uvede na příkladech z běžného života význam virů a bakterií v přírodě i pro člověka

Učivo (podmínky)

- Stavba a funkce prokaryotní buňky - srovnání s buňkou eukaryotní. Typy a význam bakterií a sinic. Patogenní bakterie, nemoci bakteriálního původu a základy hygieny. Význam koloběhu dusíku.
- Stavba a funkce viru. Typy a význam virů. Reprodukční strategie virů. Nemoci virového původu a základy léčby virových onemocnění. Významné viry dneška.

BIOLOGIE ČLOVĚKA

Očekávané výstupy

žák

- určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy
- orientuje se v základních vývojových stupních fylogeneze člověka
- objasní vznik a vývin nového jedince od početí až do stáří
- rozlišuje příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence a léčby, objasní význam zdravého způsobu života
- aplikuje první pomoc při poranění a jiném poškození těla

Učivo (podmínky)

- Člověk v systému živého i neživého světa. Mytologický, náboženský, biologický, psychologický a sociální aspekt. Vývoj rodu Homo v geologické minulosti. Člověk jako biologický organismus. *(přesah: D, Čj, OV)*
- Soustava pohybová, opěrná a krycí (kostra, svalstvo, šlachy, kůže, sliznice; úrazy), anatomie a fyziologie, poruchy, latinské názvy
- Soustava oběhová a imunitní (srdce, krev, míza, tkáňový mok, imunitní systém, termoregulace, řízení).
- Soustava trávicí, vylučovací a dýchací (včetně dějů na buněčné úrovni) anatomie a fyziologie, poruchy, latinské názvy
- Soustava regulační a řídící (hormonální a nervový systém, CNS, smysly), anatomie a fyziologie, poruchy, latinské názvy
- Vyšší nervová činnost (paměť, myšlení, druhá signální soustava, Pavlovovy typy, systém potřeb, motivace a obranné chování).
- Reprodukční soustava, anatomie, fyziologie, poruchy; lidská sexualita a její evoluce; prenatální a postnatální vývoj člověka.
- Lidský organismus ve zdraví a nemoci – syntéza, zdravý způsob života
- Zdravotnický kurz – teoretické i praktické zásady první pomoci. Obvazová technika, vybavení lékárničky. Základy anatomie a fyziologie člověka. Léčba infekčních onemocnění, základy hygieny, epidemiologie *(Jarní nebo podzimní výjezd) (PT Osobnostní a sociální výchova, přesahy: OV, TV)*

ZÁKLADY EKOLOGIE

Očekávané výstupy

žák

- uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi
- rozlišuje a uvede příklady systémů organismů – populace, společenstva, ekosystémy a objasní na základě příkladu základní princip existence živých a neživých složek ekosystému

Učivo (podmínky)

- Průzkum ekosystému v terénu – terénní práce. Interpretace výzkumů – vazba ekosystému na abiotické složky prostředí – geologické podloží, vodní režim, typy půd. *(Studijní výjezd v květnu) (PT Environmentální výchova)*

PRAKTICKÉ POZNÁVÁNÍ PŘÍRODY

Očekávané výstupy

žák

- aplikuje praktické metody poznávání přírody
- rozpozná podle charakteristických vlastností vybrané nerosty a horniny s použitím určovacích pomůcek
- dodržuje základní pravidla bezpečnosti práce a chování při poznávání živé a neživé přírody

Učivo (podmínky)

- Praktické postupy při určování minerálů a hornin. Kreslení vzorků, chemická identifikace karbonátů. v mineralogii. Vlastnosti minerálů – průhlednost, lesk, barva, tvrdost (zkouška vrypem), hustota. *(přesah: SP)*
- Poznávání vzorků hornin, identifikace minerálů v hornině. Zařazení do skupiny, popis důležitých vlastností. *(PT Environmentální výchova)*

- Praktické poznávání rostlin ve volné přírodě dvakrát za rok v odlišných regionech. Interpretace ekologických nároků rostlin. (*Projektový den, studijní výjezd v květnu*) (*PT Environmentální výchova*)
- Praktické poznávání živočichů na obrázcích a ve volné přírodě, poznávání hlasů nejběžnějších ptáků. (*PT Environmentální výchova*)

Třída: KVARTA

OBEČNÁ BIOLOGIE A GENETIKA

Očekávané výstupy

žák

- vysvětlí podstatu pohlavního a nepohlavního rozmnožování a jeho význam z hlediska dědičnosti
- uvede příklady dědičnosti v praktickém životě a příklady vlivu prostředí na utváření organismů
- řeší jednoduché příklady s využitím znalostí z genetiky

Učivo (podmínky)

- Základy genetiky – molekulární základy dědičnosti, genetické důsledky mitózy a meiózy, exprese genu – tvorba bílkovin; stavba chromozómu, genetická informace, genetický kód.
- Základní genetické pojmy (gen, alela, genotyp, fenotyp, karyotyp, heterozygot, homozygot, dominance, recesivita, neúplná dominance, kodominance, dědičnost, proměnlivost), Mendelovy zákony.

NEŽIVÁ PŘÍRODA

Očekávané výstupy

žák

- objasní vliv jednotlivých sfér Země na vznik a trvání života
- rozlišuje důsledky vnitřních a vnějších geologických dějů, včetně geologického oběhu hornin i oběhu vody
- porovná význam půdotvorných činitelů pro vznik půdy, rozlišuje hlavní půdní typy a půdní druhy v naší přírodě
- rozlišuje jednotlivá geologická období podle charakteristických znaků
- uvede význam vlivu podnebí a počasí na rozvoj různých ekosystémů a charakterizuje mimořádné události způsobené výkyvy počasí a dalšími přírodními jevy, jejich doprovodné jevy a možné dopady i ochranu před nimi

Učivo (podmínky)

- Země v rámci sluneční soustavy. Vznik sluneční soustavy, vývoj v čase (procesy diferenciací prvků v rámci mlhoviny a význam pro složení planet, zejm. Země) (*přesah: Z*)
- Úvod do geologie. Vývoj poznání „neživé“ přírody v historii (intuitivní, vzhledem k surovinovým potřebám; starověké a středověké geologické „průzkumy“ a poznatky) (*přesah: D*)
- Geologická stavba země. Současný stav vědomostí, způsoby průzkumu hlubokých partií zemského tělesa. (*přesah: Z a F*)
- Geologie svrchních sfér Země – litosféra, Wegenerova teorie kontinent. driftu a deskové tektoniky. Spjaté procesy – magmatismus, metamorfóza, erozní činitelé. (*přesah: Z*)

- Geologické zdroje a zásobníky látek v přírodě – minerály a horniny. Systematická mineralogie (+ obecné principy krystalografie) s důrazem na horninotvorné minerály.
- Horniny vyvřelé – způsob vzniku magmatu v zemském tělese, jeho výstup k povrchu a procesy tuhnutí magmatu za různých podmínek. Dělení vyvřelých (magmatických) hornin a jejich využití – výhody a nevýhody.
- Mimořádné události způsobené přírodními vlivy, jejich příčiny a ochrana před nimi, přírodní světové katastrofy, nejčastější mimořádné události v ČR, povodně
- Horniny sedimentární – procesy vedoucí ke vzniku sedimentu. Význam vody a teploty pro život. Transportní procesy, rozdíl mezi klastickými a chemogenními sedimenty. Dělení a využití sedimentárních hornin.
- Horniny metamorfované – procesy vedoucí k metamorfóze. Vazba jednotlivých typů metamorfózy na geologické struktury a mechanismy (kolizní rozhraní, vulkanicky aktivní oblasti apod.). Základní dělení metamorfovaných hornin a jejich využití.
- Historická geologie – geologická časová škála, stratigrafie a stratigrafické zákony. Významné geologické události v historii země (evento-stratigrafie).
- Základy paleontologie – vývoj života na zemi. (*přesah: D*)
- Regionální geologie Českého masivu. Základní stavební jednotky, poloha a vývoj v čase.
- Surovinové zdroje v České republice (*přesah: Z*)
- Geologické energetické zdroje – konvence a alternativa (*PT Environmentální výchova*)

ZÁKLADY EKOLOGIE

Očekávané výstupy

žák

- uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi
- uvede příklady systémů organismů – populace, společenstva, ekosystémy a objasní na základě příkladu základní princip existence živých a neživých složek ekosystému
- vysvětlí podstatu a význam potravních řetězců v různých ekosystémech
- uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí a příklady narušení rovnováhy ekosystému

Učivo (podmínky)

- Průzkum ekosystému v terénu – terénní práce. Interpretace výzkumů – vazba ekosystému na abiotické složky prostředí – geologické podloží, vodní režim, typy půd, struktura fytocenózy a zoocenózy, koloběh látek a energie, ekologická stabilita, vlivy člověka. (*Studijní výjezd v květnu*) (*PT Environmentální výchova*)

PRAKTICKÉ POZNÁVÁNÍ PŘÍRODY

Očekávané výstupy

žák

- aplikuje praktické metody poznávání přírody
- dodržuje pravidla bezpečnosti práce a chování při poznávání živé a neživé přírody

Učivo (podmínky)

- Praktické poznávání rostlin ve volné přírodě. Interpretace ekologických nároků rostlin. (*studijní výjezd v květnu*) (*PT Environmentální výchova*)
- Praktické poznávání živočichů na obrázcích a ve volné přírodě, poznávání hlasů nejběžnějších ptáků. (*PT Environmentální výchova*)
- Praktické postupy při určování minerálů a hornin. Kreslení vzorků, chemická identifikace karbonátů. Vlastnosti minerálů – průhlednost, lesk, barva, tvrdost (zkouška), hustota.

ZEMĚPIS

Charakteristika vyučovacího předmětu

1) obsahové, časové a organizační vymezení

Obsahové vymezení předmětu odpovídá vzdělávacímu obsahu vzdělávacího oboru Zeměpis tak, jak byl stanoven v RVP ZV a dále vzdělávacímu obsahu vybraných tematických okruhů průřezových témat Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova a Environmentální výchova. Předmět je vyučován dvě vyučovací hodiny týdně ve všech ročnících nižšího gymnázia.

2) výchovné a vzdělávací strategie

Výuka zeměpisu (podmínkový předmět – viz Charakteristika ŠVP) na nižším stupni osmiletého Gymnázia Přírodní škola klade důraz především na dobře zvládnuté základní učivo, které je na vyšším stupni dále rozšířeno.

Cílem výuky zeměpisu je, aby žáci

- získali systematický přehled o oboru geografie
- pochopili a naučili se základní pojmy a uměli tyto pojmy používat ve správném kontextu
- získali mentální prostorovou orientaci v rámci celého světa, kontinentu, Česka a Prahy
- uměli číst informace z mapy, grafů, tabulek a jiných grafických záznamů
- chápali vztahy mezi objekty a jevy
- přemýšleli nad základními zeměpisnými otázkami (Kde to je? Jaké to je? Proč je to tam? Jak to vzniklo? Jaký to má vliv? Jak by to mělo být uzpůsobeno vzájemnému užítku člověka i přírody?)⁸

Ke splnění těchto cílů slouží jednak výuka ve škole, která je realizována s využitím všech dostupných zeměpisných pomůcek (zeměpisné atlasy, nástěnné mapy, globy, příslušné počítačové programy apod.), jednak časté pobyty žáků v přírodě, kde si osvojují praxi pohybu v terénu, práci s mapou a orientaci v krajině. V průběhu čtyř let studia se žáci alespoň jednou zúčastní každého ze tří kurzů⁹, které probíhají obvykle na Jarním výjezdu (viz Charakteristika ŠVP) nebo v rámci projektové středy. Kurzy jsou zaměřeny na kartografii (základní pravidla pro tvorbu mapy, konstrukce profilu terénem podle zadané mapy, tvorba plánu zadaného území), orientaci na Zemi a na nebeské sféře (zeměpisné souřadnice, astronomické souřadnice), základní orientace podle nebeských objektů) a meteorologii (atmosférické jevy, druhy oblaků, předpovídání počasí, práce se synoptickou mapou; přesah Bi, F). Téma kurzu se může změnit dle aktuální situace ve světě a ve společnosti. Žáci musí také opakovaně prokazovat dovednost praktického využití zeměpisu (např. podmínka orientační běh nebo základní místopis světa, Česka a Prahy).

⁸ Převzato z Mezinárodní charty geografického vzdělávání, viz KÜHNLOVÁ, Hana. Kapitoly z didaktiky geografie. Praha: Karolinum, 1999.

⁹ Jednoho kurzu se účastní vždy celá škola, proto nejsou kurzy pevně rozvrženy do jednotlivých ročníků. Na těchto kurzech studenti aplikují poznatky z hodin a provádějí praktická cvičení v terénu.

3) rozpracování očekávaných výstupů a učiva z RVP ZV do ročníků

a) celkový přehled

	<i>Tematické celky</i>	<i>Související průřezová témata</i>
Prima	1) Geografické informace, zdroje dat, kartografie a topografie 2) Přírodní obraz Země 3) Regiony světa - místopis 4) Životní prostředí 5) Česká republika - místopis 6) Terénní geografická výuka, praxe a aplikace	Environmentální výchova (2, 4)
Sekunda	1) Regiony světa 2) Česká republika - místopis 3) Terénní geografická výuka, praxe a aplikace	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (1) Environmentální výchova (1) Multikulturní výchova (1)
Tercie	1) Regiony světa 2) Společenské a hospodářské prostředí 3) Česká republika - místopis 4) Terénní geografická výuka, praxe a aplikace	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (1, 2) Environmentální výchova (1) Multikulturní výchova (1, 2)
Kvarta	1) Regiony světa 2) Česká republika 3) Terénní geografická výuka, praxe a aplikace	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (1, 2) Environmentální výchova (1, 2) Multikulturní výchova (1)

b) podrobné rozpracování

Realizace vzdělávacího obsahu ostatních vyučovacích předmětů, která se odehrává v rámci výuky Zeměpisu je uvedena formou odkazu u příslušného učiva.

Třída: PRIMA

GEOGRAFICKÉ INFORMACE, ZDROJE DAT, KARTOGRAFIE A TOPOGRAFIE

Očekávané výstupy

žák

- organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů
- používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii
- přiměřeně hodnotí geografické objekty, jevy a procesy v krajinné sféře, jejich určité pravidelnosti, zákonitosti a odlišnosti, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává hranice (bariéry) mezi podstatnými prostorovými složkami v krajině
- vytváří a využívá osobní myšlenková (mentální) schémata a myšlenkové (mentální) mapy jevů a procesů v nich, pro vytváření postojů k okolnímu světu

Učivo (podmínky)

- Základy kartografie – zeměpisná síť a souřadnice, časová pásma, mapa, měřítko, glóbus

PŘÍRODNÍ OBRAZ ZEMĚ

Očekávané výstupy

žák

- umí vysvětlit hypotézy o vzniku vesmíru, chápe životní cyklus hvězd, rozumí pojmům galaxie, mlhovina, hvězda, planeta,
- zhodnotí postavení Země ve vesmíru a srovnává podstatné vlastnosti Země s ostatními tělesy sluneční soustavy
- prokáže na konkrétních příkladech tvar planety Země, zhodnotí důsledky pohybů Země na život lidí a organismů
- rozlišuje a porovnává složky a prvky přírodní sféry, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává, pojmenuje a klasifikuje tvary zemského povrchu
- porovná působení vnitřních a vnějších procesů v přírodní sféře a jejich vliv na přírodu a na lidskou společnost

Učivo (podmínky)

- Vesmír – vznik, vývoj, stavba (galaxie, hvězdy), sluneční soustava, planety (*přesah: Bi, F*)
- Litosféra – vznik Země a její stavba, oceánské a pevninské desky, desková tektonika
- Georeliéf – utváření reliéfu na Zemi, vnitřní a vnější činitelé, systémy hornin (*přesah: Bi*)
- Hydrosféra – rozložení a koloběh vody na Zemi, voda v oceánech, mořské proudy, voda v ledovcích, podzemní voda, řeky a jezera (*přesah: Bi*)
- Atmosféra – stavba a složení atmosféry, počasí a klima, atmosférická cirkulace, znečištění ovzduší (*přesah: Bi*)

REGIONY SVĚTA

Očekávané výstupy

žák

- lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny

Učivo (podmínky)

- Místopis světa

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Očekávané výstupy

žák

- porovnává různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry, rozlišuje na konkrétních příkladech specifické znaky a funkce krajiny
- uvádí konkrétní příklady přírodních a kulturních krajinných složek a prvků, prostorové rozmístění hlavních ekosystémů (biomů)
- uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí

Učivo (podmínky)

- Biosféra – tropy, subtropy, mírný pás, subpolární a polární pás, flóra a fauna v jednotlivých oblastech (*přesah: Bi*).
- „Krajinná sféra“; krajinný ráz, krajinné prvky, práce se starými mapami v krajině. (*přesah: Bi*).
- Přírodní katastrofy – sopky, zemětřesení, tsunami, záplavy, klimatické změny, požáry, možné příčiny, mechanismy, následky, globální ekologické problémy (*přesah: Bi, OV*).

ČESKÁ REPUBLIKA

Očekávané výstupy

žák

- lokalizuje na mapách jednotlivé kraje České republiky a hlavní jádrové a periferní oblasti z hlediska osídlení a hospodářských aktivit

Učivo (podmínky)

- Základní místopis Česka a Prahy.

TERÉNNÍ GEOGRAFICKÁ VÝUKA, PRAXE A APLIKACE

Očekávané výstupy

žák

- ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu
- aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny
- uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech

Učivo (podmínky)

- Orientační běh (*přesah: TV*)

Třída: SEKUNDA

REGIONY SVĚTA

Očekávané výstupy

žák

- rozlišuje zásadní přírodní a společenské atributy jako kritéria pro vymezení, ohraničení a lokalizaci regionů světa
- lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny
- porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států
- zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich

Učivo (podmínky)

- Severní Amerika – reliéf, vodstvo, klima, příroda
- Severní Amerika – obyvatelstvo, hospodářství, politické uspořádání
- Jižní a Střední Amerika - reliéf, vodstvo, klima, příroda
- Jižní a Střední Amerika - obyvatelstvo, hospodářství, politické uspořádání
- Afrika – reliéf, vodstvo, klima, příroda
- Afrika – obyvatelstvo, hospodářství, politické uspořádání
- Asie - reliéf, vodstvo, klima, příroda
- Jihozápadní a jižní Asie - obyvatelstvo, hospodářství, politické uspořádání
- Jihovýchodní a východní Asie – obyvatelstvo, hospodářství, politické uspořádání
- Střední Asie, Zakavkazsko - obyvatelstvo, hospodářství, politické uspořádání
- Místopis světa

ČESKÁ REPUBLIKA

Očekávané výstupy

žák

- lokalizuje na mapách jednotlivé kraje České republiky a hlavní jádrové a periferní oblasti z hlediska osídlení a hospodářských aktivit

Učivo (podmínky)

- Místopis Česka a Prahy

TERÉNNÍ GEOGRAFICKÁ VÝUKA, PRAXE A APLIKACE

Očekávané výstupy

žák

- ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu
- aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny
- uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech

Učivo (podmínky)

- Orientační běh (*přesah: TV*)

Třída: TERCIE

REGIONY SVĚTA

Očekávané výstupy

žák

- rozlišuje zásadní přírodní a společenské atributy jako kritéria pro vymezení, ohraničení a lokalizaci regionů světa
- lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny
- porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států
- zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich

Učivo (podmínky)

- Austrálie a Oceánie – reliéf, vodstvo, klima, příroda (*PT Environmentální výchova*).
- Austrálie a Oceánie – obyvatelstvo, hospodářství, politické uspořádání.
- Polární obl. - reliéf, klima, příroda, hospodářské využití, mezinárodní postavení a výzkum.
- Místopis světa.

SPOLEČENSKÉ A HOSPODÁŘSKÉ PROSTŘEDÍ

Očekávané výstupy

žák

- posoudí na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace, její rozložení, strukturu, růst, pohyby a dynamiku růstu a pohybů, zhodnotí na vybraných příkladech mozaiku multikulturního světa
- posoudí, jak přírodní podmínky souvisí s funkcí lidského sídla, pojmenuje obecné základní geografické znaky sídel

- zhodnotí přiměřeně strukturu, složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje
- porovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit
- porovnává státy světa a zájmové integrace států světa na základě podobných a odlišných znaků
- lokalizuje na mapách jednotlivých světadílů hlavní aktuální geopolitické změny a politické problémy v konkrétních světových regionech

Učivo (podmínky)

- Světové obyvatelstvo I – populační vývoj, přirozená výměna obyvatel, migrace
- Světové obyvatelstvo II – rasy, náboženství, jazyky, světová sídla, urbanizace (*přesah: OV*)
- Světové hospodářství I – vývoj, zemědělství, těžba, průmysl (*přesah: OV*)
- Světové hospodářství II – doprava, služby, věda a výzkum, mezinárodní obchod (*přesah: OV*)
- Politické rozdělení světa – státoprávní uspořádání, federace, mezinárodní organizace, mezinárodní a národní konflikty, státy podle stupně rozvoje (*přesah: OV*)
- Aktuální celospolečenské problémy podle výběru žáka (rasismus, náboženská intolerance, bohatý svět vs. chudý, AIDS v Africe, ekologické problémy apod.). (*přesah: OV*)

ČESKÁ REPUBLIKA

Očekávané výstupy

žák

- lokalizuje na mapách jednotlivé kraje České republiky a hlavní jádrové a periferní oblasti z hlediska osídlení a hospodářských aktivit

Učivo (podmínky)

- Místopis Česka a Prahy

TERÉNNÍ GEOGRAFICKÁ VÝUKA, PRAXE A APLIKACE

Očekávané výstupy

žák

- ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu
- aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny
- uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech

Učivo (podmínky)

- Orientační běh (*přesah: TV*)

Třída: KVARTA

REGIONY SVĚTA

Očekávané výstupy

žák

- rozlišuje zásadní přírodní a společenské atributy jako kritéria pro vymezení, ohraničení a lokalizaci regionů světa
- lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny

- porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států
- zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich

Učivo (podmínky)

- Evropa – reliéf, vodstvo, klima, příroda
- Evropa – obyvatelstvo, hospodářství, politické uspořádání (*přesah: OV*)
- Evropské regiony
- Evropská unie (*přesah: OV*)
- Místopis světa

ČESKÁ REPUBLIKA

Očekávané výstupy

žák

- vymezí a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy
- hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu, možnosti dalšího rozvoje, přiměřeně analyzuje vazby místního regionu k vyšším územním celkům
- hodnotí a porovnává na přiměřené úrovni polohu, přírodní poměry, přírodní zdroje, lidský a hospodářský potenciál České republiky v evropském a světovém kontextu
- lokalizuje na mapách jednotlivé kraje České republiky a hlavní jádrové a periferní oblasti z hlediska osídlení a hospodářských aktivit
- uvádí příklady účasti a působnosti České republiky ve světových mezinárodních a nadnárodních institucích, organizacích a integracích států

Učivo (podmínky)

- Česko – geologický vývoj, reliéf, půdy (*přesah: OV, Bi*)
- Česko – vodstvo, klima, příroda (*přesah: OV, Bi*)
- Česko – územní vývoj, obyvatelstvo, sídla (*přesah: OV, D*)
- Česko – hospodářství (*přesah: OV*)
- Česko - regiony
- Místopis Česka a Prahy

TERÉNNÍ GEOGRAFICKÁ VÝUKA, PRAXE A APLIKACE

Očekávané výstupy

žák

- ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu
- aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny
- uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech

Učivo (podmínky)

- Orientační běh (*přesah: TV*)

DĚJEPIS

Charakteristika vyučovacího předmětu

1) obsahové, časové a organizační vymezení

Obsahové vymezení předmětu odpovídá vzdělávacímu obsahu vzdělávacího oboru Dějepis tak, jak byl stanoven v RVP ZV, a dále vzdělávacímu obsahu vybraných tematických okruhů průřezových témat *Mediální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Environmentální výchova a Osobnostní a sociální výchova*. Předmět je vyučován 2 vyučovací hodiny týdně ve všech ročnících nižšího gymnázia. Kromě výuky podle standardního rozvrhu jsou vybraná témata vyučována v rámci projektových dnů (celkem 30 hodin, detaily viz rozpis učiva) a na výjezdech (celkem 20 hodin).

2) výchovné a vzdělávací strategie

Dějepis patří mezi podmínkové předměty. Jeho hlavním cílem je rozvíjet u žáků postupně různé úrovně kritického historického myšlení a kultivovat jejich historické vědomí. Prostřednictvím Dějepisu dochází k rozvíjení klíčových kompetencí především během exkurzí (památky, galerie, muzea, historická centra měst apod.), tematických výjezdů a během badatelské činnosti na Expedici (práce s historickými prameny, historický vývoj krajiny, stavební vývoj památky aj.). Při těchto formách výuky klademe důraz zejména na regionální rozměr historických procesů a na schopnost analyzovat a interpretovat různé obrazy minulosti zachycené v historických pramenech. Postupy vedoucí k rozvoji klíčových kompetencí v rámci cílového zaměření výuky dějepisu představuje následující přehled:

	<i>Žáci na nižším gymnáziu dokáží:</i>	<i>Činnosti realizované při výuce dějepisu:</i>
Časová orientace	- sestavit časovou osu a synchronizovat české a obecné dějiny v klíčových společných událostech a obdobích - sestavit synchronický přehled českých a obecných dějin (každé zvlášť) v celku i v jednotlivých obdobích - zařadit rodinnou historii („malé dějiny“) do kontextu dějin 20. a 21. století („velké dějiny“)	- vytváření časových os (samostatná práce, výroba pomůcek a schémat) - hry (Mohli se setkat?, kvízové otázky atd.) - testy
Prostorová orientace	- číst historickou mapu - zapisovat poznatky do slepé mapy - vytvářet kartogramy - vyvodit ze syntetické mapy souvislosti - pracovat se symbolickými pomůckami (schémata, grafy, diagramy) a vytvářet je	- práce s historickým a zeměpisným atlasem - vytváření pomůcek (nástěnné mapy, kartogramy) - práce se slepou mapou - hry (viz výše) - testy
Pojmotvorná činnost a kritické historické myšlení	- formulovat otázky, které napomáhají rozšířit naše historické poznání - používat základní historické pojmy - slovně reprodukovat, analyzovat a interpretovat různé historické prameny (text, obraz, audiovizuální materiál, orální svědectví) - pracovat s populárně vědeckou literaturou a beletrií a využívat je k samostatnému získávání poznatků, hodnocení a zapojování informací do souvislostí - objasnit historický význam události, její příčiny a následky	- vedení portfolio - rozbor různých textů a obrazových materiálů – historických pramenů i sekundární literatury (techniky RWCT a <i>Historical Thinking</i>) - vytváření myšlenkových map (při výkladu, při práci s učebnicí) - strukturovaná samostatná práce (výpisky, rozbor četby, DÚ: pojmy, události, souvislosti) - samostatná/skupinová písemná a tvůrčí práce založená na základě studia různých zdrojů informací (populárně naučná literatura, odborná literatura, internet)

	- porovnat, v čem se odlišují nebo shodují různá historická období - chápat odlišnost hodnotového systému minulých období, různé motivace lidského jednání (historická empatie a perspektiva) - používat historické znalosti k aktivní tvůrčí práci	- referáty (rozbory podle daných kritérií) - povinně volitelná četba (rozbory na základě otázek zaměřených na myšlenkové operace) - testy
--	---	---

Ke komplexnímu rozvoji klíčových kompetencí v rámci cílového zaměření dějepisu dochází také prostřednictvím odborných exkurzí (památky, muzea, galerie, hry po historických centrech měst apod.) a v průběhu již zmíněné realizace badatelských úkolů na Expedici (rozhovory s pamětníky, historický vývoj krajiny, stavební vývoj památky, práce s historickými prameny, atd.). Neopominutelnou je v tomto směru také lektorská praxe (viz Charakteristika ŠVP), do které se mohou zapojit zejména nadaní žáci již na nižším gymnáziu.

Činnosti realizované ve výuce dějepisu jsou ve všech ročnících zapracovány také do podoby volitelných podmínek: Pomůcky (mapy, přehledy, časové osy – vlastní tvorba), Hra na opakování, Návštěva výstavy/muzea/ účast na exkurzi (rozbory), Dokumentární i hraný film (rozbory), Rozšiřující četba (rozbory), Referát (viz Charakteristika ŠVP). Jednotlivé tematické okruhy jsou uzavírány testem, v němž žáci prokazují znalost a porozumění základním pojmům, schopnost prostorové a časové orientace v daném tématu a dovednost argumentace na základě znalosti faktů a souvislostí. V jednotlivých ročnících jsou navíc identifikovány prioritní činnosti, na něž je kladen zvláštní důraz ve snaze umožnit žákům, aby si cílové dovednosti dobře osvojili.

3) rozpracování očekávaných výstupů a učiva z RVP ZV do ročníků

a) celkový přehled

	<i>Tematické celky (znalosti)</i>	<i>Prioritní činnosti (dovednosti)</i>	<i>Průřezová témata, mezipředmětové vazby</i>
Prima	Člověk v dějinách Počátky lidské společnosti Nejstarší civilizace Kořeny evropské kultury	pojmy, práce s textem, práce s mapou, prezentace badatelského úkolu, kladení otázek historickým pramenům	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova přesahy: Čj, Bi, OV, UK
Sekunda	Křesťanství a středověká Evropa Objevy a dobývání. Počátky nové doby	četba, referát (kritéria), kladení otázek historickým pramenům	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova přesahy: Čj, Aj, OV, Z, UK
Tercie	Modernizace společnosti	četba, referát (kritéria), kladení otázek historickým pramenům	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova; přesahy: Čj, Aj, Nj, OV, Z, UK, Bi, F, Ch

Kvarta	Moderní doba Rozdělený a integrující se svět	rodinná paměť (samostatná práce), historická skutečnost x fikce (rozběr filmu), multiperspektivní pohled na minulost	Výchova demokratického občana, Mediální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova; přesahy: Čj, Aj, Nj, OV, UK, Z, Bi, F
--------	--	---	---

b) *podrobné rozpracování*

V poznámce je uvedeno, které části učiva a v jakém rozsahu jsou realizovány v projektových dnech a na výjezdech.

Třída: PRIMA

ČLOVĚK V DĚJINÁCH

Očekávané výstupy

žák

- uvede konkrétní příklady důležitosti a potřebnosti dějepisných poznatků
- uvede příklady zdrojů informací o minulosti; pojmenuje instituce, které je shromažďují
- orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu

Učivo (podmínky)

- Úvod do dějepisu - význam zkoumání dějin, získávání informací o dějinách; historické prameny; historický čas a prostor (*výjezd max. 2 hodiny, projektový den, max. 3 hodiny*)
- Pátráme v minulosti – vlastní badatelský úkol zaměřený na rodinnou historii

POČÁTKY LIDSKÉ SPOLEČNOSTI

Očekávané výstupy

žák

- charakterizuje život pravěkých sběračů a lovců, jejich materiální a duchovní kulturu
- objasní význam zemědělství, dobytčářství a zpracování kovů pro lidskou společnost
- uvede příklady archeologických kultur na našem území

Učivo (podmínky)

- Počátky lidské společnosti

NEJSTARŠÍ CIVILIZACE

Očekávané výstupy

žák

- rozpozná souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních velkých civilizací
- uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví

Učivo (podmínky)

- První velké civilizace (Mezopotámie, Egypt, Indie, Čína)
- Kulturní dědictví starověku

KOŘENY EVROPSKÉ KULTURY

Očekávané výstupy

žák

- demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury a uvede osobnosti antiky důležité pro evropskou civilizaci, zrod křesťanství a souvislost s judaismem
- porovná formy vlády a postavení společenských skupin v jednotlivých státech a vysvětlí podstatu antické demokracie
- uvede příklady archeologických kultur doby bronzové a železné na našem území

Učivo (podmínky)

- Řecko (přírodní podmínky, zemědělství, obchod a řemeslo, historický vývoj)
- Řím (přírodní podmínky, zemědělství, obchod a řemeslo, historický vývoj)
- Antika, křesťanství a evropská civilizace (*projektový den, max. 3 hodiny, výjezd max. 2 hodiny*)

Třída: SEKUNDA

KŘESŤANSTVÍ A STŘEDOVĚKÁ EVROPA

Očekávané výstupy

žák

- popíše podstatnou změnu evropské situace, která nastala v důsledku příchodu nových etnik, christianizace a vzniku států
- porovná základní rysy západoevropské, byzantsko-slovanské a islámské kulturní oblasti
- objasní situaci Velkomoravské říše a vnitřní vývoj českého státu a postavení těchto státních útvarů v evropských souvislostech
- vymezí úlohu křesťanství a víry v životě středověkého člověka, konflikty mezi světskou a církevní mocí, vztah křesťanství ke kacířství a jiným věroukám
- ilustruje postavení jednotlivých vrstev středověké společnosti, uvede příklady románské a gotické kultury

Učivo (podmínky)

- Zrod středověké Evropy (systematizace učiva předchozího ročníku, nový etnický obraz Evropy, utváření států v západoevropském a východoevropském kulturním okruhu a jejich specifický vývoj, islám a islámské říše ovlivňující Evropu, šíření křesťanství a křížové výpravy)
- České země v raném středověku (Velká Morava a český stát, vývoj a postavení v Evropě)
- Lidé a krajina ve vrcholném středověku (křesťanství, struktura středověké společnosti, funkce jednotlivých vrstev, kultura středověké společnosti - románské a gotické umění a vzdělanost) (*projektový den, max. 3 hodiny, výjezd max. 2 hodiny*)
- České země ve vrcholném středověku (český stát - vývoj a postavení v Evropě, Lucemburkové, husitství)

OBJEVY A DOBÝVÁNÍ. POČÁTKY NOVÉ DOBY

Očekávané výstupy

žák

- vysvětlí znovuoobjevení antického ideálu člověka, nové myšlenky žádající reformu církve včetně reakce církve na tyto požadavky
- vymezí význam husitské tradice pro český politický a kulturní život
- popíše a demonstruje průběh zámořských objevů, jejich příčiny a důsledky

- objasní postavení českého státu v podmínkách Evropy rozdělené do řady mocenských a náboženských center a jeho postavení uvnitř habsburské monarchie
- objasní příčiny a důsledky vzniku třicetileté války a posoudí její důsledky
- na příkladech evropských dějin konkretizuje absolutismus, konstituční monarchie, parlamentarismus
- rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede jejich představitele a příklady významných kulturních památek

Učivo (podmínky)

- Renesance, humanismus a reformace (*projektový den, max. 3 hodiny, výjezd max. 2 hodiny*)
- Objevné cesty a jejich důsledky
- České země v Evropě raného novověku (16.-17. století, třicetiletá válka)
- Barokní kultura a osvícenství (*projektový den, max. 3 hodiny, výjezd max. 2 hodiny*)

Třída: TERCIE

MODERNIZACE SPOLEČNOSTI

Očekávané výstupy

žák

- vysvětlí podstatné ekonomické, sociální, politické a kulturní změny ve vybraných zemích a u nás, které charakterizují modernizaci společnosti
- objasní souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek na jedné straně a rozbitím starých společenských struktur v Evropě na straně druhé
- porovná jednotlivé fáze utváření novodobého českého národa v souvislosti s národními hnutími vybraných evropských národů
- charakterizuje emancipační úsilí významných sociálních skupin; uvede požadavky formulované ve vybraných evropských revolucích
- na vybraných příkladech demonstuje základní politické proudy
- vysvětlí rozdílné tempo modernizace a prohloubení nerovnoměrnosti vývoje jednotlivých částí Evropy a světa včetně důsledků, ke kterým tato nerovnoměrnost vedla; charakterizuje soupeření mezi velmocemi a vymezení význam kolonií
- na příkladech demonstuje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky

Učivo (podmínky)

- Evropa a svět ve 2. pol. 18. století (systematizace učiva předchozího ročníku, panovnický a osvícenský absolutismus, počátky imperialismu, vznik USA)
- Velká francouzská revoluce a napoleonské války
- Ponapoleonská Evropa (industrializace a její důsledky pro společnost; sociální otázka; národní hnutí velkých a malých národů; utváření novodobého českého národa) (*výjezd max. 2 hodiny*)
- Revoluce 1848/1849 (revoluce 19. století jako prostředek řešení politických, sociálních a národnostních problémů; utváření novodobého českého národa)
- Porevoluční Evropa (politické proudy (konzervativismus, liberalismus, demokratismus, socialismus), ústava, politické strany, občanská práva; utváření novodobého českého národa) (*projektový den, max. 3 hodiny*),
- Svět před první světovou válkou (kulturní rozrůzněnost doby, konflikty mezi velmocemi, kolonialismus) (*projektový den, max. 3 hodiny*)
- První světová válka a vznik Československa (příčiny, průběh, výsledky)

MODERNÍ DOBA

Očekávané výstupy

žák

- rozpozná klady a nedostatky demokratických systémů
- charakterizuje jednotlivé nedemokratické (totalitní) systémy, příčiny jejich nastolení v širších ekonomických a politických souvislostech a důsledky jejich existence pro svět; rozpozná destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu
- na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv
- zhodnotí postavení Československa v evropských souvislostech a jeho vnitřní sociální, politické, hospodářské a kulturní prostředí

Učivo (podmínky)

- Poválečné uspořádání světa (systematizace učiva první světová válka a její politické, sociální a kulturní důsledky; nové politické uspořádání Evropy a světa) (*výjezd, max. 3 hodiny*)
- Meziválečné nedemokratické režimy (mezinárodně politická a hospodářská situace ve 20. a 30. letech, krize demokracie, komunismus, fašismus, nacismus) (*projektový den, max. 3 hodiny*)
- Československo mezi dvěma světovými válkami (vznik Československa, jeho hospodářsko- politický vývoj, sociální a národnostní problémy) (*výjezd, max. 2 hodiny*)
- Druhá světová válka (příčiny, průběh, situace v našich zemích, domácí a zahraniční odboj, holocaust) (*výjezd, max. 3 hodiny*)

ROZDĚLENÝ A INTEGRUJÍCÍ SE SVĚT

Očekávané výstupy

žák

- vysvětlí příčiny a důsledky vzniku bipolárního světa; uvede příklady střetávání obou bloků
- vysvětlí a na příkladech doloží mocenské a politické důvody euroatlantické hospodářské a vojenské spolupráce
- objasní dopad socialistické diktatury na každodenní život obyvatel
- posoudí, v čem se vývoj a postavení rozvojových zemí odlišuje od zemí rozvinutých
- prokáže základní orientaci v problémech současného světa
- vypráví rodinnou historii v kontextu událostí 2. poloviny 20. století
- vysvětlí, jak se život společnosti proměnil v důsledku událostí v listopadu roku 1989

Učivo (podmínky)

- Evropa a svět po druhé světové válce (1945–1948) - politické, mocenské a ekonomické důsledky druhé světové války; studená válka, rozdělení světa do vojenských bloků reprezentovaných supervelmocemi
- Mezinárodní vývoj v 50. a 60. letech 20. století (politické, hospodářské, sociální a ideologické soupeření supervelmocí; vnitřní situace v zemích východního bloku (na vybraných příkladech srovnání s charakteristikou západních zemí); počátky evropské integrace)
- Vývoj Československa v letech 1948–1968
- Vývoj Československa od konce 60. let 20. století (*projektový den, max. 3 hodiny*)

- Mezinárodní vývoj od konce 60. let 20. století (rozpad koloniálního systému, mimoevropský svět; evropská integrace; problémy globálního světa; ohniska napětí; věda technika a vzdělání jako faktory vývoje; sport a zábava)
- Velké a malé příběhy mojí rodiny (*projektový den, max. 3 hodiny*)

OBČANSKÁ VÝCHOVA

Charakteristika vyučovacího předmětu

1) obsahové, časové a organizační vymezení

Obsahové vymezení předmětu Občanská výchova odpovídá vzdělávacímu obsahu vzdělávacího oboru Výchova k občanství (s výjimkou tematického celku Naše škola – viz níže) tak, jak byl stanoven v RVP ZV a dále vzdělávacímu obsahu vybraných tematických okruhů průřezových témat Výchova demokratického občana, Myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova a Mediální výchova. Předmět je vyučován 2 vyučovací hodiny týdně v každém ze čtyř ročníků nižšího gymnázia. Od druhého ročníku je do vzdělávacího obsahu integrován tematický okruh Svět práce vzdělávacího oboru Člověk a svět práce.

Tematické celky Naše škola (Výchova k občanství) a Občanská společnost a škola (PT Výchova demokratického občana) jsou realizovány v rámci třídnických hodin, zapojením žáků do školní samosprávy, každodenního života ve škole, pravidelných školních akcí či tematických školních projektů po celou dobu studia.

Tematický okruh Člověk jako jedinec (Výchova k občanství) je realizován v rámci třídnických hodin a individuálních konzultací. Podrobněji viz Charakteristika ŠVP.

Tematické okruhy PT Mediální výchova zaměřené na produktivní činnost jsou realizovány především formou žákovských aktivit v rámci Expedice (filmy, časopis, prezentace), výjezdu zaměřeného na samostatnou uměleckou činnost žáků atd.

Kromě výuky podle standardního rozvrhu jsou vybraná témata vyučována v rámci projektových dnů (celkem 30 hodin, detaily viz rozpis učiva) a na výjezdech (celkem 25 hodin).

2) výchovné a vzdělávací strategie

Občanská výchova patří mezi podmínkové předměty. Ze své podstaty jsou její témata nedílnou součástí každodenního života školy, dílčích projektů (projektové dny, tematické výjezdy) i badatelských aktivit realizovaných v rámci Expedice (blíže viz Charakteristika ŠVP). Postupy vedoucí k rozvoji klíčových kompetencí v rámci cílového zaměření výuky občanské výchovy můžeme stručně přiblížit následovně:

	<i>Žáci na nižším gymnáziu ...</i>	<i>Činnosti realizované při výuce OV</i>
Znalosti	- si osvojí potřebný objem znalostí, jež jim umožní orientaci v tématech OV (pojmy, základní fakta nezbytná pro odkrývání, resp. porozumění souvislostem) a tvorbu ucelených představ o nastolených otázkách a problémech	- skupinová práce - dlouhodobé projekty (tematické, zaměřené na pomoc svému okolí, prezentaci školy apod.) - řešení modelových situací, dramatizace - debaty s odborníky (obecní úřad, protidrogová prevence apod.) - exkurze (soudní jednání, centrum pro ekologickou výchovu apod.)
Dovednosti	- získají potřebné studijní dovednosti, techniky a návyky, jež by jim měly pomoci při dalším studiu (klíčová slova: otevřenost, zvědavost, odvaha, tvořivost, důslednost, soustředění) - prohloubí svou schopnost samostatné práce (plánování, efektivní využití různých zdrojů informací, prezentace, hodnocení, sebereflexe) - získají potřebné dovednosti pro řešení teoretických i praktických situací a problémů, jež budou potřebovat v životě (uplatnění v životě, sebeochrana, účinná pomoc, demokratické rozhodování, spolupráce apod.)	- percepce filmové tvorby (+ rozbor) - práce s osobním deníkem - výtvarné zpracování určitého tématu - zapojení do školní samosprávy, pomoc při organizaci školních akcí - zapojení do společensko-vědních badatelských úkolů v rámci Expedice - práce s textem (techniky RWCT) - vytváření myšlenkových map (při výkladu, při práci s učebnicí) - strukturované samostatné práce - povinná četba (+ rozbor na základě otázek – zaměřených na různé myšlenkové operace) - referáty (rozbor podle daných kritérií)

Hodnoty a postoje	- budou schopni odpovědného přístupu a rozhodování - budou schopni kriticky přistupovat k sobě i ke svému okolí - budou tolerantní - dokážou aktivně a pozitivně přistupovat k životu	- testy - trénink studijních technik (výpisky, rozbor četby) - samostatná/skupinová písemná práce založená na základě studia různých zdrojů informací (populárně naučná literatura, odborná literatura, internet)
-------------------	--	---

Ke komplexnímu rozvoji klíčových kompetencí v rámci cílového zaměření občanské výchovy dochází také prostřednictvím odborných exkurzí (soudní jednání, Centrum pro ekologickou výchovu apod.) a v průběhu již zmíněné realizace badatelských úkolů na Expedici (rozhovory s pamětníky, etnograficky zaměřené výzkumy, průzkumy veřejného mínění, tvorba žákovských dokumentárních filmů apod.). Neopominutelnými jsou v tomto směru lektorská praxe, do které se mohou zapojit zejména nadaní žáci již na nižším gymnáziu, dobrovolná účast na veřejně prospěšných aktivitách organizovaných školou (např. programy pro potřeby dětí v Dětském domově v Pyšelích) a profilová práce. Podrobněji viz *Charakteristika ŠVP*.

Činnosti realizované ve výuce občanské výchovy jsou ve všech ročnících zapracovány také do podoby volitelných podmínek: Pomůcky (vlastní tvorba), Hra na opakování, Návštěva výstavy/muzea/ účast na exkurzi (rozbor), Rozbor mediálního sdělení (dokument, hraný film, tisk, apod.), Rozšiřující četba (rozbor), Referát (viz *Charakteristika ŠVP*). Jednotlivé tematické okruhy jsou podle potřeby uzavírány buď testem, v němž žáci prokážou znalost a porozumění základním pojmům, schopnost orientace v daném tématu a dovednost argumentace na základě znalosti faktů a souvislostí, častěji však formou hodnocení závěrečné profilové práce. V jednotlivých ročnících jsou navíc identifikovány prioritní činnosti, na něž je kladen zvláštní důraz ve snaze umožnit žákům, aby si cílové dovednosti dobře osvojili.

3) rozpracování očekávaných výstupů a učiva z RVP ZV do ročníků

a) celkový přehled

	<i>Tematické celky (znalosti)</i>	<i>Prioritní činnosti (dovednosti)</i>	<i>Průřezová témata, mezipředmětové vazby</i>
Prima	Člověk ve společnosti	samostatná práce: Naše obec v proměnách času	Výchova demokratického občana (Správní orgány obce, státní správa, demokracie, volby) přesahy: Čj, D, Z, UK
Sekunda	Stát a hospodářství Svět práce – Trh práce a podnikání Mezinárodní vztahy, globální svět	skupinová práce – mezioborový projekt: Evropská unie; skupinová práce: Globální problémy a jejich řešení	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (projekt EU); Environmentální výchova (Globální problémy a jejich řešení) přesahy: Čj, D, Aj, Z, Bi, Ch
Tercie	Člověk jako jedinec – dospívání, individuální odlišnosti, seberozvíjení Svět práce – Volba povolání a profesní příprava, Práce a pracovní právo Stát a právo – občan ve státě	- účast na soudním jednání a jeho rozbor - příprava profilové práce - plánování vlastní profesní dráhy Já a moje budoucnost	Výchova demokratického občana (Politika) Osobnostní a sociální rozvoj (sebezpoznavání) přesahy: Čj, D, Aj, Nj, Z, Bi, Ch
Kvarta	Demokracie Mediální výchova	- obhajoba profilové práce - dlouhodobá práce „inventura demokracie“ - mediální analýza společenské kauzy	Výchova demokratického občana (Demokracie), Multikulturní výchova, Mediální výchova (zejm. tematické okruhy receptivních činností) přesahy: Čj, Aj, Nj, D, Z, Bi, Ch, IT, UK

Třída: PRIMA

ČLOVĚK VE SPOLEČNOSTI

Očekávané výstupy

žák

- objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání
- rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu
- zdůvodní nepřijatelnost vandalského chování a aktivně proti němu vystupuje
- zhodnotí nabídku kulturních institucí a cíleně z ní vybírá akce, které ho zajímají
- uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem
- posoudí a na příkladech doloží přínos spolupráce lidí při řešení konkrétních úkolů a dosahování některých cílů v rodině, ve škole, v obci

Učivo (podmínky)

- Obec, region, vlast - události a osobnosti českých dějin (významné osobnosti; tradice; státní symboly, státní svátky, významné dny; zajímavá a památná místa, co nás proslavilo); příroda a péče o životní prostředí; správní orgány obce (*PT Výchova demokratického občana – viz níže*); Česká republika – základní charakteristika; pojem vlasti a vlastenectví, nacionalismus (*projektový den, max. 3 hodiny; výjezd, max. 4 hodiny*)
- Naše obec v proměnách času (důležité instituce, zajímavá a památná místa, významní rodáci, místní tradice; ochrana kulturních památek, přírodních objektů a majetku) (*projektový den, max. 3 hodin*)
- Život ve společnosti - sociální skupiny a role (lidská setkání, přirozené a sociální rozdíly mezi lidmi, rovnost a nerovnost, rovné postavení mužů a žen); základy společenského chování (zásady lidského soužití – morálka a mravnost, svoboda a vzájemná závislost, pravidla chování; dělba práce a činností, výhody spolupráce lidí); mezilidské vztahy, komunikace; konflikty a jejich řešení (problémy lidské nesnášenlivosti) (*výjezd max. 2 hodiny*)
- Kulturní dědictví - dny všední a sváteční (svátky a slavení; rozmanitost kulturních projevů, kulturní hodnoty, kulturní tradice); kulturně historické dědictví a jeho ochrana (zajímavá a památná místa, významní rodáci, místní tradice; ochrana kulturních památek, přírodních objektů; muzeum, galerie atd.); kultura a její proměny (kulturní instituce; masová kultura, prostředky masové komunikace, masmédia) (*projektový den, max. 3 hodiny; výjezd, max. 3 hodiny*)

Třída: SEKUNDA

SVĚT PRÁCE

Očekávané výstupy

žák

- orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí

Učivo

(*podmínky*)

- Trh práce (povolání lidí, druhy pracovišť, pracovních prostředků, pracovních objektů, charakter a druhy pracovních činností; požadavky kvalifikační, zdravotní a osobnostní; rovnost příležitostí na trhu práce) a podnikání (druhy a struktura organizací, nejčastější formy podnikání, drobné a soukromé podnikání) (*projektový den, max. 3 hodiny*)

STÁT A HOSPODÁŘSTVÍ

Očekávané výstupy

žák

- rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví včetně duševního vlastnictví, a způsoby jejich ochrany, uvede příklady
- sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti, objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu domácnosti, dodržuje zásady a vyhýbá se rizikům v hospodaření s penězi
- na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení
- vysvětlí, jakou funkci plní banky a jaké služby občanům nabízejí, vysvětlí význam úroku placeného a přijatého, uvede nejčastější druhy pojištění a navrhne, kdy je využít
- uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky a způsoby krytí deficitu
- na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu, objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny, na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a DPH, popíše vliv inflace na hodnotu peněz
- rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků, které ze státního rozpočtu získávají občané
- rozlišuje a porovnává úlohu výroby, obchodu a služeb, uvede příklady jejich součinnosti
- rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků, které ze státního rozpočtu získávají občané
- zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi a jak pomoci v situacích ohrožení a obrany státu (PT Osobnostní a sociální výchova: sociální rozvoj, morální rozvoj)
- rozlišuje a porovnává úlohu výroby, obchodu a služeb, uvede příklady jejich součinnosti
- na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu

Učivo (podmínky)

- Hospodaření s majetkem a penězi - základní pojmy: majetek, vlastnictví – formy vlastnictví; hmotné a duševní vlastnictví, jejich ochrana; peníze – funkce a podoby peněz, formy placení; rozpočet rodiny (*výjezd, max. 2 hodiny*)
- Národní hospodářství - základní ekonomické pojmy; principy tržního hospodářství (nabídka, poptávka, trh; podstata fungování trhu); hospodářská politika státu; sociální politika státu
- Trh práce a podnikání (*Svět práce – viz výše*)

MEZINÁRODNÍ VZTAHY, GLOBÁLNÍ SVĚT

Pozn.: Téma realizováno zároveň formou mezipředmětové spolupráce v PT *Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech* (viz projekt *Evropská unie*); v rámci podmínky Globální problémy a jejich řešení jsou zároveň realizována témata z PT *Environmentální výchova*.

Očekávané výstupy

žák

- popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich uplatňování
- uvede některé významné mezinárodní organizace a společenství, k nimž má vztah ČR, posoudí jejich význam ve světovém dění a popíše výhody spolupráce mezi státy, včetně zajišťování obrany státu a účasti v zahraničních misích

- uvede příklady některých projevů globalizace, porovná jejich klady a zápory
- uvede některé globální problémy současnosti, vyjádří na ně svůj osobní názor a popíše jejich hlavní příčiny i možné důsledky pro život lidstva
- objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni - v obci, regionu
- uvede příklady mezinárodního terorismu a zaujme vlastní postoj ke způsobům jeho potírání, objasní roli ozbrojených sil ČR při zajišťování obrany státu a při řešení krizí nevojenského charakteru

Učivo (podmínky)

- Evropská integrace – podstata, význam, výhody; Evropská unie a ČR (viz *projekt Evropská unie*) (výjezd, max. 3 hodiny)
- Mezinárodní spolupráce – ekonomická, politická, vojenská, ekologická, humanitární; významné mezinárodní organizace
- Globální problémy lidstva včetně válek a terorismu a způsoby jejich řešení (PT *Environmentální výchova*) (projektový den, max. 3 hodiny)
- Kultura a náboženství – kulturní zakotvení jedince, soužití i konflikty mezi kulturami, specifika jednotlivých světových náboženství (PT *Myšlení v evropských i globálních souvislostech*) (projektový den, max. 3 hodiny)

Třída: TERCIE

ČLOVĚK JAKO JEDINEC

Pozn. V učivu jsou integrovány tematické okruhy průřezového tématu *Osobnostní a sociální rozvoj*

Očekávané výstupy

žák

- objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života
- posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek
- rozpoznává projevy záporných charakterových vlastností u sebe i u druhých lidí, kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání
- popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru
- objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám (PT *Multikulturní výchova*)

Učivo (podmínky)

- Dospívání - proměny člověka v průběhu hl. etap lidského života, zvládání náročných životních situací, stabilní navazování vztahů (přátelství, láska, lidská sexualita, citové problémy) (projektový den, max. 3 hodiny)
- Podobnost a odlišnost lidí – projevy chování, rozdíly v prožívání, myšlení a jednání; osobní vlastnosti, dovednosti a schopnosti, charakter; vrozené předpoklady, osobní potenciál (výjezd, max. 2 hodiny)
- Poznáváme a rozvíjíme vnitřní svět člověka – vnímání, prožívání, poznávání a posuzování skutečnosti, sebe i druhých lidí, systém osobních hodnot, sebehodnocení; stereotypy v posuzování druhých lidí; životní cíle a plány, životní perspektiva; význam motivace, aktivity, vůle a osobní kázně při seberozvoji (výjezd, max. 3 hodiny)

STÁT A PRÁVO

Pozn. V učivu jsou integrovány tematické okruhy průřezového tématu *Výchova demokratického občana*

Očekávané výstupy

žák

- objasní význam právní úpravy důležitých vztahů – vlastnictví, pracovní poměr, manželství
- provádí jednoduché právní úkony a chápe jejich důsledky, uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy – osobní přeprava; koupě, oprava či pronájem věci
- dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují, a uvědomuje si rizika jejich porušování
- rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů
- rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady
- diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání
- přiměřeně uplatňuje svá práva včetně práv spotřebitele a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod, rozumí povinností občana při zajišťování obrany státu

Učivo (podmínky)

- Občan a právo - právní řád České republiky a trestní právo (význam a funkce právního řádu, orgány právní ochrany občanů, soustava soudů; právní norma, předpis, publikování právních předpisů; protiprávní jednání – druhy a postihy protiprávního jednání, trestní postižitelnost); právo v každodenním životě (občanství, občanské právo, rodinné právo; význam právních vztahů; důležité právní vztahy a závazky z nich vyplývající; styk s úřady)
- Lidská práva – základní lidská práva, práva dítěte, jejich ochrana; úprava lidských práv a práv dětí v dokumentech; poškozování lidských práv, šikana, diskriminace (*výjezd, max. 3 hodiny*)

SVĚT PRÁCE

Očekávané výstupy

žák

- posoudí své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání a profesní přípravy
- využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání
- prokáže v modelových situacích schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce

Učivo

(podmínky)

- Volba povolání a profesní příprava - sebepoznávání: osobní zájmy a cíle, tělesný a zdravotní stav, osobní vlastnosti a schopnosti, sebehodnocení, vlivy na volbu profesní orientace; informační základna pro volbu povolání, práce s profesními informacemi a využívání poradenských služeb; možnosti vzdělávání – náplň učebních a studijních oborů, přijímací řízení, informace a poradenské služby (*projektový den, max. 3 hodiny*)
- Zaměstnání – pracovní příležitosti v obci (regionu), způsoby hledání zaměstnání, psaní životopisu, pohovor u zaměstnavatele
- Práce a pracovní právo (problémy nezaměstnanosti, úřady práce; práva a povinnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů)

STÁT A PRÁVO

Pozn. v rámci učiva jsou realizovány také tematické okruhy z *PT Multikulturní výchova* a *Výchova demokratického občana*

Očekávané výstupy

žák

- si osvojí základní pojmy spojené s otázkami obecní samosprávy, státní správy, demokratického rozhodování a organizace voleb
- rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky
- rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu
- vyloží smysl voleb do zastupitelstev v demokratických státech a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat každodenní život občanů
- objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů
- rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti (*PT Multikulturní výchova*)

Učivo (podmínky)

- Právní základy státu - znaky státu, typy a formy státu; Ústava ČR; složky státní moci, jejich orgány a instituce; státní správa a samospráva (orgány a instituce státní správy a samosprávy, jejich úkoly) (*projektový den, max. 3 hodiny*)
- Politika - formy participace občanů v politickém životě (volební systémy a demokratické volby a politika (parlamentní, krajské a komunální volby); společenské organizace a hnutí
- Demokracie - principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování; občanská společnost a stát; občanská angažovanost; principy soužití s minoritami (vztah k jinému, respekt k identitám, vzájemná komunikace a spolupráce, příčiny nedorozumění a zdroje konfliktů) (*projektový den, max. 3 hodiny*)
- Inventura demokracie – rozpoznání nedostatků v naplnění ideálů demokracie v každodenním veřejném životě

MEDIÁLNÍ VÝCHOVA

Pozn. obsahová náplň mediálních sdělení, jež budou předmětem rozboru v rámci tematického okruhu Mediální výchova, bude vycházet jednak z aktuální situace, jednak z tematických okruhů všech průřezových témat s důrazem na *Multikulturní* a *Environmentální výchovu*.

Očekávané výstupy

žák

- kriticky přistupuje k mediálním informacím a identifikuje stereotypy v obsahu médií i způsobu zpracování mediálních sdělení
- identifikuje předsudky a zjednodušující soudy o společnosti či jednotlivcích obsažené v mediálním sdělení
- uvědomuje si možnosti svobodného vyjádření vlastních postojů a odpovědnosti za způsob jeho formulování a prezentace v médiích
- vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí
- zná možnosti i rizika využití médií jako zdroje informací, zábavy i naplnění volného času
- samostatně analyzuje cíle a strategie vybraných mediálních obsahů
- zná základní principy vzniku významných mediálních obsahů (zvl. zpravodajských)

- má základní představu o roli médií v demokratické společnosti, v klíčových společenských situacích i v každodenním životě v regionu
- je schopen veřejného vystoupení, neváhá se zapojit do mediální komunikace
- dovede stylizovat psaný a mluvený text
- dovede pracovat v realizačním týmu na přípravě mediálního sdělení

Učivo (podmínky)

- Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení – pěstování kritického přístupu ke zpravodajství a reklamě; identifikování postojů a názorů autora sdělení; interpretace vztahu mediálních sdělení a reality; hledání rozdílu mezi informativním, zábavním a reklamním sdělením; chápání podstaty mediálního sdělení, objasňování jeho cílů a pravidel; identifikování základních orientačních i manipulativních prvků v textu (reklama, propaganda)
- Fungování a vliv médií ve společnosti – organizace a postavení médií ve společnosti; faktory ovlivňující média, interpretace vlivů působících na jejich chování; způsoby financování médií a jejich dopady; vliv médií na každodenní život, společnost, politický život a kulturu z hlediska současné i historické perspektivy; role médií v každodenním životě (předvolební kampaň; webové stránky)
- Mediální tvorba – vlastní tvorba mediálních obsahů různých žánrů (*výjezd, max. 3 hodiny*)

UMĚNÍ A KULTURA

Charakteristika vyučovacího předmětu

1) obsahové, časové a organizační vymezení

Obsahové vymezení předmětu Umění a kultura odpovídá vzdělávacímu obsahu vzdělávacích oborů Hudební, Výtvarná a Dramatická výchova, tak jak byly stanoven v RVP ZV, vzdělávacímu obsahu tematických okruhů produktivních činností průřezového tématu *Mediální výchova* a dále vzdělávacímu obsahu některých tematických okruhů průřezových témat *Osobnostní a sociální výchova* a *Multikulturní výchova* (zejména v afektivní doméně). Předmět je vyučován tři vyučovací hodiny týdně v prvním a třetím ročníku a dvě vyučovací hodiny ve druhém a čtvrtém ročníku nižšího stupně osmiletého gymnázia. Některá témata jsou realizována také v rámci projektových dnů a na výjezdech.

2) výchovné a vzdělávací strategie

Předmět Umění a kultura v sobě integruje tři vzdělávací obory a některé části vzdělávacího obsahu tří průřezových témat. Kromě pravidelných vyučovacích hodin v prostředí školní třídy se předmět Umění a kultura realizuje prostřednictvím programů v rámci projektových dnů (např. návštěvy koncertů, výstav, muzeí a galerií, výtvarné dílny atd.), začleněním do vzdělávacího obsahu dalších předmětů (např. Čj, Aj, Nj, D), ale především formou každoročních umělecko-výchovných projektů, jejichž výstupem je žákovské představení (příp. projekce filmu, výstava apod.). Tvůrčí projekty připravují žáci, s výjimkou žáků primy, ve věkově smíšených skupinách. Zaměření projektů je od tercií volitelné. Některá témata výtvarné výchovy jsou realizována také na výjezdech, především malba či kresba v pléneru.

Přehled zaměření umělecko-výchovných projektů po ročnících

prima

- vokálně-instrumentální činnosti (sborový a sólový zpěv, doprovod na hudební nástroje, rytmus, melodie, harmonie)
- výtvarné činnosti – základy kresby (standardní rozvrh, projektové dny, výjezdy), koláž (projektové dny), tvorba dekorací, kulis (výjezdy) (*volitelné*)

sekunda

- dramatické činnosti – nácvik divadelního představení podle scénáře, řeč, přednes, pohyb na jevišti, základy tance, hudební doprovod
- vokálně-instrumentální činnosti (základy dvojhlasu)
- výtvarné činnosti – smyslové vjemy a řeč symbolů ve výtvarném díle, kresba, tvorba kostýmů (*volitelné*), dekorací a kulis (*volitelné*)

tercie a kvarta (prohloubení témat z primy a sekundy)

- tvorba hraného filmu, vč. tvorby scénáře, výběru nebo tvorby hudby (*volitelné*)
- vokálně-instrumentální činnosti (*volitelné*)
- výtvarné činnosti – základy malby (projektové dny nebo výjezdy), typografie (standardní rozvrh a projektové dny), abstrakce (projektové dny, výjezdy nebo standardní rozvrh), základní grafické techniky (*volitelné*)
- divadlo (*volitelné*)

Předmět Umění a kultura je koncipován tak, aby směřoval k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- pochopení umění jako specifického způsobu poznání a k užívání jazyka umění jako svébytného prostředku komunikace

- chápání umění a kultury v jejich vzájemné provázanosti jako neoddělitelné součásti lidské existence; k učení se prostřednictvím vlastní tvorby opírající se o subjektivně jedinečné vnímání, cítění, prožívání a představy; k rozvíjení tvůrčího potenciálu, kultivování projevů a potřeb a k utváření hierarchie hodnot
- spoluvytváření vstřícné a podnětné atmosféry pro tvorbu, pochopení a poznání uměleckých hodnot v širších sociálních a kulturních souvislostech, k tolerantnímu přístupu k různorodým kulturním hodnotám současnosti a minulosti i kulturním projevům a potřebám různorodých skupin, národů a národností
- uvědomování si sebe samého jako svobodného jedince; k tvořivému přístupu ke světu, k možnosti aktivního překonávání životních stereotypů a k obohacování emocionálního života
- zaujímání osobní účasti v procesu tvorby a k chápání procesu tvorby jako způsobu nalézání a vyjadřování osobních prožitků i postojů k jevům a vztahům v mnohotvárném světě

3) rozpracování očekávaných výstupů a učiva z RVP ZV do ročníků

a) celkový přehled

Ročník	tematické celky (HV, VV, HV+VV)		související průřezová témata, přesahy
Prima	HV	1) Letem hudebním světem – významní čeští hudebníci z oblasti artificiální i nonartificiální hudby (standardní rozvrh) 2) Základy hudebního názvosloví a nauky (rozvrh)	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (1)
	VV	1) Koláž – použití věcí a materiálů každodenního života nebo přírodních materiálů (projektové dny nebo výjezdy) 2) Zdobné prvky architektury (našich domovů), vitráž, ornament (projektové dny – kresba ve městě a tvorba ve třídě) 2) Dějiny umění vzhledem k vlivu antiky na následující slohy (projektové dny nebo standardní rozvrh) 3) Kresba – zvíře, květina, portrét (projektové dny nebo výjezdy – kresba v plenéru a standardní rozvrh)	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (2) D (2)
	HV+VV	1) Exkurzy do dějin umění: pravěk, starověk – antické umění a postavení umění v antické společnosti (projektové dny)	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (1) D (1)
Sekunda	HV	1) Letem hudebním světem – významní světoví hudebníci z oblasti artificiální a nonartificiální hudby (standardní rozvrh) 2) Základy hudebního názvosloví a nauky (standardní rozvrh)	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (1, 2)
	VV	1) Symbol v umění (standardní rozvrh) 2) Smyslové vnímání, hledání svých vizuálně obrazových prostředků k sebevyjádření (standardní rozvrh nebo výjezdy) 3) Mimoevropské umění, čínská tušová malba (standardní rozvrh) 4) Kresba podle skutečnosti, proporce lidské postavy (standardní rozvrh nebo výjezdy)	Multikulturní výchova (2)
	HV+VV	1) Exkurzy do dějin umění: středověk (románský a gotický sloh), renesance (standardní rozvrh, nebo projektové dny a výjezdy – památky a galerie)	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (1) Multikulturní výchova (2), D (1)

Tercie	HV	1) Letem hudebními dějinami – kapitoly z dějin evropské hudby od renesance po klasicismus (standardní rozvrh) 2) Nonartificiální hudba 1. poloviny 20. století (standardní rozvrh) 3) Základy hudební nauky a harmonizace (standardní rozvrh)	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (1, 2)
	VV	1) Různé vnímání pohybu a světla napříč dějinami umění (standardní rozvrh) 2) Zachycení pohybu a světla v kresbě a malbě (standardní rozvrh nebo výjezdy) 3) Malba podle skutečnosti (standardní rozvrh nebo výjezdy) 4) Knihy a tiskoviny, písmo (standardní rozvrh)	Mediální výchova (4)
	HV+ VV	1) Exkurzy do dějin umění: baroko, klasicismus vs. Romantismus (standardní rozvrh, nebo projektové dny a výjezdy – památky a galerie)	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (1), D (1)
Kvarta	HV	1) Letem hudebními dějinami – kapitoly z dějin evropské hudby - romantismus (standardní rozvrh) 2) Nonartificiální hudba 2. poloviny 20. století (standardní rozvrh) 3) Základy hudební nauky a harmonizace (standardní rozvrh)	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (1, 2)
	VV	1) Kresba či malba krajiny subjektivně viděné (projektové dny nebo výjezdy – plenér) 2) Různé zdroje abstrakce, reflexe hudby v abstraktní malbě (projektové dny – galerie) 3) Street art – vstup do veřejného prostoru (projektové dny nebo výjezdy – veřejný prostor) 4) Storyboard, střihová skladba ve filmu a comixu (projektové dny a výjezdy) 5) Vyjádření subjektivních pocitů, nálad, zkušeností a fantazijních představ (projektové dny nebo výjezdy)	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (3) Mediální výchova (4)
	HV+ VV	1) Exkurzy do dějin umění: moderní přístupy k umění od impresionismu k avantgardě a novinky v umění 20. století, vybrané skvosty umění 2. poloviny 20. století (projektové dny- galerie) 2) Reflexe hudby v abstraktní malbě (projektové dny nebo výjezdy)	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (1) D (1)

b) *podrobné rozpracování*

HUDEBNÍ VÝCHOVA

Třída: PRIMA

Očekávané výstupy

žák

- využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách
- uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého
- orientuje se v proudu znějící hudby, vnímá užité hudebně výrazové prostředky a charakteristické sémantické prvky
- vyhledává souvislosti mezi hudbou a jinými druhy umění

Učivo

VOKÁLNÍ ČINNOSTI

- **pěvecký a mluvní projev** – rozšiřování hlasového rozsahu, hlasová hygiena, jednohlasy zpěv
- **hudební rytmus** – odhalování vzájemných souvislostí rytmu řeči a hudby, využívání rytmických zákonitostí při vokálním projevu
- **orientace v notovém záznamu vokální skladby** – notový zápis jako opora při realizaci písně
- **rozvoj hudebního sluchu a hudební představivosti** – reprodukce tónů, převádění melodií z nezpěvné do zpěvné polohy, zachycování rytmu popřípadě i melodie zpívané (hrané) písně pomocí grafického (notového) záznamu
- **reflexe vokálního projevu** – vlastní vokální projev a vokální projev ostatních, hledání možností nápravy hlasové nedostatečnosti (transpozice melodie, využití jiné hudební činnosti)

INSTRUMENTÁLNÍ ČINNOSTI

- **hra na hudební nástroje** – nástrojová reprodukce melodií (motivů, témat, písní, jednoduchých skladeb), hra (a tvorba) doprovodů s využitím nástrojů Orffova instrumentáře, keyboardů a počítače,
- **vyjadřování hudebních i nehudebních představ a myšlenek pomocí hudebního nástroje** – představy rytmické, melodické, tempové, dynamické, formální
- **reprodukce doprovodů pro hudebně dramatické projevy** -- doprovod na hudební nástroje

HUDEBNĚ POHYBOVÉ ČINNOSTI

- **pohybové vyjádření hudby v návaznosti na sémantiku hudebního díla** – pantomima, improvizace, herecké ztvárnění znějící hudby v hudebně dramatickém představení
- **orientace v prostoru** – pamětné uchování a reprodukce pohybů prováděných při tanci či pohybových hrách

POSLECHOVÉ ČINNOSTI

- **orientace v hudebním prostoru a analýza hudební skladby** – postihování hudebně výrazových prostředků,
- **hudební dílo a její autor** – hudební skladba v kontextu s jinými hudebními i nehudebními díly, dobou vzniku, životem autora, vlastními zkušenostmi (inspirace, epigonství, kýč, módnost a modernost, stylová provázanost)
- **hudební styly a žánry** – chápání jejich funkcí vzhledem k životu jedince i společnosti, kulturním tradicím a zvykům

Třída: SEKUNDA

Očekávané výstupy

žák

- využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách
- uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i dvojhlasě, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého
- realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností písně a skladby různých stylů a žánrů
- rozpozná některé z tanců různých stylových období, zvolí vhodný typ hudebně pohybových prvků k poslouchané hudbě a na základě individuálních hudebních schopností a pohybové vyspělosti předvede jednoduchou pohybovou vazbu

- orientuje se v proudu znějící hudby, vnímá užité hudebně výrazové prostředky a charakteristické sémantické prvky
- vyhledává souvislosti mezi hudbou a jinými druhy umění

Učivo

VOKÁLNÍ ČINNOSTI

- **pěvecký a mluvní projev** – rozšiřování hlasového rozsahu, hlasová hygiena, hlasová nedostatečnost a některé způsoby její nápravy, jednohlasý zpěv a základy dvojhlasu, deklamace, řeč, přednes, techniky vokálního projevu (scat, falzet apod.), jejich individuální využití při zpěvu i při společných vokálně instrumentálních aktivitách
- **intonace a vokální improvizace** – diatonické postupy v durových a mollových tóninách
- **hudební rytmus** – odhalování vzájemných souvislostí rytmu řeči a hudby, využívání rytmických zákonitostí při vokálním projevu
- **orientace v notovém záznamu vokální skladby** – opora při realizaci písně
- **rozvoj hudebního sluchu a hudební představivosti** – reprodukce tónů, převádění melodií z nezpěvné do zpěvné polohy, zachycování rytmu popřípadě i melodie zpívané (hrané) písně pomocí grafického (notového) záznamu
- **reflexe vokálního projevu** – vlastní vokální projev a vokální projev ostatních, hledání možností nápravy hlasové nedostatečnosti (transpozice melodie, využití jiné hudební činnosti)

INSTRUMENTÁLNÍ ČINNOSTI

- **hra na hudební nástroje** – nástrojová reprodukce melodií (motivků, témat, písní, jednoduchých skladeb), nástrojová improvizace (jednoduché hudební formy)
- **záznam hudby** – noty, notační programy (např. Capella, Finale, Sibelius) a další způsoby
- **vyjadřování hudebních i nehudbních představ a myšlenek pomocí hudebního nástroje** – představy rytmické, melodické, tempové, dynamické, formální
- **reprodukce a tvorba doprovodů pro hudebně dramatické projevy** - hudební doprovod vokálně instrumentální

HUDEBNĚ POHYBOVÉ ČINNOSTI

- **pohybový doprovod znějící hudby** – pohyb na jevišti, základy tance, taneční kroky, vlastní pohybové ztvárnění
- **pohybové vyjádření hudby v návaznosti na sémantiku hudebního díla** – pantomima, improvizace
- **pohybové reakce na změny v proudu znějící hudby** – tempové, dynamické rytmicko-metrické, harmonické
- **orientace v prostoru** – pamětné uchování a reprodukce pohybů prováděných při tanci či pohybových hrách

POSLECHOVÉ ČINNOSTI

- **orientace v hudebním prostoru a analýza hudební skladby** – postihování hudebně výrazových prostředků, významné sémantické prvky užité ve skladbě (zvukomalba, pohyb melodie) a jejich význam pro pochopení hudebního díla
- **hudební dílo a její autor** – hudební skladba v kontextu s jinými hudebními i nehudbními díly, dobou vzniku, životem autora, vlastními zkušenostmi (inspirace, epigonství, kýč, módnost a modernost, stylová provázanost)
- **hudební styly a žánry** – chápání jejich funkcí vzhledem k životu jedince i společnosti, kulturním tradicím a zvykům
- **interpretace znějící hudby** – slovní charakterizování hudebního díla, vytváření vlastní soudů a preferencí
- **analýza hudebních nástrojů na základě poslechu**

Očekávané výstupy

žák

- využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách
- uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i dvojhlasě, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého
- reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří a volí jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace
- realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností písně a skladby různých stylů a žánrů
- rozpozná některé z tanců různých stylových období, zvolí vhodný typ hudebně pohybových prvků k poslouchané hudbě a na základě individuálních hudebních schopností a pohybové vyspělosti předvede jednoduchou pohybovou vazbu
- orientuje se v proudu znějící hudby, vnímá užité hudebně výrazové prostředky a charakteristické sémantické prvky, chápe jejich význam v hudbě a na základě toho přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku
- vyhledává souvislosti mezi hudbou a jinými druhy umění

Učivo

VOKÁLNÍ ČINNOSTI

- **pěvecký a mluvní projev** – rozšiřování hlasového rozsahu, hlasová hygiena, hlasová nedostatečnost a některé způsoby její nápravy, mutace, dvojhlasý a jednohlasý zpěv, deklamace, techniky vokálního projevu (scat, falzet apod.), jejich individuální využití při zpěvu i při společných vokálně instrumentálních aktivitách
- **intonace a vokální improvizace** – diatonické postupy v durových a mollových tóninách, improvizace jednoduchých hudebních forem
- **hudební rytmus** – odhalování vzájemných souvislostí rytmu řeči a hudby, využívání rytmických zákonitostí při vokálním projevu
- **orientace v notovém záznamu vokální skladby** – notový zápis jako opora při realizaci písně
- **rozvoj hudebního sluchu a hudební představivosti** – reprodukce tónů, převádění melodií z nezpěvné do zpěvné polohy, zachycování rytmu popřípadě i melodie zpívané (hrané) písně pomocí grafického (notového) záznamu
- **reflexe vokálního projevu** – vlastní vokální projev a vokální projev ostatních, hledání možností nápravy hlasové nedostatečnosti (transpozice melodie, využití jiné hudební činnosti)

INSTRUMENTÁLNÍ ČINNOSTI

- **hra na hudební nástroje** – nástrojová reprodukce melodií (motivků, témat, písní, jednoduchých skladeb), hra a tvorba doprovodů s využitím nástrojů Orffova instrumentáře, keyboardů a počítače, nástrojová improvizace (jednoduché hudební formy)
- **záznam hudby** – noty, notační programy (např. Capella, Finale, Sibelius) a další způsoby záznamu hudby
- **vyjadřování hudebních i nehumánních představ a myšlenek pomocí hudebního nástroje** – představy rytmické, melodické, tempové, dynamické, formální
- **tvorba doprovodů pro hudebně dramatické projevy**

HUDEBNĚ POHYBOVÉ ČINNOSTI

- **pohybový doprovod znějící hudby** – taktování, taneční kroky, vlastní pohybové ztvárnění
- **pohybové vyjádření hudby v návaznosti na sémantiku díla** – pantomima, improvizace
- **pohybové reakce na změny v proudu znějící hudby** – tempové, dynamické rytmicko - metrické, harmonické
- **orientace v prostoru** – pamětné uchování a reprodukce pohybů prováděných při tanci či pohybových hrách

POSLECHOVÉ ČINNOSTI

- **orientace v hudebním prostoru a analýza hudební skladby** – postihování hudebně výrazových prostředků, významné sémantické prvky užitě ve skladbě (zvukomalba, pohyb melodie, pravidelnost a nepravidelnost hudební formy) a jejich význam pro pochopení hudebního díla
- **hudební dílo a její autor** – hudební skladba v kontextu s jinými hudebními i nehudebními díly, dobou vzniku, životem autora, vlastními zkušenostmi (inspirace, epigonství, kýč, módnost a modernost, stylová provázanost)
- **hudební styly a žánry** – chápání jejich funkcí vzhledem k životu jedince i společnosti, kulturním tradicím a zvykům
- **interpretace znějící hudby** – slovní charakterizování hudebního díla (slohové a stylové zařazení apod.), vytváření vlastní soudů a preferencí
- **analýza hudebních nástrojů na základě poslechu**

Třída: KVARTA

Očekávané výstupy

žák

- využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách
- uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého
- reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří a volí jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace
- realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností písně a skladby různých stylů a žánrů
- rozpozná některé z tanců různých stylových období, zvolí vhodný typ hudebně pohybových prvků k poslouchané hudbě a na základě individuálních hudebních schopností a pohybové vyspělosti předvede jednoduchou pohybovou vazbu
- orientuje se v proudu znějící hudby, vnímá užitě hudebně výrazové prostředky a charakteristické sémantické prvky, chápe jejich význam v hudbě a na základě toho přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku
- zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období a porovnává ji z hlediska její slohové a stylové příslušnosti s dalšími skladbami
- vyhledává souvislosti mezi hudbou a jinými druhy umění

VOKÁLNÍ ČINNOSTI

- **pěvecký a mluvní projev** – rozšiřování hlasového rozsahu, hlasová hygiena, hlasová nedostatečnost a některé způsoby její nápravy, mutace, vícehlasý a jednohlasý zpěv, deklamace, techniky vokálního projevu (scat, falzet apod.), jejich individuální využití při zpěvu i při společných vokálně instrumentálních aktivitách
- **intonace a vokální improvizace** – diatonické postupy v durových a mollových tóninách, improvizace jednoduchých hudebních forem
- **hudební rytmus** – odhalování vzájemných souvislostí rytmu řeči a hudby, využívání rytmických zákonitostí při vokálním projevu
- **orientace v notovém záznamu vokální skladby** – notový zápis jako opora při realizaci písničky či složitější vokální nebo vokálně instrumentální skladby
- **rozvoj hudebního sluchu a hudební představivosti** – reprodukce tónů, převádění melodií z nezpěvné do zpěvné polohy, zachycování rytmu popřípadě i melodie zpívané (hrané) písničky pomocí grafického (notového) záznamu
- **reflexe vokálního projevu** – vlastní vokální projev a vokální projev ostatních, hledání možností nápravy hlasové nedostatečnosti (transpozice melodie, využití jiné hudební činnosti)

INSTRUMENTÁLNÍ ČINNOSTI

- **hra na hudební nástroje** – nástrojová reprodukce melodií (motivků, témat, písniček, jednoduchých skladeb), hra a tvorba doprovodů s využitím nástrojů Orffova instrumentáře, keyboardů a počítače, nástrojová improvizace (jednoduché hudební formy)
- **záznam hudby** – noty, notační programy (např. Capella, Finale, Sibelius) a další způsoby záznamu hudby
- **vyjadřování hudebních i nehudebních představ a myšlenek pomocí hudebního nástroje** – představy rytmické, melodické, tempové, dynamické, formální
- **tvorba doprovodů pro hudebně dramatické projevy**

HUDEBNĚ POHYBOVÉ ČINNOSTI

- **pohybový doprovod znějící hudby** – taktování, taneční kroky, vlastní pohybové ztvárnění
- **pohybové vyjádření hudby v návaznosti na sémantiku hudebního díla** – pantomima, improvizace
- **pohybové reakce na změny v proudu znějící hudby** – tempové, dynamické rytmicko-metrické, harmonické
- **orientace v prostoru** – pamětné uchování a reprodukce pohybů prováděných při tanci či pohybových hrách

POSLECHOVÉ ČINNOSTI

- **orientace v hudebním prostoru a analýza hudební skladby** – postihování hudebně výrazových prostředků, významné sémantické prvky užití ve skladbě (zvukomalba, dušermalba, pohyb melodie, pravidelnost a nepravidelnost hudební formy) a jejich význam pro pochopení hudebního díla
- **hudební dílo a její autor** – hudební skladba v kontextu s jinými hudebními i nehudebními díly, dobou vzniku, životem autora, vlastními zkušenostmi (inspirace, epigonství, kýč, módnost a modernost, stylová provázanost)
- **hudební styly a žánry** – chápání jejich funkcí vzhledem k životu jedince i společnosti, kulturním tradicím a zvykům
- **interpretace znějící hudby** – slovní charakterizování hudebního díla (slohové a stylové zařazení apod.), vytváření vlastní soudů a preferencí
- **analýza hudebních nástrojů na základě poslechu**

VÝTVARNÁ VÝCHOVA

Pozn. Očekávané výstupy a učivo jsou níže rozepsány do čtyř ročníků nižšího stupně, ale není nutné, aby byla všechna témata probírána v předepsaném ročníku. Tvorba kulís a kostýmů pro divadelní představení (dobrovolné) tvoří žáci v souladu s programem v dramatické výchově a to kdykoliv během nižšího stupně. Podle potřeby je probírána scénografie a techniky tvorby kostýmů a kulís.

Třída: PRIMA

PRAKTICKÉ TVŮRČÍ ČINNOSTI

Očekávané výstupy

Žák

- vytváří kompozici výtvarného díla formou koláže, druhotně používá materiály, tiskoviny, drobné předměty, s nimiž se setkává v každodenním životě a pracuje s jejich schopností vyvolat asociace
- vytváří dílo zdobící interiér architektury či ornament, na principu vitráže, tvoří obraz pomocí barevných průsvitných papírů a to s ohledem na prostor, pro který je dílo určeno
- podle svých individuálních schopností dovede v kresbě zachytit určitou konkrétní květinu či zvíře a při kresbě portrétu dovede uplatnit znalosti o proporcích lidské figury
- tvoří pomocí škály snadno dostupných přírodních pigmentů – pravěké jeskynní malby

Učivo

- prostřednictvím druhotného užití různých materiálů a drobných předmětů ve vlastním díle zkoumá pestrost asociativních impulzů těchto fragmentů všedního života, ověřování působení asociace v diskuzi
- seznámení s různými vstupy umění do architektury – vitráž, vlastní postřehy týkající se umění v architektuře (Wright), diskuze o vhodnosti, či nevhodnosti úprav a ozdob architektury
- role pozorování kresleného předmětu při jeho zobrazování
- seznámení s antickým přístupem k zobrazování lidské postavy a kresba portrétu

TECHNIKY A DĚJINY UMĚNÍ

Očekávané výstupy

Žák

- základně se orientuje v umění pravěku a antiky a dokáže postřehnout prvky antického umění v různých historických výtvarných slozích
- chápe princip harmonie jako kritéria kvality umění antického člověka
- dokáže si všimnout rozmanitosti přístupů ke zdobení architektury (vitraje, ornament, socha) v různých historických slozích a zamyslet se nad zdobením domů, v nichž žijeme (i kriticky hodnotit necitlivé přístupy)

Učivo

- seznámení s pravěkým a antickým uměním, s rolí výtvarného umění v antické společnosti a s antickým ideálem harmonie jako estetického měřítka
- Přehled dějin evropského umění od stěhování národů po současnost se zaměřením na aktivní hledání vlivu antického umění
- průřez dějinami architektury s osobní snahou žáků vnímat zdobné prvky a představení hlavních architektonických děl F. L. Wrighta a jeho přístupu k vitraji.

PRAKTICKÉ TVŮRČÍ ČINNOSTI

Očekávané výstupy

Žák

- ve svém výtvarném projevu vědomě uplatňuje řeč symbolu a dovede vysvětlit proč určitý vizuální tvar má schopnost symbolizovat určitý slovy formulovaný obsah
- dovede v kresbě vyjádřit smyslový vjem (inspirace čínskou tušovou malbou) a hledá své vlastní prostředky pro vizuálně obrazové vyjádření subjektivních pocitů, nálad, zkušeností, fantazijních představ (pomocí barevné nebo monochromní kompozice)
- na konkrétních příkladech dovede porovnat různé způsoby použití a interpretace řeči symbolu ve vizuálně obrazovém vyjádření (křesťanská středověká ikonografie, piktogram v propagační grafice) a vysvětluje své postoje k nim s vědomím osobní, společenské a kulturní podmíněnosti svých hodnotových soudů
- dovede vysvětlit rozdíl mezi vizuálním vyjádřením založeným na smyslovém vjemu a symbolickým, racionálně konstruktivním obrazovým vyjádřením
- podle svých individuálních schopností dovede nakreslit ve správných proporcích lidskou postavu

Učivo

- různé způsoby vizuálně obrazného vyjádření v rovině smyslového působení, v rovině subjektivního působení a v rovině symbolického obsahu utvářeného sociálně či racionálně
- ověřování možností vyjádřit subjektivitu barvou, kresbou či strukturou
- seznámení s Čínskou tušovou malbou inspirovanou poezií líčící smyslové vjemy
- reflexe (v diskuzi) rozdílů v působení výtvarného díla, které pracuje se symbolem a jeho racionální konstrukcí či sociální, náboženskou nebo filozofickou podmíněností, a výtvarného díla, které pracuje se smyslovým vjemem a expresí.
- seznámení s kresbou lidské podstaty v reálných proporcích.

VÝTVARNÉ TECHNIKY A DĚJINY UMĚNÍ

Očekávané výstupy

Žák

- základně se orientuje v umění středověku a renesance
- chápe rozdíl v kladení důrazu na věrné zobrazení viděné reality ve středověku a v renesanci
- chápe a dovede vysvětlit různé způsoby použití symbolu v dějinách umění
- dovede porovnat rozdíl v účinku uměleckého vyjádření založeného na symbolické řeči a uměleckého vyjádření motivovaného smyslovým vjemem a je schopen tyto rozdíly brát v úvahu při posuzování forem uměleckých vyjádření různých historických slohů

Učivo

- Přehled evropského umění středověku a renesance, sledování vývoje umění od počátku středověku po manýrismus a srovnání přístupu k zobrazování viděné reality ve středověku a v renesanci
- rozbor a reflexe (v diskuzi) výtvarného umění vzhledem k různým přístupům k symbolu a jeho racionální konstrukci i sociální či náboženské a filozofické podmíněnosti (ikonografie a kánon starověku a středověku, symbolismus a piktogram) a porovnání s výtvarným uměním motivovaným smyslovým vjemem a expresí (impresionismus, expresionismus)
- vybrané ukázky z mimoevropského umění (Čínská tušová malba)

PRAKTICKÉ TVŮRČÍ ČINNOSTI

Očekávané výstupy

Žák

- podle svých individuálních schopností dovede v kresbě zachytit pohyb zvířete či člověka
- podle svých individuálních schopností je schopen v kresbě i v malbě vyjádřit světlo
- (jeho roli při modelaci předmětů, atmosféru)
- při svém vizuálně obrazovém vyjadřování vědomě používá pohyb a světlo jako prostředku pro vyjádření dynamiky a atmosféry díla
- podle svých individuálních schopností dovede citlivě použít barvu pro malbu podle skutečnosti
- hledá vhodné grafické a typografické prostředky pro určitý propagační materiál a ověřuje si (v diskuzi) srozumitelnost výsledku své volby
- dovede odůvodnit formu samostatně vytvořené grafické podoby veřejné prezentace některé své školní práce (vytvořené v jiném studijním oboru)

Učivo

- kresba člověka či zvířete v pohybu a zkoumání expresivní výrazovosti pohybu pro kompozici a obsahové i sensiblní působení výtvarného díla
- principy stínování předmětů, sfumato a šerosvit, sledování různého působení světla při snaze vyjádřit ve výtvarném díle určitou atmosféru
- seznámení se základními vlastnostmi barev a malba zátiší podle skutečnosti s uplatněním znalostí o modelaci světlem
- seznámení se základy typografie plakátu, drobné tiskoviny, animace či pover pointu
- ověřování komunikačních účinků vybraných, upravených či samostatně vytvořených propagačních materiálů

VÝTVARNÉ TECHNIKY A DĚJINY UMĚNÍ

Očekávané výstupy

Žák

- základně se orientuje v umění baroka, rokoka, klasicismu a romantismu
- dovede popsat hlavní rozdíly mezi klasicismem a romantismem a fenomén individualismu objevujícího se s výraznými autory romantismu
- má základní představu o proměnách grafické podoby knihy v historii a o základních typech písma a dovede vysvětlit různost působení grafického designu v historických uměleckých slozích
- dovede popsat význam rozvoje práce se světlem a pohybem v baroku a nárok barokního umění působit na všechny smysly

Učivo

- seznámení s výtvarným uměním baroka, rokoka, klasicismu a romantismu
- objevy barokního malířství – šerosvit, dynamika pohybu
- představení významných osobností romantismu a jejich prosazením individuálního přístupu k sebevyjádření uměleckým dílem (Goya)
- vývoj knižní grafiky a typografie
- typy písma a některé běžně používané výtvarné prostředky propagační grafiky – kompozice, kresba, fotografie, animace

PRAKTICKÉ TVŮRČÍ ČINNOSTI

Očekávané výstupy

Žák

- ve svém výtvarném projevu zaznamenává viděnou realitu subjektivním způsobem a vyjadřuje své individuální vidění – nechává rozeznit subjektivitu a dostává se na hranici abstrakce.
- vizuálně obrazovými prostředky vyjadřuje smyslový dojem z určité moderní hudby, pracuje při tom s barevnou kompozicí v malbě.
- ve svém díle reflektuje některý mimovizuální způsob vnímání světa – akustická či hmatová kresba nebo malba
- svým uměleckým dílem vstoupí do veřejného prostoru města, například tím, že jen poukáže na hravý či poetický prvek nalezený v kresbě omítky (Boudník) a následně zkoumá míru přínosu svého počínu
- hledá své originální prostředky pro vyjádření subjektivních pocitů, nálad, zkušeností a fantazijních představ
- výtvarnými prostředky vypráví příběh, podle svých individuálních možností dovede své sdělení vyjádřit storyboardem, comixem, nebo obrázkovým scénářem k filmu

Učivo

- zkoumání vlastností barev a barevné kompozice jak při tvorbě vizuálně obrazového díla, tak při diskuzi a hodnocení děl
- reflexe různých typů abstrakce - při hledání vlastního sebevyjádření abstraktním výtvarným dílem a při zkoumání působivosti abstraktního díla na diváka (role rozumových konstrukcí, role senzibility a exprese)
- zkoumání různých možností vizuálního záznamu mimovizuálních vjemů
- diskuze a hodnocení komunikačních schopností vybraných prostředků sebevyjádření
- základy stříhové skladby, kresby comixu a vizuální orientace ve filmu

VÝTVARNÉ TECHNIKY A DĚJINY UMĚNÍ

Očekávané výstupy

Žák

- základně se orientuje ve výtvarném umění od poloviny 19. Století po konec 20. století
- dovede vysvětlit hlavní změny v přístupu k výtvarnému umění v 19 i 20. století a popsat jakou roli v těchto změnách sehrálo prosazení individualismu
- Chápe a dovede vysvětlit různá východiska abstraktního výtvarného umění a motivy umění 20. století vstupující do všedního veřejného prostoru.
- Samostatně uvažuje nad filmovou obrazovou řečí a estetikou (animovaný film)

Učivo

- Přehled výtvarného umění od impresionismu po konec 20. Století s důrazem na výrazné změny v přístupu k umění (impresionismus, kubismus, fauvismus, Duchamp, Malevič, Pollock, Calder, Klein)
- Seznámení s hlavními východisky různých typů abstrakce (racionální, expresivní)
- Street art, land art a jejich společenský vliv
- Diskuze a reflexe specifik obrazové řeči ve filmu

DRAMATICKÁ VÝCHOVA

Pozn. Všechny výchovně – vzdělávací cíle a jim odpovídající učivo se postupně realizují během celého nižšího stupně studia. Pokud je na jednotlivá témata kladen v některých ročnících zvýšený důraz, jsou tyto ročníky uvedeny v závorce.

Očekávané výstupy

žák

- uplatňuje kultivovaný mluvený a pohybový projev, dodržuje základy hlasové hygieny a správného držení těla
- propojuje somatické dovednosti při verbálním a neverbálním vyjádření, na příkladech doloží souvislosti mezi prožitkem a jednáním u sebe i druhých
- rozvíjí, variuje a opakuje herní situace (samostatně, s partnerem, ve skupině), přijímá herní pravidla a tvořivě je rozvíjí
- prozkoumává témata z více úhlů pohledu a pojmenovává hlavní téma a konflikt; uvědomuje si analogie mezi fiktivní situací a realitou
- přistupuje k dramatické a inscenační tvorbě jako k tvůrčímu procesu, ve kterém přijímá a plní své úkoly, přijímá zodpovědnost za společnou tvorbu a prezentaci jejího výsledku
- rozpozná ve vlastní dramatické práci i v dramatickém díle základní prvky dramatu; pozná základní divadelní druhy a dramatické žánry a jejich hlavní znaky; kriticky hodnotí dramatická díla i současnou mediální tvorbu

Učivo

ZÁKLADNÍ PŘEDPOKLADY DRAMATICKÉHO JEDNÁNÍ

- **psychosomatické dovednosti** – práce s dechem, správné tvoření hlasu, držení těla, verbální a neverbální komunikace (*prima, sekunda*)
- **herní dovednosti** – vstup do role, jevištní postava; strukturace herní a jevištní situace (*sekunda*)
- **sociálně komunikační dovednosti** – komunikace v běžných životních situacích, v herních situacích a v situacích skupinové inscenační tvorby, prezentace, reflexe a hodnocení, spolupráce, organizace tvůrčí skupinové práce (*tercie, kvarta*)

PROCES DRAMATICKÉ A INSCENAČNÍ TVORBY

- **náměty a témata v dramatických situacích** – jejich nalézání a vyjadřování (*prima*)
- **práce na postavě** – charakter, motivace, vztahy (*sekunda*)
- **konflikt jako základ dramatické situace** – řešení konfliktu jednáním postav (*tercie, kvarta*)
- **dramatická situace, příběh** – řazení situací v časové a příčinné následnosti, dramatizace literární předlohy (*tercie, kvarta*)
- **inscenační tvorba** – dramaturgie, režie, herecká práce, scénografie, scénická hudba a zvuk (*kvarta*)
- **komunikace s divákem** – prezentace, sebereflexe (*projekty a vystoupení – celé studium*)

RECEPCE A REFLEXE DRAMATICKÉHO UMĚNÍ

- **základní stavební prvky dramatu** – situace, postava, konflikt, téma, vrchol, gradace
- **základní dramatické žánry** – komedie, tragedie, drama
- **základní divadelní druhy** – činohra, loutkové divadlo, opera, opereta, muzikál, balet, pantomima
- **současná dramatická umění a média** – divadelní, filmová, televizní, rozhlasová a multimediální tvorba
- **vybrané etapy a typy světového a českého divadla**
- **výrazné osobnosti české a světové dramatické tvorby**

Pozn. Tematický celek je probírán i v rámci Českého jazyka a literatury (viz *Učební osnovy*).

VÝCHOVA KE ZDRAVÍ

Charakteristika vyučovacího předmětu

1) obsahové, časové a organizační vymezení

Vzdělávací obsah předmětu Výchova ke zdraví odpovídá jeho vymezení v RVP ZV a je realizován jak v sekundě, tak i v tercii jednak blokově na školním zdravotnickém kurzu, tak i průběžně, neboť úzce souvisí s autentickým životem školy. Výchova ke zdraví tedy probíhá v rámci projektových dní, na dalších školních výjezdech, kde dochází k otužování, osvojování stravovacích návyků, duševní relaxaci atd.), případně začleněním do vzdělávacího obsahu dalších předmětů (např. Bi, Ch, TV). Vzhledem k individuálnímu i sociálnímu rozměru zdraví jsou v rámci Výchovy ke zdraví zařazovány také některé tematické celky průřezového tématu *Osobnostní a sociální výchova*.

2) výchovné a vzdělávací strategie

Předmět Výchova ke zdraví přináší základní poznání o člověku v souvislosti s preventivní ochranou jeho zdraví. Učí žáky aktivně rozvíjet a chránit zdraví v propojení všech jeho složek (sociální, psychické a fyzické) a být za ně odpovědný.

Žáci si upevňují hygienické, stravovací, pracovní i jiné zdravotně preventivní návyky, rozvíjejí dovednosti odmítat škodlivé látky, předcházet úrazům a čelit vlastnímu ohrožení v každodenních i mimořádných situacích. Rozšiřují a prohlubují si poznatky o rodině, škole a společenství vrstevníků, o přírodě, člověku i vztazích mezi lidmi a učí se tak dívat se na vlastní činnosti z hlediska zdravotních potřeb a životních perspektiv dospívajícího jedince a rozhodovat se ve prospěch zdraví.

3) rozpracování očekávaných výstupů a učiva z RVP ZV do ročníků

Všechny výchovné – vzdělávací cíle a jim odpovídající učivo se postupně realizují během celého nižšího stupně studia. Pokud jsou jednotlivá témata zařazena výhradně do některého ročníku, jsou tyto ročníky uvedeny v závorce. Realizace vzdělávacího obsahu některých tematických celků průřezových témat, popřípadě ostatních vyučovacích předmětů, která se odehrává v rámci výuky Výchova ke zdraví, je taktéž uvedena formou odkazu u příslušného učiva.

Očekávané výstupy

žák

- respektuje přijatá pravidla soužití mezi spolužáky i jinými vrstevníky a pozitivní komunikací a kooperací přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů v komunitě
- vysvětlí role členů komunity (rodiny, třídy, spolku) a uvede příklady pozitivního a negativního vlivu na kvalitu sociálního klimatu (vrstevnická komunita, rodinné prostředí) z hlediska prospěšnosti zdraví
- vysvětlí na příkladech přímé souvislosti mezi tělesným, duševním, sociálním zdravím a vztah mezi uspokojováním základních lidských potřeb a hodnotou zdraví; dovede posoudit různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých a vyvozuje z nich osobní odpovědnost ve prospěch aktivní podpory zdraví
- usiluje v rámci svých možností a zkušeností o aktivní podporu zdraví
- vyjádří vlastní názor k problematice zdraví a diskutuje o něm v kruhu vrstevníků, rodiny i v nejbližším okolí
- dává do souvislosti složení stravy a způsob stravování s rozvojem civilizačních nemocí a v rámci svých možností uplatňuje zdravé stravovací návyky
- uplatňuje osvojené preventivní způsoby rozhodování, chování a jednání v souvislosti s běžnými, přenosnými, civilizačními a jinými chorobami; svěří se se zdravotním problémem a v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc

- projevuje odpovědný vztah k sobě samému, k vlastnímu dospívání a pravidlům zdravého životního stylu; dobrovolně se podílí na programech podpory zdraví v rámci školy a obce
- samostatně využívá osvojené kompenzační a relaxační techniky a sociální dovednosti k regeneraci organismu, překonávání únavy a předcházení stresovým situacím
- respektuje změny v období dospívání, vhodně na ně reaguje a kultivovaně se chová k opačnému pohlaví
- uvádí do souvislostí zdravotní a psychosociální rizika, spojená se zneužíváním návykových látek, a životní perspektivu mladého člověka; uplatňuje osvojené sociální dovednosti a modely chování při kontaktu se sociálně patologickými jevy ve škole i mimo ni; v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc sobě nebo druhým
- vyhodnotí na základě svých znalostí a zkušeností možný manipulativní vliv vrstevníků, médií, sekt; uplatňuje osvojené dovednosti komunikační obrany proti manipulaci a agresi
- projevuje odpovědné chování v rizikových situacích silniční a železniční dopravy; aktivně předchází situacím ohrožení zdraví a osobního bezpečí, v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc
- uplatňuje adekvátní způsoby chování a ochrany v modelových situacích ohrožení, nebezpečí i mimořádných událostí.

Učivo

VZTAHY MEZI LIDMI A FORMY SOUŽITÍ *adaptační výjezdový kurz, zapojení studentů do studentské samosprávy, sekunda, tercie, kvarta – školní výjezdy, projektové středy, přesah OV)*
vztahy ve dvojici – kamarádství, přátelství, láska, partnerské vztahy, manželství a rodičovství
vztahy a pravidla soužití v prostředí komunity – rodina, škola, vrstevnická skupina, obec, spolek

ZMĚNY V ŽIVOTĚ ČLOVĚKA A JEJICH REFLEXE *(sekunda, tercie – v rámci projektových střed; přesah: Bi)*

dětství, puberta, dospívání – tělesné, duševní a společenské změny

sexuální dospívání a reprodukční zdraví – zdraví reprodukční soustavy, sexualita jako součást formování osobnosti, zdrženlivost, předčasná sexuální zkušenost; promiskuita; problémy těhotenství a rodičovství mladistvých; poruchy pohlavní identity

ZDRAVÝ ZPŮSOB ŽIVOTA A PÉČE O ZDRAVÍ *(zdravotnický kurz, projektové středy, tercie – návaznost na biologii člověka, přesah: TV)*

výživa a zdraví – zásady zdravého stravování, pitný režim, vliv životních podmínek a způsobu stravování na zdraví; poruchy příjmu potravy

vlivy vnějšího a vnitřního prostředí na zdraví – kvalita ovzduší a vody, hluk, osvětlení, teplota

tělesná a duševní hygiena – zásady osobní, intimní a duševní hygieny, otužování, význam pohybu pro zdraví, režim dne

ochrana před přenosnými chorobami - základní cesty přenosu nákaz a jejich prevence, nákazy respirační, přenosné potravou, získané v přírodě, přenosné krví a sexuálním kontaktem, přenosné bodnutím hmyzu a stykem se zvířaty

ochrana před chronickými nepřenosiými chorobami a před úrazy – prevence kardiovaskulárních a metabolických onemocnění; preventivní a léčebná péče; odpovědné chování v situacích úrazu a život ohrožujících stavů (úrazy v domácnosti, při sportu, na pracovišti, v dopravě), základy první pomoci

RIZIKA OHROŽUJÍCÍ ZDRAVÍ A JEJICH PREVENCE *(zdravotnický kurz, přesah: TV, OV, preventivní programy v rámci projektových střed)*

stres a jeho vztah ke zdraví – kompenzační, relaxační a regenerační techniky k překonávání únavy, stresových reakcí a k posilování duševní odolnosti

auto-destruktivní závislosti – psychická onemocnění, násilí mířené proti sobě samému, rizikové chování (alkohol, aktivní a pasivní kouření, zbraně, nebezpečné látky (bezpečnost v dopravě a předměty, nebezpečný internet), násilné chování, těžké životní situace a jejich zvládnutí, látky, trestná činnost, dopink ve sportu.

skryté formy a stupně individuálního násilí a zneužívání, sexuální kriminalita – šikana a jiné projevy násilí; formy sexuálního zneužívání dětí; kriminalita mládeže, komunikace se službami odborné pomoci

bezpečné chování a komunikace – komunikace s vrstevníky a neznámými lidmi, bezpečný pohyb v rizikovém prostředí, nebezpečí komunikace prostřednictvím elektronických médií, sebeochrana a vzájemná pomoc v rizikových situacích a situacích ohrožení.

dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví – bezpečné prostředí ve škole, ochrana zdraví při různých činnostech, bezpečnost v dopravě, rizika silniční a železniční dopravy, vztahy mezi účastníky silničního provozu vč. zvládnutí agresivity, postup v případě dopravní nehody (tísňové volání, zajištění bezpečnosti)

manipulativní reklama a informace – reklamní vlivy, působení sekt

ochrana člověka za mimořádných událostí - klasifikace mimořádných událostí, varovný signál a jiné způsoby varování, základní úkoly ochrany obyvatelstva, evakuace, činnost po mimořádné události, prevence vzniku mimořádných událostí

HODNOTA A PODPORA ZDRAVÍ (*zdravotnický kurz, tercie – návaznost na biologii člověka*)

celostní pojetí člověka ve zdraví a nemoci – složky zdraví a jejich interakce, základní lidské potřeby a jejich hierarchie.

podpora zdraví a její formy – prevence a intervence, působení na změnu kvality prostředí a chování jedince, odpovědnost jedince za zdraví, podpora zdravého životního stylu, programy podpory zdraví.

OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ ROZVOJ (*viz PT Osobnostní a sociální výchova, tercie, přesah – třídnické hodiny, aktivity na výjezdech školy*)

sebepoznání a sebepojetí – vztah k sobě samému, vztah k druhým lidem; zdravé a vyrovnané sebepojetí, utváření vědomí vlastní identity

seberegulace a sebeorganizace činností a chování – cvičení sebereflexe, sebekontroly, sebeovládání a zvládnutí problémových situací; stanovení osobních cílů a postupných kroků k jejich dosažení; zaujímání hodnotových postojů a rozhodovacích dovedností pro řešení problémů v mezilidských vztazích; pomáhající a prosociální chování

psychohygienu v sociální dovednosti pro předcházení a zvládnutí stresu, hledání pomoci při problémech

mezilidské vztahy, komunikace a kooperace – respektování sebe sama i druhých, přijímání názoru druhého, empatie; chování podporující dobré vztahy, aktivní naslouchání, dialog, efektivní a asertivní komunikace a kooperace v různých situacích, dopad vlastního jednání a chování

TĚLESNÁ VÝCHOVA

Charakteristika vyučovacího předmětu

1) obsahové, časové a organizační vymezení

Obsahové vymezení předmětu odpovídá vzdělávacímu obsahu vzdělávacího oboru Tělesná výchova tak, jak byl stanoven v RVP ZV. Předmět je vyučován 2 vyučovací hodiny týdně ve všech ročnících nižšího gymnázia, zároveň však prostupuje všechny další školní aktivity (např. pobyty v přírodě, přátelská utkání s dětmi z Dětského domova v Pyšelích apod.). Předmět zohledňuje vzdělávací cíle integrovaných žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

2) výchovné a vzdělávací strategie

Cílem předmětu Tělesná výchova (zápočtový předmět – viz *Charakteristika ŠVP*) je kultivace pohybového projevu žáků a zprostředkování poznatků a podnětů ke zdravotnímu, rekreačnímu a sportovnímu využití pohybu žáků v jejich denním režimu. Nejpodstatnějším záměrem našeho působení je vytvoření pozitivního vztahu žáků k pohybovým aktivitám jako základnímu prostředku dlouhodobého ovlivňování aktivního zdraví.

V tělesné výchově nacházejí všichni žáci bez rozdílu prostor k osvojování nových pohybových dovedností, k ovládnutí a využívání různého sportovního náčiní a nářadí, k seznámení s návody pro pohybovou prevenci či korekci jednostranného zatížení nebo zdravotního oslabení, stejně jako pro zdravý rozvoj tělesné zdatnosti a výkonnosti. Učí se uplatňovat osvojené pohybové dovednosti v různém prostředí a s různými účinky, zvykají si na rozličné sociální role, které vyžadují spolupráci, tvořivost, překonávání zábran, objektivnost, rychlé rozhodování, organizační schopnosti i nutnou míru odpovědnosti za zdraví své i svých spolužáků. Významné je propojování pohybových činností s dalšími oblastmi vzdělání, jako je hudební výchova, estetika, poznávání a ochrana přírody, dopravní kázeň, hygiena, úrazová zábrana, etika, právo atd.

Ve všech ročnících rozvíjíme plavecké dovednosti žáků. Výuka plavání probíhá ve věkově smíšených skupinách, které jsou rozděleny dle výkonnosti. Řada tělovýchovných aktivit je realizována na výjezdových akcích školy. Jedná se zejména o turistiku (pěší, vodní, cyklistika), sportovní hry (softball), orientační běh nebo zimní sporty. Alespoň jednou za dobu studia na nižším stupni absolvují žáci řádný lyžařský výcvik.

Vzdělávací obor Tělesná výchova je úzce propojen nejen s dalšími předměty (VZ, Bi), ale jeho prostřednictvím jsou naplňovány vzdělávací cíle některých tematických průřezových témat (*PT Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana či Multikulturní výchova*).

V souladu s vývojovými předpoklady a individuálními zvláštnostmi žáků směřuje vyučovací úsilí učitele a učební činnost žáků v tělesné výchově k tomu, aby:

- si osvojili nové pohybové dovednosti, kultivovali svůj pohybový projev i správné držení těla a postupně usilovali o optimální rozvoj zdravotně orientované zdatnosti,
- se orientovali v základních otázkách vlivu pohybové aktivity na zdraví a průceschopnost člověka, v problematice zjišťování potřebných ukazatelů zdatnosti a pohyblivosti a uměli své poznatky využít při začleňování pohybu do denního režimu,
- zvládali základní organizační, hygienické a bezpečnostní zásady pro provádění zdravotně vhodné a bezpečné sportovní či jiné pohybové činnosti ve známém i méně známém prostředí,
- kladně prožívali osvojované pohybové činnosti a využívali je s pomocí dospělých nebo samostatně jako prostředek překonávání aktuálních negativních tělesných či duševních stavů a dlouhodobější zdravotní prevence i jako předpoklad pro vytváření trvalého vztahu k pohybovým aktivitám,
- si uvědomovali význam sociálních vztahů a rolí ve sportu a jiných pohybových aktivitách a uměli je využít pro hodnotné pohybové vyžití i přátelské vztahy.

3) rozpracování očekávaných výstupů a učiva z RVP ZV do ročníků

Náplň vyučovacích hodin tělesné výchovy je ve všech ročnících zaměřená na *Činnosti ovlivňující zdraví*, *Činnosti podporující pohybové učení* a *Činnosti ovlivňující úroveň pohybových dovedností*. První dvě skupiny činností jsou součástí výuky Tělesné výchovy ve všech ročnících, a proto jsou zařazeny souhrnně na úvod. Realizace *Činností ovlivňujících úroveň pohybových dovedností* je posléze rozpracována do jednotlivých ročníků.

ČINNOSTI OVLIVŇUJÍCÍ ZDRAVÍ (*probíhá kontinuálně všemi ročníky*)

Očekávané výstupy

žák

- aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu, některé pohybové činnosti zařazuje pravidelně a s konkrétním účelem
- usiluje o zlepšení své tělesné zdatnosti
- samostatně se připraví před pohybovou činností a ukončí ji ve shodě s hlavní činností - zatěžovanými svaly
- odmítá drogy a jiné škodliviny jako neslučitelné se sportovní etikou a zdravím; upraví pohybovou aktivitu vzhledem k údajům o znečištění ovzduší
- uplatňuje vhodné a bezpečné chování i v méně známém prostředí sportovišť, přírody, silničního provozu; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost

Učivo (*PT Multikulturní výchova, přesah: VZ, Bi, D*)

- význam pohybu pro zdraví – rekreační a výkonnostní sport
- zdravotně orientovaná zdatnost – rozvoj ZOZ, manipulace se zatížením
- prevence a korekce jednostranného zatížení a svalových dysbalancí – průpravná, kompenzační, vyrovnávací, relaxační a jiná zdravotně zaměřená cvičení
- hygiena a bezpečnost při pohybových činnostech – v nestandardním prostředí
- rozdíly mezi TV a sportem dívek a chlapců, mladých a starých, zdravých a oslabených
- význam hodnot srdeční frekvence při TV a sportu, praktické využití pro úpravu zátěže
- základní informace z dějin i současnosti TV a sportu

ČINNOSTI PODPORUJÍCÍ POHYBOVÉ UČENÍ (*probíhá kontinuálně všemi ročníky*)

Očekávané výstupy

žák

- užívá osvojované názvosloví na úrovni cvičence, rozhodčího, diváka, čtenáře novin a časopisů, uživatele internetu
- naplňuje ve školních podmínkách základní olympijské myšlenky – čestné soupeření, pomoc handicapovaným, respekt k opačnému pohlaví, ochranu přírody při sportu
- dohodne se na spolupráci i jednoduché taktice vedoucí k úspěchu družstva a dodržuje ji
- rozlišuje a uplatňuje práva a povinnosti vyplývající z role hráče, rozhodčího, diváka, organizátora
- sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony, eviduje je a vyhodnotí
- zorganizuje samostatně i v týmu jednoduché turnaje, závody, turistické akce na úrovni školy; spolurozhoduje osvojované hry a soutěže
- zpracuje naměřená data a informace o pohybových aktivitách a podílí se na jejich prezentaci

Učivo (PT Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Multikulturní výchova, přesah: VZ, D, OV)

- komunikace v TV – tělocvičné názvosloví osvojovaných činností, smluvené povely, signály, gesta, značky, vzájemná komunikace a spolupráce při osvojovaných pohybových činnostech
- organizace prostoru a pohybových činností – v nestandardních podmínkách; sportovní výstroj a výzbroj – výběr, ošetřování
- historie a současnost sportu – významné soutěže a sportovci, olympismus - olympijská charta
- pravidla osvojovaných pohybových činností – her, závodů, soutěží
- zásady jednání a chování v různém prostředí a při různých činnostech
- měření výkonů a posuzování pohybových dovedností – měření, evidence, vyhodnocování

Třída: PRIMA

ČINNOSTI OVLIVŇUJÍCÍ ÚROVEŇ POHYBOVÝCH DOVEDNOSTÍ

Očekávané výstupy

žák

- zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech
- posoudí provedení osvojované pohybové činnosti, označí zjevné nedostatky a jejich možné příčiny

Učivo

- pohybové hry – s různým zaměřením; netradiční pohybové hry a aktivity
- gymnastika – kotoul vpřed a vzad, stoj na rukou, přeskoky
- estetické a kondiční formy cvičení s hudbou a rytmickým doprovodem – základy rytmické gymnastiky, cvičení s náčiním; kondiční formy cvičení pro daný věk žáků; tance
- atletika – běžecká abeceda, skok do dálky, hod míčkem
- sportovní hry: florbal, basketbal – herní činnosti jednotlivce, herní kombinace, herní systémy, utkání podle pravidel žákovské kategorie
- turistika a pobyt v přírodě – příprava turistické akce, přesun do terénu a uplatňování pravidel bezpečnosti silničního provozu v roli chodce a cyklisty, chůze se zátěží i v mírně náročném terénu, táboření, ochrana přírody, orientační běh, dokumentace z turistické akce, přežití v přírodě, orientace, ukrytí, nouzový přístřešek, zajištění vody, potravy, tepla (*probíhá kontinuálně všemi ročníky; přesah: Bi, Z, OV*)
- plavání – plavecké dovednosti, plavecké způsoby (plavecká technika), dovednosti záchranného a branného plavání, prvky zdravotního plavání a plavecký sportů, rozvoj plavecké vytrvalosti (*probíhá kontinuálně všemi ročníky*)

Třída: SEKUNDA

ČINNOSTI OVLIVŇUJÍCÍ ÚROVEŇ POHYBOVÝCH DOVEDNOSTÍ

Očekávané výstupy

žák

- zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech
- posoudí provedení osvojované pohybové činnosti, označí zjevné nedostatky a jejich možné příčiny

Učivo

- pohybové hry – s různým zaměřením; netradiční pohybové hry a aktivity
- gymnastika – kotoul vzad do zášvihů, kotoul letmo, hrazda – svis střemhlav, výmyk
- estetické a kondiční formy cvičení s hudbou a rytmickým doprovodem – základy rytmické gymnastiky, cvičení s náčiním; kondiční formy cvičení pro daný věk žáků; tance
- atletika – starty, sprinty, skok do výšky
- sportovní hry: fotbal, basketbal – herní činnosti jednotlivce, herní kombinace, herní systémy, utkání podle pravidel žákovské kategorie

Třída: TERCIE

ČINNOSTI OVLIVŇUJÍCÍ ÚROVEŇ POHYBOVÝCH DOVEDNOSTÍ

Očekávané výstupy

žák

- zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech
- posoudí provedení osvojované pohybové činnosti, označí zjevné nedostatky a jejich možné příčiny

Učivo

- pohybové hry – s různým zaměřením; netradiční pohybové hry a aktivity
- gymnastika – rondát, hrazda – toč vzad
- estetické a kondiční formy cvičení s hudbou a rytmickým doprovodem – základy rytmické gymnastiky, cvičení s náčiním; kondiční formy cvičení pro daný věk žáků; tance
- úpoly – pády, držení na zemi a únik z něho
- atletika – vrh koulí, štafetový běh
- sportovní hry: volejbal, badminton – herní činnosti jednotlivce, herní kombinace, herní systémy, utkání podle pravidel žákovské kategorie

Třída: KVARTA

ČINNOSTI OVLIVŇUJÍCÍ ÚROVEŇ POHYBOVÝCH DOVEDNOSTÍ

Očekávané výstupy

žák

- zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech
- posoudí provedení osvojované pohybové činnosti, označí zjevné nedostatky a jejich možné příčiny

Učivo

- pohybové hry – s různým zaměřením; netradiční pohybové hry a aktivity
- gymnastika – přemet vpřed, hrazda – toč jízdo
- estetické a kondiční formy cvičení s hudbou a rytmickým doprovodem – základy rytmické gymnastiky, cvičení s náčiním; kondiční formy cvičení pro daný věk žáků; tance
- úpoly – obrana proti škrcení
- atletika – vrh koulí, vytrvalý běh na dráze a v terénu
- sportovní hry: softbal, florbal – herní činnosti jednotlivce, herní kombinace, herní systémy, utkání podle pravidel žákovské kategorie

HODNOCENÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ

Pravidla pro hodnocení žáků

ZPŮSOBY HODNOCENÍ

Systém hodnocení na Gymnáziu Přírodní škola kombinuje prvky hodnocení kritériálního, normativního, formativního, sumativního, analytického i holistického a zcela v souladu s výchovně vzdělávací strategií využívá možnosti autentického hodnocení. Hodnocení plní funkci motivační, poznávací i konativní a doprovází všechny činnosti, které žáci v rámci vyučování nebo školních akcí vykonávají. Kombinuje klasifikaci a slovní hodnocení. Z hlediska obsahu a rozsahu vychází ze základní úrovně Standardů pro základní vzdělávání, ale i z konkretizace vzdělávacího obsahu jednotlivých předmětů v ŠVP Gymnázia Přírodní škola. Snaží se ale zohlednit ale i další důležité prvky výchovy na škole, tj. zejména rozvoj schopnosti týmové práce, samostatné výzkumné a tvůrčí činnosti a rozvoj schopnosti sebevzdělání a sebevýchovy, resp. sebehodnocení žáků.

Zjednodušeně lze říci, že předmětem hodnocení je na jedné straně prospěch žáků a na straně druhé jejich chování. Ve skutečnosti se však tyto složky prolínají a systém hodnocení na Gymnáziu Přírodní škola je úmyslně vytvořen tak, aby zabránil jednostrannému důrazu na oceňování dobré paměti, kázně a schopnosti přizpůsobit se okolí, a umožnil ocenit osobnostní kvality žáků (např. snaha a vůle po zlepšení, píle, cílevědomost, ochota pomáhat druhým), jejich kreativitu, přínos pro školní kolektiv, účast na dobrovolných akcích či prospěšnou činnost mimo školu, včetně hlubšího zájmu v některém oboru (forma: kredity).

Z hlediska jednoho školního roku jsou žáci průběžně hodnoceni v rámci vyučovacích předmětů (forma: klasifikace známkami, podmínkový systém, zápočty) a studijních výjezdů (forma: podmínky, zápočty, kredity a ohodnocení konkrétních výstupů z výjezdu). Úspěšné zvládnutí učiva v rámci podmínkových předmětů otvírá žákům možnost plnohodnotné účasti na Expedici. Příprava, realizace, dokončení a prezentace expedičních projektů jsou pak hodnoceny pomocí kreditů.

V pololetí a na závěr školního roku obdrží žáci jednak pololetní a výroční vysvědčení, jež shrnuje celkovou klasifikaci za dané období, jednak školní bodové vysvědčení.

Klasifikace vychází z *Klasifikačního řádu Gymnázia Přírodní škola* s přihlédnutím ke *Standardům pro základní vzdělávání*. Tato forma hodnocení „známkami“ je zaznamenána na státním formuláři vysvědčení, příp. v pololetí na jeho výpisu.

Druhé vysvědčení, které každý žák obdrží, klasifikaci rozšiřuje. Je zaznamenáno na zvláštním formuláři, který vydává škola. Každý žák je jeho prostřednictvím v jednotlivých předmětech hodnocen (škála 0–5 bodů) z pěti hledisek. Učitel posuzuje a) znalosti v oboru, b) myšlení v oboru (schopnost uvažovat, vyvozovat, hledat oborové souvislosti), c) práci ve škole, v hodinách, spolupráci s vyučujícím, d) domácí přípravu, mimoškolní práci a aktivitu v kontextu hodnoceného předmětu (vč. příslušně zaměřené zájmové činnosti), e) aplikaci v praxi (zvl. praktická cvičení, ale i práce na projektech a Expedici). Prostřednictvím školního bodového vysvědčení jsou tak blíže specifikovány jednotlivé složky celkové klasifikace. Na zadní straně školního bodového vysvědčení se pak ve druhém pololetí uvádí celkové hodnocení zapojení žáků do expedičních projektů. Využívána je třístupňová škála: pracoval(-a) výborně, pracoval(-a) velmi dobře, pracoval(-a). Toto hodnocení je udělováno pedagogickým garantem příslušné expediční skupiny společně se žakovským/studentským vedoucím této skupiny.

Po celý školní rok probíhá také průběžné hodnocení chování žáků a jejich zapojení do života školní komunity formou pochval a trestů (viz Školní řád) a kreditů (viz Výchovně a vzdělávací strategie a též viz níže). Výsledné hodnocení se opět objevuje na pololetním a výročním vysvědčení. V průběhu školního roku jsou udělovány různé typy formálních pochval, napomenutí a důtek.

Úspěšné zakončení studia na nižším stupni Gymnázia Přírodní škola je podmíněno nejen dobrým prospěchem a aktivní účastí na školních akcích (studijní výjezdy, Expedice apod.), ale

také úspěšnou obhajobou závěrečné profilové práce v rámci Občanské výchovy (viz *Výchovné a vzdělávací strategie*).

Hodnocení v rámci vyučovacích předmětů

Z hlediska hodnocení lze vyučovací předměty na Gymnáziu Přírodní škola rozdělit do čtyř základních skupin. V první skupině jsou předměty, kde učitelé používají tradiční klasifikační stupnici (známky od 1 do 5). Do této skupiny patří český jazyk, cizí jazyky, matematika a informatika. Ve druhé, největší skupině jsou předměty, jež využívají tzv. podmínkový systém (viz *Charakteristika ŠVP*). Třetí skupinu tvoří tzv. zápočtové předměty (Umění a kultura, Tělesná výchova, Výchova ke zdraví).

V rámci podmínkových předmětů je využívána čtyřstupňová škála, která odpovídá známkové klasifikaci (1–4). Hodnocení se označuje písmeny A, B, C a D, ale pro potřeby pololetního a výročního vysvědčení je převáděno na známky. Podstatné však je, že nejhorší známka se v podmínkových předmětech neuděluje. Žák jednoduše danou podmínku nesplní a musí ji opakovat tak dlouho, dokud dané téma či úkol nezvládne na dostatečné úrovni. Tímto způsobem je hodnoceno především plnění podmínek typu A. U podmínek typu B a C je čtyřstupňové hodnocení voleno podle charakteru podmínky, v některých případech se hodnocení omezuje na splnil – nesplnil. Kritéria udělení příslušného stupně vychází z *Klasifikačního řádu* s přihlédnutím ke *Standardům pro základní vzdělávání*.

Důležitým prvkem hodnocení je to, že žáci mají možnost si již splněnou zkoušku samostatně opravit – v případě úspěšné opravy se pak nepočítá průměr, ale lepší výsledek. Tím je žákům dán do ruky nástroj na ovlivnění vlastních výsledků (zvl. klasifikace), který ale zároveň vede k jejich větší samostatnosti a reálné zodpovědnosti za své výsledky i průběžný výkon.

Hodnocení v rámci podmínkových předmětů se děje průběžně, jednou za čtvrtletí je však provedeno sumativní hodnocení. V každém předmětu je stanoven počet podmínek, které musí žák za dané období splnit. Termíny hodnocení jsou stanoveny v ročním školním plánu a žákům známy již na začátku školního roku. Pokud není stanoveno jinak, záleží na žákovi, kombinací jakých podmínek stanovený počet splní (A, B, nebo C). Důležité je, aby v každém období splnil předepsaný počet podmínek a na konci posledního období, tj. v květnu, měl mimo předepsaného počtu splněny i všechny povinné podmínky daného předmětu.

Pokud žák do konce příslušného období nezvládne splnit podmínky z nějakého předmětu včas, skládá v tomto předmětu souhrnnou zkoušku z učební látky příslušného studijního období (zpravidla příslušného čtvrtletí). Z této zkoušky dostane známku, kterou již nelze opravit a která je základem pro jeho klasifikaci. Taktéž v případě, že je při této zkoušce klasifikován stupněm nedostatečně, zkoušku neopakuje, ale toto hodnocení se jako celkové čtvrtletní hodnocení započítává do pololetní, resp. výroční klasifikace. Složení zkoušky nezavazuje žáka povinnosti splnit dodatečně chybějící podmínky, tak aby v následujícím období zvládnul získat opět stejný počet podmínek jako ostatní žáci.

V případě, že žák na konci posledního období splní předepsané podmínky ve všech podmínkových předmětech, má právo účastnit se během června Expedice jako člen některého z badatelských týmů (viz výše). Žák, který na konci posledního čtvrtletí daného školního roku nemá povinnosti kompletní (chybí mu podmínka jakéhokoliv typu, neodevzdá veškeré povinné práce apod.), se Expedice neúčastní. V době Expedice dochází na vyučování do školy, kde se jednak připravuje na souhrnné opakovací zkoušky z předmětů, ve kterých nesplnil studijní povinnosti, a jednak se účastní klasického vyučování dle speciálního rozvrhu pro dobu Expedice. V nejbližším možném termínu, který určí ředitel školy, pak takový žák skládá souhrnné opakovací zkoušky. Pokud je nesplní alespoň dostatečně, bude z daného předmětu skládat reparát v průběhu letních prázdnin.

Na konci každého čtvrtletí jsou žákům udělovány také zápočty v zápočtových předmětech. Udělení každého zápočtu je podmíněno splnění přesně stanovených požadavků (zpravidla 80 % docházky, splnění a odevzdání určitého počtu prací, aktivní účast na jednotlivých hodinách

a projektech, prokázání znalostí apod.). V případě, že žák požadavky k udělení zápočtu nesplní, může si chybějící hodiny nebo práce nahradit formou účasti na dobrovolných akcích školy nebo splněním náhradního úkolu ve svém volném čase. Neudělení zápočtu se zpravidla projeví na výrazně zhoršené klasifikaci v daném předmětu, ve vážných případech je řešeno komisionální zkouškou.

Kredity

Ředitel školy, obvykle na návrh (třídních) učitelů nebo vedoucích a odborných garantů expedičních skupin či realizačních týmů, uděluje jedenkrát až dvakrát ročně tzv. zlaté kredity. Kredity mají podobu malých žlutých kartiček s razítkem školy a podpisem ředitele, jménem vlastníka, označením, za co kredit obdržel, a datem platnosti (v případě elektronické evidence jsou kredity pouze virtuální). Platnost zlatého kreditu bývá, podle charakteru činnosti, za niž byl kredit udělen, jeden až dva roky.

Zlatým kreditem může žák nahradit splnění jedné nepovinné podmínky v rámci podmínkového předmětu. Kredit nenahrazuje žádnou konkrétní podmínku, ale snižuje celkový počet potřebný ke splnění podmínek. Jeho použití neruší povinnost mít splněny všechny povinné podmínky a tím je zajištěno, že si žák i při použití kreditů a plnění převážně podmínek typu B a C osvojí základní učivo daného předmětu. Každý kredit lze využít jen jednou a za jeden školní rok je možné v rámci jednoho předmětu použít maximálně dva kredity.

Zlaté kredity jsou udělovány například za:

- dlouhodobé zapojení do organizace a zajišťování školních programů a akcí,
- realizaci konkrétních aktivit, které přispívají ke zkvalitňování života školního kolektivu,
- zodpovědné vedení expediční skupiny nebo realizačního týmu,
- aktivní podíl na činnosti expediční skupiny nebo realizačního týmu,
- reprezentaci školy na veřejnosti.

Kromě zlatých kreditů má vyučující právo udělit žákům tzv. stříbrný kredit. Stříbrný kredit je vázán na konkrétní předmět a je platný pouze v rámci školního roku, v němž byl udělen. Žáci mohou získat stříbrné kredity například za dlouhodobě kvalitní práci v hodinách, pomoc vyučujícímu v daném předmětu, realizaci individuálních projektů, které souvisí s probíraným učivem, účast na dobrovolných akcích apod.

Hodnocení v rámci studijních výjezdů

Hodnocení v rámci studijních výjezdů je odvozeno od zaměření toho kterého výjezdu (viz *Vzdělávací a výchovné strategie*). Na studijních výjezdech jsou proto žáci hodnoceni jak známkami, tak zde mohou plnit podmínky nebo získávat zápočty.

Součástí celkového hodnocení účasti na studijním výjezdu jsou tři složky. Za každou složku může žák získat jeden bod v případě, že vyhoví jejím nárokům. V první řadě je hodnocena **účast** (1. bod), dále **aktivní podíl na přípravě a organizaci akce** (2. bod). Předmětem hodnocení jsou také **výsledky práce či realizace úkolů**, jež byly s tématem výjezdu spojeny (3. bod). Před každým výjezdem je jasné stanoveno (písemnou nebo ústní formou), co bude v tomto třetím bodě předmětem hodnoceno, jaká jsou kritéria hodnocení a jakou podobu mají mít výstupy a podklady, které budou žáci odevzdávat. Za každý školní rok by měl žák nasbírat minimálně 10 bodů za výjezdy a dobrovolné akce, aby mohl plynule pokračovat ve studiu na škole. V opačném případě může být v pedagogické radě zváženo jeho další setrvání na škole (viz *Charakteristika ŠVP*). Pokud do konce čtvrtého ročníku žák nezíská alespoň 40 bodů, bude jeho postup do vyššího stupně podmíněn projednáním v pedagogické radě a složením postupových zkoušek (viz *Charakteristika ŠVP*).

Systém pochval a trestů.

Většina dobrých skutků i malých prohřešků je zcela přirozeně reflektována osobní pochvalou nebo pokáráním, pochvalou ve třídě nebo na společném shromáždění či při jiné příležitosti.

Z hlediska chvályhodné a prospěšné činnosti má formálnější ráz ocenění zlatým nebo stříbrným kreditem či písemnou pochvalou do třídní knihy. Na konci každého pololetí jsou pak žákům udělovány písemné pochvaly třídního učitele a ředitele školy. Bývají slavnostně předávány společně s vysvědčením, vytištěné na blanketu a doplněné malou odměnou (sladkost, kniha apod.).

Na druhé straně mají vyučující možnost postihnout kázeňské prohřešky žáků zápisem do třídní knihy (též viz Školní řád). Každé tři zápisy znamenají vždy vyšší stupeň kázeňského trestu (3 zápisy = napomenutí třídního učitele, 6 zápisů = důtka třídního učitele, 9 = důtka ředitele školy, 12 zápisů = návrh na projednání udělení dvojky z chování na pedagogické radě). Zápisy se na konci pololetí nulují. Výjimkou z pravidla mohou být problémoví žáci, kteří jsou však se skutečností, že „nezačínají od nuly“ předem obeznámeni. Hodnota pochval a kázeňských zápisů v třídní knize je shodná, tzn. že jedna pochvala nuluje jeden kázeňský zápis a naopak. Pedagogické hodnocení chování žáků může být doplněno obdobným systémem hodnocení, který navrhuji a projednávají žáci v rámci školní samosprávy.

Vzájemné hodnocení žáků a sebehodnocení

Vzájemné hodnocení žáků, kdy si ve vrstevnických nebo věkově smíšených skupinách poskytují zpětnou vazbu ke svému chování či výkonům, je jedním z klíčových prvků výchovně vzdělávacího systému Gymnázia Přírodní škola. Odehrává se nejčastěji ústní formou v rámci třídnických hodin či jednání školní samosprávy, prostřednictvím pravidelných společných rozborů práce v expedičních skupinách nebo v tvůrčích týmech při realizaci umělecko-výchovných projektů.

Mezi další prvky, jež vedou ke vzájemnému hodnocení žáků a rozvoji jejich schopnosti sebehodnocení, patří na Gymnázium Přírodní škola tzv. lístky díky nebo Margareta, jež byly převzaty a upraveny na základě zkušeností z činnosti skautských oddílů a realizace psychologických her. Dále poskytování zpětné vazby k rétorickým vystoupením při přípravě veřejných prezentací, ať už ústně nebo písemně prostřednictvím formulářů, psaní reflektivních deníků nebo tematicky zaměřených slohových prací.

Sebehodnocení žáků je součástí i ústního zkoušení v rámci plnění některých podmínek v jednotlivých vyučovacích předmětech. Žáci jsou v případě ústního zkoušení vedeni k tomu, aby sami svůj výkon zhodnotili, pojmenovali chyby a nedostatky a zaměřili se na ně v rámci opravy (viz. *Hodnocení v rámci vyučovacích předmětů*).

V neposlední řadě je třeba zmínit autentické zpětnovazební rozhovory, k nimž dochází zcela přirozeně v rámci každodenního života školy.

KRITÉRIA HODNOCENÍ

Kritéria hodnocení v jednotlivých kategoriích byla již zmíněna v předchozích částech. Hodnocení v jednotlivých vyučovacích předmětech vychází jednak z Klasifikačního řádu Gymnázia Přírodní škola a dále z učebních osnov pro jednotlivé předměty vymezené v ŠVP Gymnázia Přírodní škola a ze Standardů stanovených pro jednotlivé předměty.

Důležitým kritériem je také obecný přístup k předmětu, který se mj. projevuje plněním zadaných úkolů, spoluprací s vyučujícím v hodině, schopnost práce ve skupině. Zohledněna je i práce v rámci daného oboru v rámci volného času žáků, jednak v rámci školních projektů, jednak v rámci zájmové činnosti.

Při hodnocení vzdělávacích a uměleckých projektů vycházíme především ze schopnosti skupinové práce, míry samostatného řešení problémů a kreativity, schopnosti sebereflexe a práce s vlastními chybami a jejich korekcí. Kritéria hodnocení pro jednotlivé projekty, resp. průřezové aktivity stanovujeme s přihlédnutím k obsahu klíčových kompetencí ŠVP. Ty se pak

promítají v již výše zmíněném hodnocení výjezdů, Expedice, školních projektů i vzájemného hodnocení a sebehodnocení žáků.

Využití standardů základního vzdělávání při hodnocení žáků

Ke standardům základního vzdělávání bylo přihlíženo při tvorbě učebních osnov jednotlivých vyučovacích předmětů. Jejich naplňování bude mj. předmětem hospitační činnosti vedení školy. Zároveň bude brán zřetel k dalším výstupům výchovně-vzdělávací práce školy, zvl. školních projektů. V případě, že v rámci hospitační činnosti bude zjištěno problematické naplňování standardů, může vedení školy přistoupit k plošnému ověřování jejich naplňování formou testů, zvl. na konci 2. ročníku (sekundy) a 4. ročníku (kvarty) osmiletého studia.

Autoevaluace školy

Struktura, pravidla a termíny autoevaluace Gymnázia Přírodní škola se řídí obecně platnými právními předpisy. Na základě této vyhlášky je vlastní hodnocení školy zaměřeno na:

- cíle, které si škola stanovila, zejména v koncepčním záměru rozvoje školy a ve školním vzdělávacím programu, a jejich reálnost a stupeň důležitosti;
- posouzení, jakým způsobem škola plní cíle s přihlédnutím k dalším cílům uvedeným zejména v Rámcovém vzdělávacím programu a odpovídajících právních předpisech;
- oblasti, ve kterých škola dosahuje dobrých výsledků, a oblasti, ve kterých je třeba úroveň vzdělání zlepšit, včetně návrhů příslušných opatření;
- účinnost opatření obsažených v předchozím vlastním hodnocení.

Vlastní hodnocení školy je zpracováváno jako podklad pro výroční zprávu za školní rok.

Hlavní oblasti a nástroje vlastního hodnocení školy vycházející z obecně platné legislativy

oblasti	nástroje
podmínky ke vzdělávání	- monitoring podmínek - rozhovory s žáky a pedagogy - kontrola zavedených opatření
průběh vzdělávání	- hospitační činnost - rozhovory s žáky, pedagogy i rodiči - zpětná vazba žáků vyučujícím - zpětná vazba studentské samosprávy - rozbor školní dokumentace ve vztahu k plánům a cílům vzdělávání
podpora školy žákům a studentům, spolupráce s rodiči, vliv vzájemných vztahů školy, žáků, rodičů a dalších osob na vzdělávání	- rozhovory s žáky, pedagogy i rodiči - zpětná vazba od studentské samosprávy - tematická dotazníková šetření - zpětná vazba ze strany spolupracujících institucí
výsledky vzdělávání žáků a studentů	- analýza výsledků vzdělávání (pedagogická rada, zpětná vazba žáků) - rozbor školní dokumentace ve vztahu k plánům a cílům vzdělávání - srovnávací testy - výsledky státní maturitní zkoušky - účast na soutěžích a přehlídkách studentské činnosti
řízení školy, kvalita personální práce, kvalita dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků	- rozhovory se zaměstnanci školy - podpora dalšího vzdělávání pedagogů - tematická dotazníková šetření
úroveň výsledků práce školy, zejména vzhledem k podmínkám vzdělávání a ekonomickým zdrojům	- finanční audit - reference o škole

Hlavní oblasti sebehodnocení školy vycházející z priorit koncepčního rozvoje školy:

- Rozvoj kádrového zajištění pedagogického procesu, zvyšování odborné, ale i didaktické a obecně pedagogické kompetence, resp. kvalifikace učitelů, rozvoj komunikace a kooperace mezi vyučujícími
- Prosazování hlavních pedagogických principů Přírodní školy do akcí a života – především hodnocení na obsahovém základě, školní studentská samospráva a participace studentů na životě školy, výchovný aspekt výchovně – vzdělávacího procesu, komunitní charakter fungování školy – spolupráce mladších a starších studentů, výuka prostřednictvím rozsáhlejších projektů (zvl. umělecké projekty a Expedice) a jejich integrace do průběžné výuky v jednotlivých předmětech
- Rozvoj spolupráce s rodiči studentů, efektivní informační systém a zpětná vazba, nepřímé zapojení rodin studentů do práce a života školy.

- Rozvoj materiálně – technického zázemí – prostory pro výuku, materiální vybavení, zázemí pro vyučující i studenty a jeho zlepšování.
- Práce s dětmi se SVP, integrace postižených studentů
- Využití výsledků práce (zvl. projektů Přírodní školy) na veřejnosti

Účinnost

Tento školní vzdělávací program byl projednán školskou radou dne

Zástupci školské rady:

Jméno :

Podpis:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tento školní vzdělávací program byl projednán pedagogickou radou dne:.....

Zástupci pedagogické rady:

Jméno :

Podpis:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....